

ЖУРНАЛ ВИЗНАНО ПЕРЕМОЖЦЕМ КОНКУРСУ "СВІТОЧ ПРИДНІПРОВ'Я"

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ЩОМІСЯЧНИК

ВИХОДИТЬ З ЛИПНЯ 1991 р.

БОРИСТЕН

2012 рік

№ 2 (248)

ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ, ПУБЛІЦИСТИЧНИЙ
ТА НАУКОВО-ПОПУЛЯРНИЙ ЩОМІСЯЧНИК

Серед тих, хто прийшов привітати переможців щорічного конкурсу імені Олесь Гончара на кращу публікацію на сторінках журналу «Бористен» в 2011 році до Національного Гірничого Університету був музичний колектив «Естет квіртет» (керівник Роман ЛИТВИНЕНКО). Артисти Дніпропетровського будинку органної та камерної музики зачарували присутніх майстерним виконанням, як класичних, так і фольклорних творів. Докладніше про перебіг подій на святковій бористенівській імпрезі у стінах НГУ читайте на кольоровій вклейці цього номеру.

"БОРИСТЕН" — літературно-мистецький, публіцистичний та науково-популярний щомісячник.

Шеф-редактор Фідель СУХОНИС

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Іваненко Валентин Васильович - Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара, проректор, доктор історичних наук, професор.
Сайченко Сергій Іванович - Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара, декан історичного факультету, доктор історичних наук, професор.
Шандюк Ганна Кирилівна - Національний гірничий університет (м. Дніпропетровськ), професор кафедри історії і політичної теорії, доктор історичних наук, професор.
Угод Олександр Андрійович - Інститут інноваційних технологій та змісту освіти Міністерства освіти і науки України (м. Київ), директор, доктор історичних наук, професор.
Василенко Віталій Олександрович - Національний гірничий університет (м. Дніпропетровськ), професор кафедри історії і політичної теорії, доктор історичних наук, професор.
Поповський Анатолій Михайлович - Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, професор кафедри мовної підготовки, доктор філологічних наук, професор.
Дяченко Володимир Дмитрович - Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара, декан факультету систем та засобів масової комунікації, доктор філологічних наук, професор.
Заверталек Нінель Іванівна - Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара, професор кафедри української класики, доктор філологічних наук, професор.
Шелес Максиміліан Альбертович - Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара, завідувач кафедри микрорегіональних історико-політичних наук, доктор.
Товстенко Олександр Сергійович - Дніпропетровський національний університет, декан соціально-гуманітарного факультету, доктор філософських наук, професор, голова спеціалізованої вченої ради ДНУ ім. О. Гончара з політичних наук.
Плутенко Петро Іванович - Дніпропетровський національний університет, завідувач кафедри філософії, доктор філософських наук, професор, член спеціалізованої вченої ради ДНУ ім. О. Гончара з політичних наук.
Торощенко Алла Костянтинівна - Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. Рівського НАН України (м. Київ), провідний науковий співробітник, доктор мистецтвознавства, професор.
Степанюк Дмитро Вікторович - Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. Рівського НАН України (м. Київ), провідний науковий співробітник, доктор мистецтвознавства, професор.
Грица Софія Іосифівна - Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. Рівського НАН України (м. Київ), провідний науковий співробітник, доктор мистецтвознавства, професор.
Найден Олександр Семенович - Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. Рівського НАН України (м. Київ), провідний науковий співробітник, доктор культурології, професор.
Китова Світлана Андріївна - Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького, професор кафедри української літератури, доктор культурології, професор.
Шенко Василь Михайлович - Харківський державний університет культури, доктор історичних наук (культурологія), професор.
Коректор - Ірина Куч

Представництва редакції:

у Києві - Юрій Заборонін, Т. 044-452-26-38, 060-469-88-03.
у США: Bahriyan Foundation, INC. 8115 Roosevelt Ave., Arlington Hts, IL 60005-2749 USA;
адресні питання стосовно США та Канади: Mr. V. Balutsky, 74 Oakridge, Whiteburg, N.J. 07099, USA;
у Канаді: Mr. Petro Kovalchuk, 40 Westhead Rd., Toronto, Ont., M6W 4S1, Canada (tel. 416-503-8888);
у Румунії: Ribco Virgil STR. 1 Doornstris 7, Bloc 10 Sc B. Ap. 8 8885 Muzes Jud. Tulcea Romania;
у Бразилії: Pedro Henrique AL. Augusto Stahl s/d, 798 80410-140 Curitiba, PR BRAZIL;
у Австралії: Mr. Fedir Habelko A. Reserve C. T., Glenroy VIC, Australia - 3046 T.& Fax: 03-93061997
у Ізраїлі: Svetlana Glat, Aris Rubin, 18/1, Lod, Israel;
у Польщі: Jolita Nowotulak, ul. poci. 55, 17-100 Bielek Podlaski, Polska;
Кореспондентка в США та Мексиці: Parlon Cheljuk 45 Mountain Ave. Warren, N.J. 07060

Редакція не відповідає за думки і факти, висказані авторами на сторінках щомісячника. Любезність з цитуваннями лише через журнал. Редакція сплачує авторам тільки за матеріалом, які замовляли авторам.
Редакція залишає за собою право скоригувати матеріал без згоди автора.

Адреса: журнал "Бористен", вул. Телезвізійна, 3, 49016, Дніпропетровськ-10, Україна

Телефони: 050-340-20-27, (056) 713-52-58.

Серія КВ, реєстр. номер 16084-4556 ПР Рк видання двадцять перший.

ЗАСНОВНИКИ: Дніпропетровська мистецька громадська організація "Товариство шанувальників журналу "Бористен", Національний гірничий університет, Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара.

ВИДАВЦІ: Дніпропетровська мистецька громадська організація "Товариство шанувальників журналу "Бористен", національний гірничий університет, Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара.

Постановою президії ВАК України від 9-го липня 2008 року за номером № 1-03/4 журнал внесено до переліку наукових фахових видань України, у яких можуть публікуватися основні результати дисертаційних робіт з історії, філософії, політичних наук, мистецтвознавства та культурології.
E-mail: borysten@u-teleport.com

Наша вебсторінка: www.borysten.lared.com

Номер рекомендовано до друку вченою радою НГУ України.
Підписано до друку 29.02.2012 р. Формат 60/84/6, друк офсетний.
Умов. друку арк. 2,79.
Зам. № 461. Тир. 1500.

ТОВ "Перша мисля друкарня".

Адреса: вул. Степового фронту, 11-а, м. Павлоград Дніпропетровської обл., Україна, 51400.

**УКРАЇНО,
ТИ - МОЯ
МОЛИТВА...**

Василь СИМОНЕНКО

**З
Б
І
Р
Н
И
К**

Микола БУРУКІН

БАТЬКІВЩИНА

Я часто думаю про те,
Що є одна земля,
Де вирости батьки,
Де виріс ти і я.
Це та земля, де вперше полюбив,
Де смуток очі радісні залив...
Там мати лагідно співала колискові,
Я через них пізнав світи казкові.
Там батько, посміхаючись мені,
Розповідав історії смішні.
Ти ньєнка наша, рідна Україно,
Нема на світі ріднішої країни,
Ніж ти одна: безмежна і квітуча,
Людьми багата, горда і співуча.
Я — українець і я горджусь собою,
Одним майбутнім зв'язаний з тобою.
Майбутнім світлим, без розбрату й горя,
Де люди будуть дружніми аж від Карпат до моря.
І якщо кожен з нас повірить хоч на мить,
І в серці іскорка любові не догорить,
Я знаю, буде користь Україні —
Близькій душі і серцю Батьківщині!

Ганна ЧУБАЧ

МОЯ КРАЇНА — УКРАЇНА

Моя країна — Україна,
Сонячна держава.
І дорослому, й дитині
Жити в ній — цікаво.
Цювесни сади квітують,
Солов'ї співають.
У країну Україну
Гості приїжджають:
Із Америки, з Кавказу.
З Праги і Варшави.
Бо в країні Україні
Гостювать — цікаво.
У столиці — світлі лиця.
В селах — щирі люди.
Я за тебе, Батьківчино,
Завжди горда буду!

Людмила САВЧУК

МОЯ УКРАЇНА — ЦЕ ПІСЕНЬКА МАМИ

Моя Україна — це пісенька мами,
Розлогі лани колосяться хлібами,
Вишневі садочки, лелеки на хаті.
Купають ставочки хмарки пелехаті.
Моя Україна — то мамина ласка,
Червона калина, бабусина казка.
Це соняхи в цвіті, горобчиків зграя...
Я кращої в світі країни не знаю.

ЗМІСТ

ВІРШІ	2
СТОРІНКА ОБКЛАДИНКИ	
ІНФ. ДНУ, «ФРАНЦУЗЬКІ	
УНІВЕРСИТЕТИ ВІДКРИТІ ДЛЯ	
УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ».....	1

ЛЮБОВ ГРЕЧИХІНА, «НОВИЙ	
ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ — НОВИЙ	
НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД».....	2
АННА ЛИПКІВСЬКА, «МУЗИЧНО-	
ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР В УКРАЇНІ:	
ВЧОРА, СЬОГОДНІ, ЗАВТРА».....	4
АНФІСА БУКРЕЄВА, ВІРШІ.....	9
ІНФ. ДНУ, «ДЕНЬ СОБОРНОСТІ ТА	
СВОБОДИ УКРАЇНИ».....	10
АЛЬОНА СІВКОВА,	
«СТУДЕНТАМ ПІД СИЛУ ЗРОБИТИ	
СВІТ СВІТЛИШИМ».....	11
ВІРА ВОВК, 3 ЛИСТІВ	
ДО РЕДАКЦІЇ.....	11
В. МИРОНЧУК, В. МЕДЯНИК,	
«ПРАОНУК КОБЗАРЯ ДМИТРО	
КРАСИЦЬКИЙ НА ІСТОРИЧНОМУ	
ФАКУЛЬТЕТІ ДДУ».....	12
ЛЕСЯ ХРАПЛИВА-ЩУР,	
«ПСАЛОМ ПОМЕРЛИХ ВІД	
ГОЛОДУ 1932—33».....	13
О. НІКІЛЕВ,	
«ЛІКВІДАЦІЯ МТС В УКРАЇНІ:	
СПОДІВАННЯ ТА НАСЛІДКИ».....	14
Г. БЕРДО, «ЧУЖІ ЛЮДИ».....	16
Л. ЯКОБЧУК, Л. ХМЕЛЬКОВСЬКИЙ,	
«БІБЛІЯ І ФЕНОМЕН КУЛЬТУРИ».....	19
ЕЛІНА ЗАРЖИЦЬКА, НАТАЛІЯ	
ДЕВ'ЯТКО, «ОСВІТА ДНІПРОПЕТ-	
РОВЩИНИ: ЗДОБУТКИ І	
ПЕРСПЕКТИВИ».....	20
ДІАНА МАКСИМЕНКО, «В ДЕНЬ	
ЗЛУКИ — ТРИМАЄМОСЬ	
ЗА РУКИ».....	23
НАТАЛІЯ АНДРЮЩЕНКО, «П'ЯТЬ	
ПОКОЛІНЬ ПЕТРИКІВСЬКОГО	
РОЗПISУ».....	24
ДАРИНА СУХОНИС-БУТКО,	
«МІЖНАРОДНІ УСПІХИ НГУ:	
СТУДЕНТИ ВІДВІДАЛИ	
БЕЛЬГІЮ».....	25
ЛЮБОВ ВАСИЛІВ-БАЗЮК,	
«КРУТИ».....	25
Ф. СУХОНИС, «З НАГОДИ ЗОЛОТОГО	
ЮВІЛЕЮ ДОБРОДІЮ ОЛЕКСІЮ	
ВОСКОБІЙНИКУ».....	26
О. ЧОРНОГУЗ, «ШТРИХИ ДО	
ПОРТРЕТА, АБО ЩИРО ПРО ДРУГА	
І МЕЦЕНАТА»	27
ВІРА ВОВК, «АБЕТКОВА ПЛЕТЕНИЦЯ	
НА КАРНАВАЛ».....	31
ЄВГЕН ЛУНЬО, «РІДНА МОВА ЯК	
ПОЛІТИЧНИЙ І ДЕРЖАВОТВОРЧИЙ	
ФАКТОР».....	32
ІНФ. ДНУ, «МИТЄВОСТІ ЖИТТЯ».....	34
ВАЛЕНТИНА ШАБЕТА, «ТОПЧИТЬ РЯСТ	
І БУДЬТЕ ЗДОРОВІ!».....	35
ДАРИНА СУХОНИС-БУТКО,	
«ЛИХОМАНКА СОЦІАЛЬНИХ	
МЕРЕЖ: ХВОРИ ЧИ	
ПРОСВІТЛЕНІ?».....	36
КОЛЬОРОВА ВСТАВКА,	
КРАЩІ СТРАВИ УКРАЇНСЬКОЇ КУХНІ,	
РЕКЛАМА.....	3-4 С. ОБКЛАДИНКИ

ФРАНЦУЗЬКІ УНІВЕРСИТЕТИ ВІДКРИТІ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ

Програми підготовки за магістерським і PhD ступенем у Франції обговорювали під час візиту делегації Університету Мен до Дніпропетровського національного університету ім. О.Гончара.

Французьку сторону представляли декан факультету природничих наук та технологій проф. Бернар Кастаньєд, його заступник з міжнародного співробітництва проф. Рамдан Аїд та проф. Вінсент Турно. Це вже четверті відвідини ДНУ делегацій з Університету Мен — під час трьох попередніх було укладено угоди про навчання у Франції студентів факультетів між-

філософії (PhD). Нещодавно на механіко-математичному факультеті ДНУ в режимі відео-конференції відбувся успішний захист кандидатської дисертації аспіранта Олега Волошко, керівниками якого були професори з Дніпропетровського національного університету та Інституту прогресивної механіки міста Клермон-Ферран. Сьогодні є законодавча і нормативна база для

народної економіки та прикладної математики і захист дипломів під подвійним керівництвом. Кілька студентів з ДНУ вже успішно навчаються в університеті-партнері і рекомендують себе як перспективні молоді дослідники, за що керівництво регіону виділило їм спеціальні стипендії. Тепер французька сторона прагне розширення співпраці.

«Співробітництво з Університетом Мен триває з 2008 року, і нами вже відпрацьовані магістерські програми для академічного обміну з інформатики, прикладної математики і міжнародної економіки, прийнятні для обох сторін, — зазначив ректор ДНУ ім. О.Гончара проф. Микола Поляков. — Сьогодні ми зацікавлені у спільному керівництві аспірантами для здобуття освітньо-наукового ступеню доктора

розширення такої співпраці, а Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України сприяє академічній мобільності студентів і молодих науковців, — наголосив Микола Вікторівич.

«В Дніпропетровському національному університеті є багато спеціальностей, які відповідають специфіці нашого університету, — зазначив декан факультету природничих наук та технологій Бернар Кастаньєд. — Ми прагнемо налагодити наукові і академічні зв'язки в галузях прикладної математики, механічної акустики, прикладної фізики, нанотехнологій, хімії, біології, екології. Є широкі можливості для дистанційного викладання французької мови. Мені хотілося б підкреслити, що Франція для України є одним з провідних партнерів у галузі освіти, а Університет

Мен — лідер такої співпраці. Щороку ми приймаємо на навчання 40—50 студентів з українських університетів, близько десяти з них отримують стипендії нашого уряду. Минулого року двома стипендіатами були студенти з ДНУ. Це дуже хороший результат, і у ваших студентів є всі шанси отримати гранти

на навчання за програмою PhD», — наголосив Бернар Кастаньєд.

«Напрямки освітянської і наукової роботи, що визначені перспективними для розвитку нашого університету, цілком відповідають світовим тенденціям. Ми бачимо прагнення європейських колег до інтеграції, також відзначаємо зро-

стання популярності природничих і інженерних спеціальностей як у нашій молоді, так і в Європі, — зауважив М.В. Поляков. — На сьогоднішню зустріч запрошені декани і провідні вчені тих факультетів, що співпадають з напрямками наукових досліджень Університету Мен. Сьогодні наші партнери розповіли про відкриття кількох найсучасніших дослідницьких лабораторій і запропонували проведення спільних досліджень в галузі механіки, оптики, акустики, новітніх технологій. Безперечно, така співпраця піде на користь обома університетам і обома державам», — підкреслив Микола Вікторович.

*Інформаційно-аналітичне
агентство ДНУ ім. О. Гончара*

Любов ГРЕЧИХІНА

НОВІЙ ДНІПРОПЕТРОВЩИНІ — НОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД

Реалізація нового освітнього проекту Дніпропетровського регіону «Новий Дніпропетровщині — нові освітні стандарти» потребує змін і у змісті шкільної освіти, і в організації діяльності навчальних закладів. Особливо це стосується кадрового потенціалу, який забезпечує інноваційні перетворення в освітніх закладах та забезпечує доступність та якість шкільної освіти. Гімназія № 39 м. Дніпродзержинська — навчальний заклад з художньо-естетичним нахилом, тому важливим завданням адміністрації школи стає підвищення фахової майстерності вчителя в усіх її складових від організаційних засад до творчого аспекту.

У гімназії навчається 500 учнів, яких виховують талановиті та творчі вчителі. Про це, насамперед, свідчить результативність їхньої діяльності. Педагогічний колектив — активний учасник десяти Міжнародних виставок навчальних закладів «Сучасна освіта в Україні» (1998—2010р.р.) та Всеукраїнського ярмарку соціальних послуг та технологій. Протягом останніх років за перемогу у номінаціях «Науково-пошукова діяльність експериментальних закладів України як стратегічний напрямок інноваційного розвитку освіти» та «Інноватика в принципах і механізмах функціонування середнього освітнього закладу випереджаючої освіти для сталого розвитку» заклад удостоєний срібних медалей.

Слід зазначити, що основними зав-

даннями адміністрації гімназії в розвитку творчого потенціалу вчителів стали: забезпечення сприятливого психолого-педагогічного клімату в педагогічному колективі, підтримка ініціатив, випереджальне навчання, орієнтація на конструктивну діяльність між усіма членами шкільної спільноти. Значним стимулом для педагогів нашої гімназії стала робота над міською проблемою «Інноваційно-освітній простір регіону для розвитку реалізації креативної особистості». У рамках роботи над цією проблемою вчителями-новаторами гімназії № 39 створено науково — методичний проект на тему: «Виховання та розвиток обдарованих гімназистів з метою створення інтелектуального, науково-освітнього потенціалу України на основі випереджаючої освіти для сталого розвитку», який отримав позитивну оцінку педагогів і батьків гімназії. Окрім того, на базі гімназії активно діє координаційна рада для успішної реалізації обласної комплексної програми «Освіта для сталого розвитку».

Як відомо, вплив технологій зумовив зміни і в діяльності вчителя. Так, сучасний вчитель має вибудовувати траєкторію індивідуального розвитку дитини, проектувати розвиток учня на усіх етапах навчально-виховного процесу. Тому науково обгрунтована діяльність учителя передбачає розширення його професійної компетентності, як за рахунок поповнення

наукових знань, так і за рахунок використання власного творчого потенціалу. Результативність діяльності педагогічного колективу гімназії у даному контексті знайшла своє відображення у спільній науковій роботі: «Інноватика в принципах і механізмах функціонування середнього освітнього закладу випереджаючої освіти для сталого розвитку», яка була презентована на виставці «Сучасні навчальні заклади — 2010», що проходила у Києві в жовтні минулого року.

Творчий потенціал педагогів гімназії проявляється і в підготовці спецкурсів, факультативів, курсів за вибором, які здійснюються за рахунок годин варіативної частини навчального плану. Так, організовано роботу факультативного курсу «Філософія успіху» (9—11 кл., керівник), який знайомить учнів із законами природи, формує світогляд особистості, її життєві цінності та переконання. Керівник факультативного курсу І. Г. Паньков — людина творча, неординарна, автор практичних посібників з філософії «Як перемагати без боротьби» та «Як уссовершенствовати свої мислительні здібності». Тематика занять охоплює важливі аспекти життєдіяльності людини, які допомагають учням самовдосконалюватися та бути життєво успішними.

Заслугує на визнання і викладання курсу за вибором «Християнська етика в українській культурі», що

проводиться у 5-х класах навчального закладу. Знайомство із християнськими заповідями, їх взаємоузгодженість із загальнолюдськими цінностями дає змогу учням осмислити сутність життя, його важливість, ознайомитися із скарбницею духовної культури людства.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій у педагогічній практиці вчителя є одним із показників його професійної. Тому значна увага з боку адміністрації гімназії надається розвитку інформаційної культури вчителя, його умінню ефективно використовувати технології ІКТ у своїй професійній діяльності. Сьогодні педагогічний колектив повністю готовий до інформатизації навчання. Такий напрям широко розгортається і в реалізації освітніх стандартів. Навчальним планом закладу передбачено вивчення курсів: «Сходінки до інформатики» (2—4 класи), «Комп'ютерна графіка» (2—11 класи) за рахунок варіативної складової, додаткової частини предметів художньо-естетичного циклу. Такий підхід забезпечує стратегії освітньої державної політики в Україні та розв'язує актуальні завдання сучасної шкільної освіти.

Одним із важливих напрямів організаційно-управлінського супроводу підвищення фахового рівня педагога в гімназії стала система науково-методичної роботи. Серед основоположних принципів, на яких базується науково-методична діяльність гімназії, можна виділити — цілеспрямованість, відкритість, комплексність, перспективність, наступність, інноваційність. Тренінги, консультації, круглі столи, науково-пошукові, практичні та проблемні семінари — далеко не повний перелік форм, які мотивують вчителя до творчої продуктивної діяльності. Так, цього року проведено міський семінар для вчителів музики (вч. М.М. Усенко), а також три міських семінари для керівників євроклубів. На цих семінарах було презентовано авторські програми і посібники з музики (вч. М.М. Усенко), образотворчого мистецтва (вч. А.А. Проказа, О.О. Коваль), а також обговорено видання нових посібників: «Психологічні аспекти навчального матеріалу відкритих задач» (Р.Ф. Курниш), «Правовий захист» (вч. В.М. Гурська), «Українська мова за професійним спрямуванням» (вч. С.Ф. Цикалюк), «Методи розв'язання фізичних задач» (вч. С.В. Губарев). Усі ці заходи отримали позитивний відгук в учасників семінарів.

Актуальністю та значущістю відзначається проблематика засідань кафедр гімназії, серед них: методологічні

засади розвитку креативності сучасного вчителя, креативна освіта та прогресивні технології навчання на уроках суспільно-гуманітарних дисциплін, сучасний урок: комп'ютерна підтримка в нестандартних ситуаціях. З метою впровадження в освітню практику діяльності педагогічних технологій відпрацьовано найбільш ефективні технології створення індивідуальної компетентності вчителя.

Про автора: Любов Євгенівна ГРЕЧИХІНА — заступник директора з навчально-виховної роботи гуманітарної гімназії № 39 з художньо-естетичним нахилом м. Дніпродзержинська, «вчитель-методист», нагороджена знаком «Відмінник освіти України».

Важливим стимулом до творчої діяльності вчителя є вивчення його результативності з подальшим обговоренням на засіданнях педагогічної ради. Як приклад, можна привести тематику педагогічних рад: «Гуманістична спрямованість творчого процесу для розвитку креативної особистості» та «Інноваційна гімназійна освіта стало розв'язком», на яких активно обговорювалися результати діяльності кафедр гуманітарного, природничого циклу та початкової школи. На таких педагогічних форумах неодноразово піднімалися питання впливу інноваційної діяльності педагога на розвиток творчих здібностей особистості гімназистів, їх мисленнєвої діяльності; розглядалися проблеми проектування та моделювання сучасного вчителя, його педагогічної культури.

На нашу думку, поняття педагогічної культури тісно пов'язане з поняттям педагогічна творчість вчителя. Адже культура педагога — це процес його духовного та особистісного професійного розвитку, пов'язаний із ціннісними орієнтирами та світоглядними принципами, а педагогічна творчість передбачає процес творчого осмислення і реалізації нестандартних підходів до організації навчально-виховного процесу. Тому однією із складових педагогічної культури вчителя є його здатність до творчої діяльності. На думку вчених, висока педагогічна культура вчителя — це основоположна характеристика його особистості, що реалізується як динамічна система педагогічних цінностей, творчих засобів педагогічної діяльності та особистісних досягнень учителя у створенні зразків педагогічної практики з позицій людини культури. У зв'язку з цим, адміністрація гімназії №39 м. Дніпродзержинська створює всі умови щодо виявлення та подальшого розвитку у педагогічних працівників відповідного рівня педаго-

гічної культури. Насамперед мова йдеться про гуманістичне спрямування освітньої діяльності, достатню психолого-педагогічну компетентність та володіння новітніми педагогічними технологіями. Для цього у навчальному закладі діє ефективна система моніторингових досліджень результатів педагогічної діяльності, забезпечується консультативна допомога, реалізуються нові засоби самоосвіти. Практика такої діяльності достатньо ефективна. Розпочато роботу мінідрукарні «Нива», де висвітлюються усі творчі надбання гімназії. Досвід вчителів навчального закладу неодноразово був занесений до регіонального каталогу передового педагогічного досвіду освітян Дніпропетровщини. Так, цього року освітяни області ознайомилися з досвідом роботи вчителя образотворчого мистецтва О.О. Коваль, талановитою, творчою особистістю, яка відзначається наполегливістю у праці, любов'ю до дітей, толерантністю у стосунках з колегами. Спільно з А.А. Проказою — учителькою музики, вона працює над реалізацією нового Всеукраїнського проекту «Художньо-естетична освіта та виховання учнів загальноосвітніх навчальних закладів у процесі впровадження інтегрованих курсів».

Таким чином, оновлення сучасної шкільної освіти потребує наполегливої праці як від учителя, так і від адміністрації школи. Практика діяльності гімназії № 39 м. Дніпродзержинська дає змогу стверджувати, що розуміння значущості даної проблеми, уміння створити необхідні умови для зростання вчителя як професійного, так і особистісного, може забезпечити ефективність навчально-виховного процесу та реалізувати нові стратегії розвитку і регіональної, і вітчизняної освіти в цілому.

■

МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР В УКРАЇНІ: ВЧОРА, СЬОГОДНІ, ЗАВТРА

Державні музично-драматичні театри обласного та муніципального підпорядкування складають на сьогодні близько 20 % загальної кількості театральних колективів України

(з офіційних джерел).

Коли говорити про український музично-драматичний театр, то треба мати на увазі, що за цим визначенням стоять як самобутні жанрово-стильові ознаки, так і відповідна організаційна структура.

Українська сцена є музично-драматичною за своєю природою. Джерелом тут виступає потужна фольклорна традиція. Форми давнього театру були синкретичними, надалі і в шкільному театрі, і в народній драмі, і у балагані, і особливо у вертепі так чи інакше співіснували елементи певної музично-драматичної структури.

Як такий феномен музично-драматичного сценічного «формату» постав в українській драматургії у ХХІ ст. — від І.Котляревського, Г. Квітки-Основ'яненка, Т. Шевченка, у чиїх творах було закладене нероздільне поєднання елементів драматичного та музичного театру. Згодом, у т. зв. «першій об'єднаній трупі корифеїв», котра у 1882 р. поклала початок якісно нового етапу розбудови вітчизняного театру, ця модель отримала цілісне структурно-організаційне оформлення: у трупі працювали оркестр, хор М. Лисенка та драматична частина під орудою М. Кропивницького. (Звісно, існувала певна диференціація, яка з часом посилювалася: так, на початку ХХ ст. у Театрі Садовського в операх Лисенка «Утоплена», «Енеїда», «Різдвяна ніч», «Тарас Бульба» у провідних партіях виступали вже солісти-вокалісти). В цілому це стимулювало виховання акторів-універсалів, вдовольняло запити широкого глядача, зрештою — істотно посприяло розвитку української культури, національній самоідентифікації.

Зазначені традиції у певному сенсі було продовжено і у модерному українському театрі першої третини ХХ ст., хоча його творці і намагалися якомога далі відійти від на той момент уже надто клішованого, обтяженого штампами, навіть омертвілого формату музично-драматичної вистави. Приміром, у творчій практиці

Мистецького об'єднання «Березіль» багато уваги приділялося музично-пластичному вихованню актора, у виставах застосовувалася жива музика (у т.ч. джаз-бэнд), «Диктатура» І. Микитенка була втілена як видовище «більш оперове, ніж драматичне» (за словами самого Л. Курбаса) і т. ін.

Музично-драматична вистава у своїх традиційних формах повернулася на український кін у 30-і рр., коли постановки національної класики стали можливі завдяки розстановці «правовірних» класових акцентів, — але показово, що при цьому рецензенти й інші свідки відзначали там найперше масові сцени та музичні номери.¹

Показово, що у складеному В. Гайдабурою зведеному репертуарному списку 45 українських театрів, які працювали на окупованих територіях впродовж 1941—44 рр.², перші три позиції за кількістю постановок посідають «Наталка Полтавка» І. Котляревського з музикою М. Лисенка, «Сватання на Гончарівці» Г. Квітки-Основ'яненка та «Ой, не ходи, Грицю...» М. Старицького. Тільки на 4 місці — драматична «Безталанна» І. Карпенка-Карого. Саме цей формат миттєво був запитаний у тих екстремальних умовах, коли йшлося про виживання національної культури і нації як такої.

Тож подальше юридичне оформлення статусу та структури обласних театрів як музично-драматичних, що відбулося у повоєнні роки, цілком відповідало традиціям національної сцени на всіх етапах її існування.

Загалом же українська класика у своєму найтрадиційнішому музично-драматичному форматі функціонувала на радянському кону, сказати б, амбівалентно. З одного боку,

перебуваючи у затінку гостроактуального репертуару, яким театри «звітували» про свою лояльність режимові, вона забезпечувала «тяглість культури» (термін О. Забужко), спадкоємність національної традиції. З іншого ж, саме ця класика, до чийого простору найчастіше не доходили бодай якісь свіжі художні ідеї, стала «заповідником» найгірших штампів української сцени, тож потребувала докорінної модернізації режисерських підходів, акторських прийомів, просторово-пластичних рішень.

І коли на рубежі 80—90-х рр. ХХ ст. настали часи такої модернізації, вітчизняний театр, звільнений від попередніх цензурних та ідеологічних регламентацій, розпочав ревізію своїх 70-літніх здобутків, тестування їх на життєспроможність та відповідність самій природі національної сцени. При цьому щодо згаданої «Безталанної» — п'єси, котра справді «випадає» із музично-драматичного формату, — виник своєрідний парадокс, котрий зауважив А. Драк: «Драма, яка в історії українського театру знаменувала собою відмову від етнографізму в ім'я соціальної правди (необхідно згадати відомий лист І. Карпенка-Карого до М. Старицького, що був свого роду маніфестом критичного реалізму в українській драматургії), сьогодні (наприкінці 80-х — А.Л.) трактується як твір з яскравим

Волинський обласний академічний музично-драматичний театр ім. Т.Г. Шевченка. «Моя чарівна леді». Сцена з вистави. У ролі Е. Дуліттл — О. Небось.

Івано-Франківський обласний академічний музично-драматичний театр ім. І. Франка. «Маруся Чурай». Сцени з вистави.

фольклорно-етнографічним забарвленням (тобто все одно як музично-драматичний — А.Л.)»³.

Так, найзнаменитіша тогочасна «Безталанна» — дебютна постановка Ф. Стригуна в якості головного режисера Львівського театру ім. М. Заньковецької (1987 р.) — мала гучний резонанс, у тому числі, через своє музично-етнографічне наповнення. Громадську думку щодо неї підсумував В. Гайдабур: «Вистава ніби викупана в джерельних мелодіях українських народних пісень про любов, її радощі і прикrostі. <...> І хоч пісенний образ вдало підкреслює баладно-фольклорний стиль дії з його гострою емоціональністю і ходом до трагедії, він не привертає більше уваги, ніж це потрібно для вистави, у якій інша мета»⁴.

Щоправда, інші дописувачі звертали увагу на надмірність музично-пісенно-танцювальної складової у виставах драматичного за статусом театру. Так, визнаючи «Безталанну» чи не найкращою режисерською роботою Ф. Стригуна, О. Саква, при цьому вважає цю та інші вистави режисера зробленими за певною спільною схемою, побазованою на «тому кращому, що є в духовній організації заньківчан: любові до пісні, ритуалі, романтизмові і поетичності акторської школи». В результаті «вечорниці зі співами існують відірвано від сюжету, як на вечорі акторського дозвілля. Співають добре, завжди під оплески глядачів, а потім сцена порожня, і дія розвивається в камерному ключі. Середовище гри не належить одній окремо взятій виставі, а йде якесь всезагальне, всенародне дійство, що відбувається скрізь і завжди у просторі колишньої етнографічно-фольклорної України. І стає зрозумілим, що театр своєю виставою не стільки закликає глядача до розумово-духовної солідарності, скільки прагне емоційно зворушити його»⁵.

Подібна полярність оцінок зберігається щодо вистав Театру ім. М. Заньковецької під орудою Ф. Стригуна і по сьогодні: одні щиро закохані у співи (особливо) та танці заньківчан, інші застерігають від некритичного застосування цієї сценічної «зброї», що безпомилково (передусім, в емоційному аспекті) влучає в ціль.

Справді, музично-пісенний чинник у заньківчанських виставах не завжди нерозривно пов'язаний з іншими сценічними компонентами. Це вже питання театральної ментальності та традиції, а не якоїсь конкретної постановки.

Загалом же у зазначений період навіть суто драматичні за статусом театри вдалися до розширення жанрового діапазону задля реалізації певних мистецьких пріоритетів — починаючи від рок-опер «Енеїда» (1986 р.) та «Біла ворона» (1991 р.) у «франківців» (музика, відповідно, С. Бідусенка та Г. Татарченка, режисер — С. Данченко), монументальних музично-драматичних сценічних композицій «Гайдамаки», «Шевченківський концерт», «Маруся Чурай»⁶ того ж Ф. Стригуна. Тобто найпотужніші й найавторитетніші театральні колективи «розвернулися обличчям» до своєї природи, бо саме такий «розворот» надав їм можливість вирішувати нові сценічні завдання.

Водночас сам інститут музично-драматичного театру у той час переживав системну кризу.

Наприкінці 80-х за підсумками Комплексної паспортизації театрів України⁷ розгорнулися серйозні фахові дискусії (цьому питанню навіть присвячувалися спеціальні науково-практичні конференції) з приводу як тлумачення та специфіки природної «музично-драматичності» українського театру в цілому, так і структури, творчого складу, репертуару музично-драматичних за статусом театрів і

взагалі доцільності подальшого збереження подібної організаційної моделі. Адже на той момент «на сценах таких театрів експертами не було виявлено того синтезу музики і драми, який вважають родовою відзнакою українського театру і заради якого, певне, і створювався інститут музично-драматичних театрів». Причому особливо підкреслювалося, що в Україні практично не готують режисерів, акторів, балетмейстерів та ін. спеціально для музичного театру. Загальний же експертний висновок у 1989 р. мав чи не ультимативний характер: «Суперечності, що існують сьогодні між офіційним — „де юре“ — статусом музично-драматичних театрів та практичною — „де факто“ — їхньою діяльністю, не можуть бути розв'язані на рівні окремого колективу. Отже, проблеми статусу, штатного розкладу, програми розвитку музично-драматичного театру на Україні потребують негайного вирішення на республіканському рівні».

Неофіційно ж побутувала ще більш категорична думка: музично-драматичний театр як такий є сумним спадком радянського режиму, котрий волів би назавжди «ув'язнити» українську сцену у шароварно-гопаківському форматі й цим позбавити її можливості розвитку.

У цих звинуваченнях був сенс, адже традиційний музично-драматичний формат театральної вистави справді переживав черговий занепад: «обгортка» не відповідала сучасному змістові та вимогам ані з формальної (неукомплектованість належним чином хору, балету, оркестру), ані з мистецької (базування репертуару на заялжених оперетах та творах національної класики із традиційними дивертисментами) точок зору. Керівники театрів та постановники, з одного боку, змушені були всіяко залучати «музичну» частину, аби за-

Волинський обласний академічний музично-драматичний театр ім. Т.Г. Шевченка. «Кармен». Сцени з вистави.

побігти простоям та відтоку кадрів, та й на виїздах такий репертуар незмінно користувався успіхом; з іншого ж — ці кадри через свій кількісний склад та кваліфікацію (часто то були півтори пари балету та «похоронно-весільні» оркестри, які переважно склалися з хронічних алкоголіків із обшарпаними інструментами) не в змозі були виконувати складні художні завдання.

Теоретичні дискусії зрештою припинилися — театрознавці переключилися на пошуковий театр, що якраз тамі почав видавати цікаві зразки, самі ж обласні театри цілком заглибилися у проблеми виживання й надалі виходили з положення, переважно ледь відрихтовуучи старі оперети та катаючи по селах збірні концерти.

Питання ж щодо статусу музично-драматичних театрів тоді було відкладено на невизначений термін — його заступили більш нагальні проблеми щоденного виживання. До того ж, саме, визначною мірою, за рахунок музичних вистав (бодай би й невисоких художніх кондицій) багатьом периферійним театрам роками вдається так-сяк зводити кінці з кінцями. При цьому треба мати на увазі: ця проблема є не настільки гострою щодо найбільших культурних центрів (Київ, Львів, Харків), де фактично розміщено третину всіх театрів України, але у більшості обласних центрів (Донецьк, Запоріжжя, Івано-Франківськ, Кіровоград, Луганськ, Луцьк, Миколаїв, Одеса, Полтава, Рівне, Ужгород, Херсон, Хмельницький, Чернівці, Чернігів та ін.). Музично-драматичні театри і театри драми та музичної комедії, маючи у своєму складі, окрім драматичної трупи, оркестр, хор та балет, є, по суті, єдиними мистецькими осередками, котрі мають задовольняти найширші глядацькі потреби.

За останні два десятиліття сталися певні позитивні зрушення: режи-

серів, акторів, балетмейстерів почали готувати мистецькі виші, зміцніла тенденція «омузичнення» суто драматичного театру, особливо — щодо пластичного вирішення вистав: воно стало органічним, надзвичайно важливим їхнім чинником, внаслідок чого із театрами почав плідно співпрацювати численний «загін» хореографів (А. Рубіна, С. Швидкий, А. Рехвіашвілі, А. Майорова, Л. Попович, Л. Сомов, О. Семьошкіна та ін.). І загалом, театр повернувся до музично-драматичного формату — але вже на новому етапі і у видозміненому варіанті. Поєднання драматичних та музичних елементів залишилося, але жанровий, тематичний, естетичний діапазон надзвичайно розширився.

Сьогодні — безвідносно до статусу конкретного театру — у драматичних виставах грає жива музика («Ідентифікація танго» за Е. Йонеском, С. Мрожеком, Ф. Достоевським режисера А. Бакірова у Чернігові; «Одруження» А. Жолдака у Черкасах, «Четверта сестра» за Я. Гловацьким у постановці С. Мойсеева), звучить автентичний спів («Нехай одразу двох не любить...» Н. Дубини за «Ой, не ходи, Грицю...» М. Старицького в постановці М. Яремківа у Київському театрі драми і комедії; «Маруся Чурай» Є. Курмана за Л. Костенко та «Солодка Даруся» Р. Держипільського за М. Матіос у Івано-Франківську), класичні сюжети отримують нове музичне обрамлення (рок-музикант О. Скрипка аранжує мелодії М. Лисенка для «Наталки Полтавки» у франківців⁹; наскрізні щодо дії, актуальні щодо сюжету та поточної суспільної ситуації оригінальні приспівки гурту юнаків та дівчат у стилі «реп» є осереддям ігрової стихії у «Конотопській відьмі» режисера В. Московченка у Луганському українському театрі); розгортаються складні пластичні сцени («Соло-меа» О. Білозуба, «У неділю рано...» режисера Д. Чиборака та балет-

мейстера О. Семьошкіної, «Одруження Фігаро» режисера Ю. Одинокого та балетмейстера Л. Сомова у Київському театрі ім. І. Франка; «Украдене щастя»; І. Волицької у «Театрі у кошику»; модерн-танець Венедиктової у театрі «Вільна сцена») — не просто дивертисменти, а у повному сенсі музично-драматичні видовища.

З іншого боку — на драматичній та музично-драматичній сценах опановуються жанрові різновиди, притаманні суто музичному театру (опера «Одруження Фігаро» в Донецьку, мюзикли «Едіт Піаф. Життя в кредит» у театрі ім. І. Франка, «У джазі тільки дівчата»¹⁰ в Донецьку, «Конотопська відьма» у Київському Молодому театрі; суто пластичні вистави «Петя та Вовк» та «Ромео і Джульєтта» хореографа В. Маслія в Донецьку, «Спокуси танго» О.Шпаковської в Чернігові).

Оперети на афішах музично-драматичних театрів завжди посідали чільне місце, але сьогодні вони з'являються і у театрах драматичних: так, заньківчани повертають до життя «Шаріку» та «Гуцулку Ксеню» Я. Барнича, ба, навіть замахуються на «Сільву». Театральна компанія «Бенюк та Хостікоєв» робить рیمейк рок-опери «Біла ворона» та здійснює масштабний проект «Задунаєць за порогом» — музично-драматичну фантазію за мотивами опери С. Гулака-Артемовського «Запорожець за Дунаєм».

У камерному ж форматі в жанрі музично-драматичних композицій успішно працює режисер І. Славинський («У Барабанному провулку» за Б. Окуджавою, «Парнас дригом» за віршами та сатирою 20-х—30-х рр. в МТМ «Сузір'я», фантазія-шансон «Люксембурзький сад» у театральній вітальні Театру на Подолі).

Воістину, «все смешалось в доме Облонских...»: хто «драматичний», хто «музичний», хто «музично-дра-

матичний» — годі й пробувати розібратися.

По суті ж, вітчизняний театр таким чином продовжує займатися своєю прямою та, власне, природною справою: шукати у музично-драматичному форматі, котрий насправді є «в крові» у вітчизняного акторства та сцени загалом, нових варіантів жанрового синтезу, випробовувати його можливості кращими взірцями світового музичного театру та актуальними свіжонародженими творами. Причому формальний статус того чи іншого театру тут не є принциповим і не може стати на заваді реалізації різноманітних творчих ідей.

Досвід двох музично-драматичний за статусом колективів тут є особливо показовий: одного — віднедавна національного, із крупного промислового міста на сході України, другого — з типової не надто багатой західної області.

Отже, поки директори обласних театрів роками сушили собі голови над дилемою: що робити із недоукомплектованими балетом, оркестром, хором, — і щосили намагалися позбутися статусу музично-драматичних, М. Бровун побудував у Донецьку якраз музично-драматичний театр. Тут і професійний балет, і повноцінний оркестр, вокалісти та диригент — з консерваторською освітою. На цій сцені драма існує поряд не лише з музичною комедією, але і з балетом, мюзиклом, рок-оперою, оперою.

Зі свого боку, на афіші Волинського обласного музично-драматичного театру ім. Т.Г. Шевченка (і це передусім заслуга, на жаль, уже покійного директора-художнього керівника Б. Берези, якого варто згадати окремо) трилогія за І. Карпенком-Карим («Суєта», «Безталанна» та «Мартин Боруля») та «обов'язкова» для Волині «Лісова пісня» рядують з «Калігулою» А.

Камю, шекспірівськими «Гамлетом» та «Приборканням норвільвої», а музичний бік репертуару, представлений постановками «драматичного» за освітою, але напрочуд схильного до різноманітних музично-драматичних жанрових поєднань, режисера П. Ластівки: тут, окрім вирішених загалом у традиційному ключі «Моеї чарівної леді» та «Тригрошової опери» представлений також суцільний ексклюзив — «Кармен», де поєднано оригінальну новелу П. Меріме, елементи лібрето одноіменної опери, музику Ж. Бізе та Р. Щедрина (в обробці та викладі завідувача музичної частини театру М.Гнатюка), та «Дон Жуан» Ж.-Б. Мольєра з музикою В.-А. Моцарта.

Усі вистави, згадані вище в тому чи іншому контексті, є фактично різновидами музично-драматичного театру, але, переважно, не на території «традиційного» (сказати б, навіть «академічного») музично-драматичного формату.

Останній же на сьогоднішній сцені зустрічається у чистому вигляді вкрай рідко — і це прикро: адже функцію відрефлексовування, «консервації» та передачі традиції як такої театр теж має виконувати.

Єдиний по суті виняток — «Сватання на Гончарівці» Г. Квітки-Основ'яненка (2009 р.) у постановці Ф. Стригуна, чи не останнього з режисерів, який володіє навичками такого надскладного стилю, як «народний примітив».

У цій виставі витримано класичний стиль: оркестр, як і належить — у ямі, звучать пісні з-за лаштунків та пісні зі сцени, кожний з основних персонажів має арію та дует, танці — поставлені, але не «балетні»; малочисельні за кількістю учасників сцени «підкріплені» масовкою, яка бере активну участь у дії (так, зграйка дівчат підтримує Уляну в її суперечках з матір'ю).

При цьому вистава задумана та втілена не як серйозне наслідування традиції, а, скоріше, як шанобливий, проте іронічний уклін в її бік. Це, радше, казка — події розгортаються в абстрактному, ледь не ідеальному українському селі (а не у передмісті, як у автора), соціальну гостроту знято (Уляна закохується не у кріпака — з перспективою стати кріпачкою, — а просто у бідного парубка). І Улянини батьки — не монстри, і логіка їхня зрозуміла: дурний чоловік передасть розумній жінці господарство — і вона «панею буде» ... І Стецько (В. Коржук) — не страшний¹¹, а просто дитинний, безпосередній: вискакує на сцену на дрючку, наче на коняці; аби не замислюватися самому — покладається на авторитети («мати казали... батько казали...»), «висловлюється» часто за допомогою танцю («Що, не поиняли?!») — і перетанцює... Він — нещасна дитина: матері нема, батько п'є; він частує потенційну наречену яблуками і відгукується на ласку, коли з ним щирі...

І — вповні за законами казки для дітей — персонажі у скрутну хвилину залучають до дії публіку. Аби «зняти наспіку» з Одарки, котрій начебто «пороблено», розгортається ціла масова сцена, якою керує «диригент» Осип Скорик (І. Гаврилів) та його самовідданий «асистент» Тиміш (Ю. Хвостенко). Коли ж ворожба «не помагає», бо масовки для її здійснення недостатньо, Скорик апелює до зали: «Дорогі земляки! Вибачте, що до вас звертаюся, допоможіть, хто чим може!» І дорослі люди за його командою захоплено гудять, тупотять, розмахують руками...

Вочевидь, якраз щирий відгук публіки і є найпершим свідченням життєспроможності традиційного музично-драматичного формату, його відповідності певним рисам і глядацького, і театрального менталітету.

Львівський національний академічний український драматичний театр ім. М. Заньковецької. «Сватання на Гончарівці». Сцени з вистави.

*Донецький національний академічний
український музично-драматичний театр.*

*А. Романій, А. Суворова. М. Кришталь у виставі
«У джазі тільки дівчата».*

Але для того, щоб «на виході» був створений цілісний, вартісний сценічний продукт, цей формат потребує дуже точного, майже «аптекарьського» балансу драматичного та музичного чинників.

І в цьому — найбільший його парадокс: він ніби знищує сам себе з середини, його зазвичай розриває потужна відцентрова сила, від якої потерпає, передусім, драматична

складова. Адже пісні, танці і т.п. є настільки потужним, значно більш ефектним сценічним знаряддям, що театр найчастіше мимоволі захоплюється ним настільки, що нехтує більш тонкою, «невдячною» в плані зовнішньої ефектності, хоча й найважливішою в аспекті змістовному драматичною лініїю.

Ця тенденція простежується навіть у виставах режисерів та колективів, згаданих вище в позитивному ключі. Так, репертуарні пріоритети Донецького театру останніх сезонів¹² свідчать про «сповзання» до помпезних, гучних, масштабних шоу полегшено-розважального характеру, які більше асоціювалися б з маскультом, ніж з місією національного академічного театру (та ще й в непростому з точки зору мистецького

підґрунтя та традицій регіону), а луганський «Тарас Бульба» Л. Тома за М. Гоголем у постановці В. Московченка¹³ є доволі недолугим гібридом коміксу та урядового концерту. Що вже казати про інших — наприклад, про В. Шевченка, який у Полтавському театрі ім. М. Гоголя насичує «Безталанну» такою кількістю танцювально-пластичних номерів (у т.ч. фантазмагорічних), що доволі статично вирішені драматичні діалоги персонажів виглядають не більше, ніж формальним «прошарком» між ними.

Музичний чинник у цьому сенсі часто виконує «камуфляжну» функцію — він покликаний замаскувати фахові вади режисера та акторів, змістовну невизначеність, нерозбірність мистецького висловлювання¹⁴.

Тож музично-драматичний формат є як найбільш природним для українського театру, так і найменш стійким жанрово-стильовим різновидом. Його функціонуванню на вітчизняній сцені притаманна циклічність, злети чергуються з падіннями, але за великим рахунком, він все одно незнищений доти, доки існує сама ця сцена.

¹ Наприклад, щодо «Марусі Чурай» І. Микитенка — вульгарно соціологізованої переробки «Ой, не ходи, Грицю, та й на вечорниці» М. Старицького, поставленої у Харківському Червонозаводському театрі, В.П. Затонський, член урядової комісії, що прибула до Харкова у березні 1935 р. на відкриття пам'ятника Т.Г. Шевченку і zarazом подивилася виставу, записавши у книзі для відвідувачів: «Вистава дуже багата на прекрасний фольклорний матеріал. Гра колективу чудова. Масові сцени, пісні і танці — прекрасні!» (цит. за: Охмат Л. Світають театральні зорі. — К.: 1970. — с. 74).

² Див.: Гайдабура В. Театр, захований в архівах: Сценічне мистецтво в Україні періоду німецько-фашист. окупації (1941—1944): Історія. Політика. Документи. Ідеї. Худож. релігії. Людські долі. — К.: Мистецтво, 1998. — с. 100—101.

³ Драк А. Заньківчани знову у Києві // Український театр. — 1989. — № 5. — с. 19.

⁴ Гайдабура В. Гнатова мати Гнатика кохала / У кн.: Гайдабура В. Театральні автори часу. — К.: Факт, 2007. — с. 119.

⁵ Саква О. «Ярема, серце...», чи «Маленький Париж»? / «Гайдамаки», «Маруся Чурай» та інші. — Культура і життя. — 1989. — 2 липня.

⁶ Так, до сценічної дії, що розгорталася на базі одноіменного роману у віршах Л. Костенко, було введено «двох бардів-кобзарів, що сидять обабіч сцени (Р. Біль і Я. Мука). Вони поєднують у собі й образи кобзарів-співців часів Марусі, і сучасних юнаків з гітарами. Актори співають і думу про Байду, і пісні сучасних авторів, в яких узагальнено і події сюжету про Марусю Чурай, і минуле та майбутнє: „Хто пішов під кулі, хто в полярне сяєво — отака історія, вивчити не зайве“. Вони співають балади-коментарі, балади-висновки і узагальнення — ведуть і підтримують рух вистави, розвиток її думки» (Липова Г. Мистецька мова українського театру 1980-х років // Записки Наукового Товариства імені Шевченка: Том ССХХХVII: Праці Театрознавчої комісії. — Львів, 1999. — с. 283); за спостереженнями іншого дописувача, «виняткової ролі набувають постаті ведучих „кобзарів“ — хлопців „від театру“ (Р. Біль і Я. Мука), одягнених у стилізовані вишиванки і джинсові штани, з „кобзами“ в руках, що своїм звучанням нагадують гітари, з мікрофонним співом. <...> Кобзарі поводять себе активно, невимушено, втручаючись у події,

з'являються у гурті персонажів, серед дівочого хороводу, їхні „зонги“ органічно вплітаються з дією, глядачі залюбки слухають мелодії в стилі „фолк“ — то баладно-меланхолічні, то іронічні, то надривно бентежні. Чудова поезія знаходить у них здебільшого гідний музичний (композитор В. Камінський) еквівалент» (Драк А., згадане джерело).

⁷ Комплексна паспортизація театрів України — безпрецедентний захід Спілки театральних діячів, реорганізованої невдовзі перед тим з Українського театрального товариства. Паспортизація проходила протягом 1988—89 рр., охоплювала всі державні театри й містила у собі ґрунтовний аналіз їхньої творчої, господарчої, адміністративної діяльності. Підсумком цієї акції стала систематизація одержаних даних у вигляді кількох довідок, присвячених різним аспектам функціонування театрів. Авторкою цих рядків, зокрема, було здійснено «Аналіз творчої діяльності драматичних та музично-драматичних театрів України» (ТЮГи, лялькові, музичні театри, театри оперети та музичної комедії було виділено в окремий блок) обсягом близько 3-х авт. арк. (наведені уривки експертних висновків взято саме звідти).

Ця та аналогічні їй аналітичні розробки ніколи не оприлюднювалися, а після переїзду апарату СТД із старого приміщення більшу частину рецензій, довідок та інших матеріалів втрачено назавжди.

⁸ У програмці вистави зазначено: «містерія-ораторія». І справді — жодної ілюстративності, натомість майже скульптурна виразність; стриманість, притамованість, а не відкритий вияв емоцій; умовно-метафоричний, а не побутовий спосіб сценічного мислення та існування. І все це — під спів «а капелла» хору, котрий присутній прямо на сцені і, подібно до хору давногрецького, хоч і не втручається у дію, та ніби коментує її, задає емоційний лад у кожному епізоді. У фіналі дівчата з хору спускаються до публіки, розчиняються у ній, і з різних куточків зали кришталево прозоро виспівують, кожна свою, відомі пісні, що їхнє авторство приписують Чураїні («Віють вітри», «Ой, не ходи, Грицю...», «Біля греблі шумлять верби», «Чого ж вода каламутна»)... І марно благодіє почувши: «...Бо на вечорницях дівки-чарівниці...» — яким миттєво постаріла, вже сива, вся у чорному Маруся (Г. Баранкевич): «Дівчаточка, дівчатонька, дівчата! Цю не співайте, я ж іще жива» ... Бо лунає, лунає, вже непідвладно її

волі: «А пройшла п'ятниця — поховали Гриця...»

⁹ Режисер О. Ануров, музичний керівник постановки — О. Скрипка. В програмі вистави зазначено: «українське, музично-драматичне рококо, тее-то, як його на дві дії». З цього приводу критик Т. Зарівна зауважує: «Кажуть, що ідея постановки належала Олегаві Скрипці, може, тому його особистість у виставі (на прем'єрних показах грав Виборного — А.Л.) дуже світла. Разом зі своїм баяном і неодмінними піснями й танцями він наче заводний ключик, енергетичний згусток. <...> Лубок — ключ до вирішення вистави, до її тональності — і смислової, і музичної. Пластика героїв теж легка, майже танцювальна, мовби зійшла з тієї ж примітивної картинки. Автори не бояться одвертої плакатної народності, красивої, як одяг сцени чи костюми героїв, мораль яких завжди була такою ж зрозумілою і чистою, як їхні картини, рушники, вишивки та біблійні заповіді. Саме таке легке ставлення до матеріалу, змусування стилів і манер гри, — удавання і переживання, серйозності та іронії, гопака та вогненного танго (!), адаптування майже до естрадного рівня знаменитих пісень, які колись унеможливлювали без наявності практично оперного голосу у героїні зіграти Наталку» (Зарівна Т. Історія непокірної між музеєм і часом// Український театр. — 2006. — № 1. — с. 3).

¹⁰ На афіші вистави зазначено: «мюзикл за мотивами кінофільму Б. Вайлдера», але заради справедливості згадаємо ще одного автора, а саме — співавтора сценарію стрічки (по суті ж — якраз-таки автора сценарної ідеї) І.Е.Л. Даймонда.

¹¹ У тлумаченні цього персонажа існує потужна сатирична традиція. На викритті через нього «морально нищої сільської верхівки» особливо акцентувала радянська критика, хоча і щодо постановок на окупованих територіях у часи Другої світової війни В. Гайдабура зауважує: «Абсурдистського відтінку набувало сатирично-еротескове звучання образу Стецька у „Сватанні на Гончарівці“ Г.Квітки-Оснєв'яненка. За спогадами артистів і глядачів, агресивна нахабність і пришелепуватість героя робили алюзією цю класичну фольклорну маску» (Сценічне мистецтво в Україні періоду німецько-фашистської окупації (1941—1944 рр.): Автореф. дис... д-ра мистецтвознав.: 17.00.01 / В.М. Гайдабура; Нац. муз. акад. України ім. П.І.Чайковського. — К., 1999. — 35 с. — <http://disser.com.ua/contents/19715.html>

¹² Мюзикл «Глорія» Ю. Квасниці та А. Багряної, сучасна рок-легенда «Опалені коханням» за С.Шальтянісом — Л. Яцинявчусом, мюзикл К. Брейтбурга та Є. Муравйова «Леонардо: любов, якої не було», а надто «Шоу триває» (хіти ХХ століття) та «Історії нашого двору» (за мотивами пісень 60—70-х рр).

¹³ Очевидно, вирішальна роль не тільки на сцені (самого Тараса Бульби), але і в процесі постановки належала не режисерові, а художньому керівникові театру М. Голубовичу.

¹⁴ Є також приклади протилежного характеру: спроби насичити сучасні пластичні вистави власне «висловлюваннями» (на кшталт виголошення акторами поетичних уривків у «Шекспіриментах» Р. Поклітару (Київ-модернбалет) або драматичних «відхилень» у постановках Криворізької «Академії Руху») є надлишковими і зайвими — аж надто самодостатнім та цілісним є тут первісний формат.

• НА КОНКУРС ТВОРЧОЇ МОЛОДІ МАРУСИ ТА ІВАНА ГНИЦ

НЕ ЗНАЛА ТОГО УКРАЇНА

Не знала того Україна,
Що сина воля повела
У поле, де одна — єдина
Дорога в світ великий йшла.
Тоненька ниточка — дорога.
А скільки всього там було.
Жде мати, жде, не
повернувся..
Зима дивилась на село.
Усюди снігу! Завірюха...
Вже холод душу охопив...
Якби вернувся, син, дитинка.
То він би серце відігрів.
Піде на край села, у поле,
І довго — довго там стоїть..
«Вернись, рідненький», —
промовляє.
Скажений шлях мовчить,
мовичть.
О доле, нащо так горює
старенька мати на селі?!
Верни синочка!
Чи почує молитву Бог?
Напевне — ні!
Одна залишилася мати...
І вже не ходє за село,
Біліє степ. Біліють хати,
І місяць дивиться в вікно.
Така пустеля .. скорботно
руки
підносить мама до грудей..
Немає гірше від розлуки,
Що забирає в світ дітей.

Анфіса БУКРЕЄВА

Звуть мене Анфіса Юріївна
Букреєва. Мешканка м.
Дніпропетровська.
Освіта — вища, економіст,
ДІТ. Захоплення та
уподобання:
кінематографія, історія
рідної країни. Пишу вірші, як
ліричні, так і гумористичні.
А також прозу. Можу
написати вірш на музику, як
буду в доброму гуморі, а
особливо, як музика
сподобається.

ЗЕМЛЕ МИЛА, ЗЕМЛЕ ЛЮБА

Земле мила, земле люба,
Моя Україно,
Степи, вечір, та могила,
Старенька, похила...
Про щось лагідно шепоче
Вітерець над нею,
Чи про долю у тім раї,
Що зветься землею?
Крає рідний, край
дитинства,
Душенька не знає,
Чи кохає, чи співає,
Ніби все ридає...
Хто ж то взнає,
Та й хто скаже, тобі,
Краю милий,
Мої думи, мов на крилах,
В степах, до могили.
До тих хаточок, стареньких,
До лелек над ними,
Рветься серце полетіти,
Думами сумними.
Хай же серце моє плаче,
І душа ридає,
Тільки доленька додому,
В ті степах вертає.
Тільки пісня нехай лине
Не в чужому краї,
Де так серце не сміється,
Так не заридає.

ДЕНЬ СОБОРНОСТІ ТА СВОБОДИ УКРАЇНИ

23 січня 2012 року на історичному факультеті Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара відбувся «круглий стіл» на тему «День соборності та свободи України в контексті історичного досвіду та сьогодення». Організаторами заходу виступили історичний факультет ДНУ та управління внутрішньої політики Дніпропетровської міської ради.

Про історію свята розповідає декан історичного факультету, професор Сергій Іванович Світленко: «Цього року вперше в історії нашої країни громадськість відзначала 22 січня подвійне свято, об'єднавши дві фундаментальні цінності українців — соборність і свободу. Щоправда, у 1919 році також святкували 22 січня День соборності та незалежності. У той день було ухвалено Універсал Соборності України — Акт Злуки, який об'єднав до того дві самостійні республіки: Українську Народну Республіку і Західноукраїнську Народну Республіку в єдину соборну державу. Водночас, 22 січня 1919 року виповнився рік від дня проголошення 4 Універсалу Української Центральної Ради, за яким УНР ставала суверенною й незалежною. Тому повернення сьогодні до об'єднаного свята — це, по суті, відновлення традиції, яка зародилася в 1919 році.

Безсумнівно, для нас соборність і свобода важливі й на сучасному

етапі тому що, тільки на основі принципів демократії, свободолюбства й солідарності правової держави можна утвердитись Україні як потужній, соціально-культурно розвинутій, впливовій в суспільно-політичному, геополітичному вимірі державі XXI століття. Святкування Дня соборності та свободи сприятиме посиленню консолідації та інтеграції нашого суспільства, яке за допомогою соборницьких і свободолюбних принципів вирішить проблеми, які стоять сьогодні перед Україною, перед громадянським суспільством. Впевнений, що і наш „круглий стіл“ сприятиме усвідомленню молодим поколінням історичного досвіду та орієнтації в сьогоdnішньому дні, орієнтації на вічні цінності українського народу. Адже саме студентська молодь — майбутня інтелектуальна еліта незалежної України — буде втілювати у XXI столітті ці ідеали на основі принципів демократії, правової держави та суспільної солідарності».

Засідання «круглого столу» відкрив проректор з науково-педагогічної роботи у сфері гуманітарної освіти та виховання молоді, завідувач кафедри російської історії, професор Валентин Васильович Іваненко. У своєму вступному слові він нагадав, що ідеї соборності та свободи України як державно-політичної, громадянсько-тери-

торіальної, етнокультурної та економічної єдності та незалежності сформувалися вже на початку XX ст. «Це була природна реакція на такі історичні виклики, як чужоземне владарювання, національне гноблення, релігійну роз'єднаність та соціально-економічний гніт, — продовжив В.В.Іваненко. — Але в той час ця проблематика не стала предметом всебічного наукового осмислення. За радянських часів поняття соборності України практично не використовувалося, а якщо і вживалося, то здебільшого в негативному тлумаченні, в контексті розвінчання тих чи інших „буржуазно-націоналістичних“ сил. Натомість в період незалежності нашої держави соборність і свобода України, як наукова проблема, зайняла чільне місце в нашому суспільстві й почала активно розроблятися й пропагуватися. Свідченням цього є, зокрема, створення й розробка резонансного наукового проекту „Наддніпрянщина — Галичина — Донбас — духовна вісь України“, проведення відповідних всеукраїнських наукових конференцій, започаткування часопису „Україна соборна“, поява перших узагальнюючих статей, монографій тощо. Все це дало можливість простежити основні етапи процесу об'єднання українських земель, показати сутність та особливості ідей соборності України. Проте й сьогодні ця наукова проблема залишається вельми актуальною, зважаючи на необхідність завершення процесу становлення української модерної

нації, зміцнення молодшої української незалежної держави, утвердження в ній високих соціальних стандартів, широких політичних і громадянських прав людини. Не менш важлива ця проблема і з точки зору існуючих тенденцій глобалізму в сучасному світі та інтеграційних процесів на пострадянському просторі. Вважаю, що сьогоднішній „круглий стіл“ порушить злободенні проблеми соборності та свободи України і сприятиме інтелектуальному збагаченню всіх присутніх».

З вітальним словом до аудиторії звернувся начальник управління внутрішньої політики Дніпропетровської міськради Михайлишин Володимир Дмитрович. Учасники «круглого столу», а це — студенти-історики, науковці й викладачі факультету, заслухали доповідь декана історичного факультету, професора Сергія Івановича Світленка «Ідея соборності та свободи України в домодерні часи». Тему втілення ідей соборності та свободи в період Української народно-демократичної революції розв'язував завідувач кафедри української історії та етнополітики, професор Олексій Борисович Шляхов. Потім учасники прослухали доповіді професора кафедри історії України Олександра Федоровича Нікілева «Проблеми соборності та свободи України за радянських часів» і завідувача цієї ж кафедри, доцента Юрія Анатолійовича Святця «Розвиток ідей соборності та свободи України в період Незалежності».

Аудиторія була цілком переконана в тому, що внутрішня єдність та свобода мають стати надійними гарантантами динамічного поступу українського суспільства, утвердження України як розвинутої, сильної та впливової у світі держави.

Інформаційно-аналітичне агентство ДНУ ім. О.Гончара

СТУДЕНТАМ ПІД СИЛУ ЗРОБИТИ СВІТ СВІТЛІШИМ

Одного дня весь факультет української й іноземної філології та

послужою стало малювання портрету! За півгодини студентка першого

курсів Катерина Холявко створювала цілі шедеври, які досі прикрашають поверхні факультету. А ще завдяки чарівним дівчатам Олександрі Павлюк, Наташі Фролової та Оксані Строгановій ярмарок поповнився зробленими власноруч прикрасами, листівками та іграшками, які користувалися чи не

мистецтвознавства занурився у чарівну атмосферу радості та цікавості. Музика, люди, зодягнені в костюми, а в коридорі десятого поверху можна було купити смачні булочки, кекси, зефір та цукерки. Що це? Це благодійний ярмарок! Метою якого стало зібрання коштів для онкохворих дітей.

На жаль, ми не можемо повністю змінити цей світ, але в наших силах зробити його трохи світлішим, — подумали студенти філологічно-мистецького факультету та взялися до роботи! Чого тільки не можна було побачити в коридорі на перервах. Навіть справжню ворожку, яка всього лише за 1 гривню пророкувала всім вдалу сесію та розповідала про подальшу долю! Найпопулярнішою

найбільшим попитом! В результаті весело та легко було зібрано 649 гривень, які на День Святого Миколая урочисто передадуть дітям!

Давайте частіше робити такі приємні речі, адже це зовсім нескладно!

Посміхніться світу, і він усміхнеться тобі у відповідь...

Альона СІВКОВА,
студентка ФУІФ та
ДНУ ім. О. Гончара.

●3 ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

У Ріо-де-Жанейро якраз відбувся благодійний базар, у якому беруть участь різні держави світу, між іншими й Україна. З цікавістю я пішла подивитися, що там продають як національні продукти. Над кіоском великий напис «Uçânia», а на полицях... матрешки, мальовані на чорному лаку коробочки, пляшечки на парфуму з п'ятикутною зіркою, серпом і молотом і подібне барахло. «Чи це українські вироби?» — вражена спитала я продавця. «Ні, російські», — відповів. «То чому їх продаєте в українському кіоску?» «Тут також українські дерев'яні писанки» ... Отже — все те саме! Я спитала консула України в Ріо, як це так, але він нічого не знав про той базар... Але ж мусів би бути якийсь договір з російським посольством на таку імпрезу, правда? Ось до чого докотилася наша культурна пропаганда!

Віра БОБК (Ріо-де-Жанейро, Бразилія).

ПРАОНУК КОБЗАРЯ ДМИТРО КРАСИЦЬКИЙ НА ІСТОРИЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ ДДУ

Д. Ф. Красицький (1901–1989)

Ця публікація є своєрідним продовженням двох попередніх студій «Добре слово про найстарішу кафедру ДНУ» та «Історичний факультет ДДУ: перші повоєнні випуски (1945–1946 рр.)», які були надруковані відповідно у № 10 (2011 р.) та № 1 (2012 р.) часопису «Бористен» [12; 13]. Стаття присвячена Дмитру Філімоновичу Красицькому — праонуку Т. Г. Шевченка, проректору ДДУ з навчально-наукової роботи (1943–1944 рр.), декану історичного факультету (1943–1946 рр.), завідувачу кафедри історії народів СРСР (1943–1946 рр.).

На жаль, ця непересічна особистість, його внесок в організацію навчального і наукового процесу як на історичному факультеті, так і університеті в цілому, підготовці перших повоєнних випусків істориків 1945–1946 рр. тривалий час залишались поза увагою дослідників. Про перебування в ДДУ Д. Ф. Красицького лише побіжно згадувалося в біографічних довідниках 70–80-х рр. ХХ ст. [2; 11; 25]. Творчість Д. Ф. Красицького, передусім, як письменника-шевченкознавця, ретельно аналізувалась переважно на сторінках літературознавчих оглядів, що з'явилися на початку ХХІ ст. [1; 3; 4; 26].

У зв'язку з цим виникла нагальна потреба у залученні маловідомих джерел з метою більш ґрунтовного вивчення т. з. «університетської» доби у біографії Д. Ф. Красицького, яка була пов'язана з історичним факультетом ДДУ повоєнного часу (1943–1946 рр.).

Перша згадка про Д. Ф. Красицького була знайдена авторами у відділі рідкісної книги Наукової бібліотеки ДНУ імені Олеся Гончара, де зберігається 6 дипломних робіт випускників історичного факультету 1945 р., відгуки наукових керівників та рецензії викладачів. Серед них — 2 рецензії завідувача кафедри історії народів СРСР Д. Ф. Красицького, який нерідко підписував документацію як «завідувач кафедри історії народів СРСР та України» [14; 20].

Згодом в Музеї історії ДНУ імені Олеся Гончара була виявлена особиста справа доцента Дмитра Філімоновича Красицького, де міститься невідома раніше інформація щодо його науково-педагогічної діяльності в ДДУ і історичному музеї імені Д. І. Яворницького.

Д. Ф. Красицький народився у 1901 р. у родині селян-бідняків в с. Зелена Діброва на Черкащині [24, арк. 1]. Генеалогічне древо Д. Ф. Красицького свідчить, що його прабабкою була Катерина Григорівна Шевченко (1806–1850) — старша сестра геніального Кобзаря, яка у 1823 р. взяла шлюб з Антоном Григоровичем Красицьким (1794–1848). У них народилося 12 дітей, з яких до повноліття дожило лише четверо: Федір, Степан, Яким та Максим. Яким Антонович був дідом Д. Ф. Красицького по лінії батька Філімона Якимовича [6, с. 7].

У 1924 р. Дмитро закінчив Київський Інститут Народної Освіти. У 1925–1927 рр. заочно навчався у Комуністичному університеті імені Я. М. Свердлова. У роки Великої Вітчизняної війни (1941 — листопад 1943 рр.) знаходився у лавах Червоної армії, де отримав звання майора, за проявлену мужність та героїзм Дмитро Філімонович був нагороджений орденом «Червоної Зірки» [24, арк. 1].

В характеристиці Д. Ф. Красицького від 20.11.1946 р., яку підписав ректор держуніверситету Л. Й. Сафронов, йде мова про те, що з 1 листопада 1943 р. по 1 березня 1946 р. Дмитро Філімонович працював в ДДУ у якості доцента і завідувача кафедри історії народів СРСР. Зазначалося, що він викладав

лекції «хорошим, популярним языком на високом теоретическом уровне», користувався авторитетом серед колег і студентів університету, нерідко виступав з лекціями перед трудящими міста та області [24, арк. 1].

Відповідно до нормативних вимог того часу перед дипломуванням студенти повинні були обов'язково складати державні іспити. Серйозним випробуванням для 16 випускників історичного факультету 1944/1945 рр. н. став державний іспит з дисципліни «Історія СРСР», який відбувся 12 липня 1945 р. Головою ДЕКу був доцент І. Кропотва, екзаменатором — завідувач кафедри історії народів СРСР, доцент Д. Ф. Красицький [15, арк. 4].

Протоколи засідань ДЕКу 1944–1945 рр. свідчать, що всі без винятку питання в білетах були сформульовані Д. Ф. Красицьким українською мовою, яку він досконало знав ще з дитячих років як справжній патріот і нащадок Т. Г. Шевченка. Проте переважна більшість студентів-істориків давала відповідь російською. Екзаменаційний білет складався з трьох питань і хронологічно охоплював період від найдавніших часів до 1945 р. [15, арк. 4–6].

Саме в цей період Дмитро Філімонович працював директором Дніпропетровського історичного музею імені Д. І. Яворницького. У 1944 р. він організував і очолив етнографічну експедицію по Дніпру, до якої увійшли наукові співробітники музею і п'ять студентів ДДУ. У звіті про цю експедицію Д. Ф. Красицький підкреслює, що за п'ятнадцять днів під час пішої подорожі від Дніпропетровська до Запоріжжя було виявлено 700 знахідок, з них — 500 унікальних. Вони стали підґрунтям для запланованих трьох публікацій: 1) «Понад Дніпром» (Д. Красицький); 2) «Кромлехи середньої течії Дніпра» (М. Карлов); 3) «Слов'янські кладовища на березі середньої течії Дніпра» (Д. Красицький, С. Нокельський) [5, арк. 4]. На жаль, особиста справа Д. Ф. Красицького не дає інформації про його подальший життєвий шлях. Є лише довідка від 19 вересня 1947 р. про його роботу в ДДУ з 01.11.1943 по 01. 03. 1946 рр., яка

Про авторів:

В'ячеслав МИРОНЧУК — заступник декана історичного факультету, доцент ДНУ імені Олеся Гончара;
Вадим МЕДЯНИК — магістр історії, аспірант ДНУ імені Олеся Гончара.

завірена печаткою і особистим підписом секретаря заповідника «Києво-Печерська Лавра» Левченком [23, арк. 3].

Як надалі складалася доля Д. Ф. Красицького? У 1946 р. він оселився в Києві. Працював директором, а згодом — заступником директора з наукової роботи будинку-музею Т. Г. Шевченка. 23 роки був членом редколегії журналу «Людина і світ», членом методичної ради товариства «Знання», надрукував більше 500 статей і нарисів з літературознав-

ства та шевченкознавства [3, с. 3–4].

Помер у 1989 р. Похований у Києві [3, с. 5]. Память про батька зберігає його донька Тамара Красицька, випускниця Київського університету, географ за фахом. Вона мешкає в Севастополі. Племінниця Дмитра Філімоновича — Людмила Красицька є президентом Всеукраїнського благодійного культурно-наукового фонду Т. Г. Шевченка [6, с. 7].

Таким чином можна зробити висновок про те, що Дмитро Філімонович

Красицький навіть у нелегкі повоєнні часи, перебуваючи на відповідальних посадах проректора ДДУ з навчально-наукової роботи (1943–1944 рр.), декана історичного факультету (1943–1946 рр.), завідувача кафедри історії народів СРСР (1943–1946 рр.) залишався справжнім патріотом України. В міру своїх сил він зберігав та примножував традиції українського народу, пам'ятаючи про свого славетного пращура Т. Г. Шевченка.

Бібліографічні посилання

1. Дзюба Г. І. Дмитро Філімонович Красицький: біогр. довідка / Г. І. Дзюба // Люди і долі: худож.-публіц. вид. — Черкаси, 2001. — с. 38–40.
2. Дмитро Красицький // Письменники України у Великій Вітчизняній: біобібліогр. довід. — К.: Рад. письменник, 1980. — с. 178.
3. Дмитро Філімонович Красицький // Літературно-мистецький вернісаж Черкащини: метод.-бібліогр. матер. — Вип. 9. — Черкаси, 2011. — с. 3–5.
4. Дмитро Красицький: біогр. довідка // Криничка: антол. творів письм. Черкащини для дітей та юнацтва. — Черкаси, 2009. — Т. 1. — с. 103–112.
5. Звіт експедиції по Дніпру під керівництвом Д. Ф. Красицького 1944 р. // Музей історії ДНУ імені Олесея Гончара, ф. 1, оп. 1, спр. 10, арк. 4.
6. Іваськів Л. Про нащадків Тараса Шевченка / Л. Іваськів // Свобода. — № 34. — с. 7.
7. Красицький Д. Ф. Гілки Шевченкового роду / Д. Красицький, Л. Красицька // Літературна Україна. — 1987. — 17, 24 вересня; 12, 19 листопада, 3 грудня.
8. Красицький Д. Ф. Дітям про Тараса Шевченка / Д. Ф. Красицький. — К.: Радянська школа, 1962. — 78 с.
9. Красицький Д. Ф. Т. Г. Шевченко — борець проти релігії / Д. Ф. Красицький. — К., 1956. — 29 с.
10. Красицький Д. Ф. Юність Тараса. Рассказы о юности Т. Г. Шевченко / Д. Ф. Красицький. — М.: Дет. лит., 1964. — 207 с.
11. Красицький Дмитро Філімонович // Письменники Радянської України: бібліогр. довід. — К.: Рад. письменник, 1981. — с. 134.
12. Мирончук В. Д. Добре слово про найстарішу кафедру ДНУ / В. Д. Мирончук // Бористен. — 2011. — № 10. — с. 28–29.
13. Мирончук В. Д. Історичний факультет ДДУ: перші повосні випуски (1945 — 1946 рр.) / В. Д. Мирончук, В. Ю. Медяник // Бористен. — 2012. — № 1. — с. 22–24.
14. Отзыв-рецензия о работе ст-ки IV курса истор. ф-та ДГУ т. Нины Сергеевны Ефимовой на тему «Оборона Севастополя 1854–1855 гг.» зав. каф. истории народов СССР, доц. Д. Красицкого от 07.07.1945 г. // Відділ рідкісної книги Наукової бібліотеки ДНУ імені Олесея Гончара, ф. 1, оп. 1, спр. 4, арк. 1.
15. Протокол № 2 заседания Государственной экзаменационной комиссии исторического факультета Днепрпетровского госуниверситета от 12.07.1945 г. Экзамен по дисциплине «История СССР» // Архів ДНУ імені Олесея Гончара, ф. 1, оп. 1-л, арк. 4–6.
16. Протокол № 3 заседания Государственной экзаменационной комиссии исторического факультета Днепрпетровского госуниверситета по защите дипломных работ от 16.07.1945 г. // Архів ДНУ імені Олесея Гончара, ф. 1, оп. 1-л, арк. 7.
17. Протокол № 4 заседания Государственной экзаменационной комиссии по историческому факультету ДГУ от 24.06.1946 г. Экзамен по дисциплине «История СССР» // Архів ДНУ імені Олесея Гончара, ф. 1, оп. 1-л, арк. 11–16.
18. Протокол № 6 заседания Государственной экзаменационной комиссии по историческому факультету ДГУ от 27.06.1946 г. // Архів ДНУ імені Олесея Гончара, ф. 1, оп. 1-л, арк. 22–24.
19. Протокол № 10 заседания Государственной экзаменационной комиссии по историческому факультету ДГУ от 30.06.1946 г. // Архів ДНУ імені Олесея Гончара, ф. 1, оп. 1-л, арк. 26–27.
20. Рецензия о работе ст. К. Авилевой на тему «Реформы Петра» зав. каф. истории народов СССР,

доц. Д. Красицкого от 15.07.1945 г. // Відділ рідкісної книги Наукової бібліотеки ДНУ імені Олесея Гончара, ф. 1, оп. 1, спр. 1, арк. 1.

21. Список студентов-выпускников за 1944/ 45 учебный год // Архів ДНУ імені Олесея Гончара, ф. 1, оп. 1-л, 57 арк.

22. Справка доц. Красицкому Д. Ф. от 21 января 1944 г. // Музей історії ДНУ імені Олесея Гончара, ф. 1, оп. 1, спр. 10, арк. 2.

23. Справка тов. Красицкому Д. Ф. от 19 сентября 1947 г. // Музей історії ДНУ імені Олесея Гончара, ф. 1, оп. 1, спр. 10, арк. 3.

24. Характеристика на доцента Красицкого Дмитрия Філімоновича // Музей історії ДНУ імені Олесея Гончара, ф. 1, оп. 1, спр. 10, арк. 1.

25. Хінкулов Л. Ф. Красицький Дмитро Філімонович / Л. Ф. Хінкулов // Шевченківський словник. — Т. 1. — К., 1976. — С. 237.

26. 100 років з дня народження письменника-шевченкознавця Д. Ф. Красицького // Календар пам'ятних дат Черкащини на 2001 рік. — Черкаси, 2001. — с. 38–40.

■

● НЕ ПІДЛЯГАС ЗАБУТТЮ

Леся ХРАПЛИВА-ЩУР
(Торонто, Канада)

ПСАЛОМ ПОМЕРЛИХ ВІД ГОЛОДУ 1932—33

О Предвічний, прости, що у храм Твого світла приходим Почорнілі, зболілі, неначе чернозем розритий!

Гаснуть зорі під стіп обважнілих, розпухлих походом,
Криють янголи лик, бо на нас моторошно дивитись.

Нас, Всесильний, побач. На землі нас могутні не знали.
Коли брали від нас до зерна — пропотілу сторицю,
Щоб колесами тіло живе розкרוївши на шпалах,
Повезти в ненаситного зла зледенілу столицю.

Всі ми тут. Почисли, бо числа нас нікому не знати,
Нас, що сонні міста наче совість похмура обсіли,
Що приходили скарби предківські міняти у ката
За останок життя, свого ж хліба шкурунку згірчilu.

Ти прости, що хапаються обляків пальці кістляві:
Нехоронені ми: дідузі, юнаки, немовлята
Що прийшли ми в притвори Твоєї одвічної слави,
Щоб мовчазною скаргою ввік непохитно стояти.

Ми не просимо кари на них; Ти бо Сам справедливий,
Покараєш лихих у їх серця жорстокої гордині.
Тільки дай нашим костям таким сколоситися жнивном,
Жнивном волі, що більше ніхто не візьме з України!

ЛІКВІДАЦІЯ МТС В УКРАЇНІ: СПОДІВАННЯ ТА НАСЛІДКИ

(СОЦІАЛЬНО-КАДРОВИЙ ВИМІР)

Проблеми перетурбацій в аграрній сфері за часів Хрущовської відлиги мають достатню історіографію. В цьому контексті належне висвітлення отримав і такий феномен, як ліквідація машино-тракторних станцій. Проте і на сьогодні дана проблема дослідниками продовжує розглядатися під традиційним кутом зору — економічним, а саме — економічні наслідки для колективних господарств реформування МТС [2,3,4,5]. Поза увагою дослідників продовжує залишатися цілий ряд інших аспектів. У тому числі і такий, як соціальний, освітній, власне — ситуація з кадровим забезпеченням служб, що мали відповідати у господарствах за техніку, та їх якісним і кількісним складом. Саме відсутність публікацій з соціальних наслідків здійсненої реформи і зумовило вибір теми даного повідомлення.

Курс на потужне піднесення сільського господарства у найкоротші строки, проголошений новим керівництвом КПРС на чолі з М. Хрущовим, яке прийшло до влади в партії та в країні після смерті Й. Сталіна, хоч і мав певний рівень ефективності порівняно з попереднім періодом, проте не давав результатів, на які розраховували очільники держави. Заходи, що вживалися для цього, починаючи з 1954 р., а це, у першу чергу структурно-організаційні зміни в середині самої сільськогосподарської галузі, а також залучення до вирішення проблем ефективності колгоспного виробництва жителів міста, не давали належних результатів. Однією з гострих проблем продовжувала бути проблема відсутності у колективних господарств можливостей оперативного використовувати сільськогосподарську техніку через належність її державним структурам і неможливість оперативного впливу на керівників служб та їхніх підлеглих, в підпорядкуванні яких вона знаходилася.

Можливість змінити таке становище і у такий спосіб підвищити ефективність роботи колгоспів М. Хрущов та його найближче оточення побачили у реорганізації МТС.

З цією метою, у березні 1958 р. було прийнято рішення про ліквідацію машинно-тракторних станцій взагалі і передачу їх виробничої бази разом з обслуговуючими її механізаторськими кадрами і інженерно-технічним та управлінським персоналом колгоспам [1, с. 232 — 233]. Але, як і попередні заходи, застосовувані у ході вирішення проблеми по потужному піднесенню сільського господарства, даний — також виявився недостатньо ефективним, порівняно з задумом. Тож виробництво небагато виграло від проведеної реформи.

Так, у зв'язку з ліквідацією машинно-тракторних станцій, в їх особі ліквідовувалися органи, що здійснювали контролюючо-координаційні функції щодо колективних господарств на районному рівні. Для компенсації втрати цих структур мали відродитися органи з аналогічними функціями — районні інспекції сільського господарства (РІСГ), які потребували своїх штатів. Крім того, у районах мали функціонувати підприємства, призначення яких полягало у здійсненні ремонту техніки, переданої колгоспам — ремонтно-технічні станції (РТС). Через необхідність заповнення вакансій новостворених керівних і виробничих структур районної ланки, переважна більшість працівників МТС була переведена до їх складу. Значна частина, а це були ті, хто не погодився на пониження свого посадового статусу, або на зміну профілю діяльності, отримали направлення на роботу в інші організації системи ремонту та виготовлення сільгосптехніки Міністерства сільського господарства, розташовані в інших районах, а то і областях республіки.

У результаті здійсненої реорганізації село, його матеріальне виробництво отримало досить незначну частку інженерів і техніків. Так, з 34376 спеціалістів, що на березень 1958 р. знаходилися у складі машинно-тракторних станцій, у колгоспи було передано лише 5772 особи [8, арк. 211, 219], або 16,2 % загальної їх кількості, 77 % залишилися на районному рівні: у

складі РТС, РІСГ, контрольно-насіневих, агрохімічних лабораторій, інших сільськогосподарських організацій. Решта перейшла працювати в установи і підприємства, не пов'язані з сільськогосподарським виробництвом. Тобто у колгоспах почала працювати лише мінімальна кількість інженерно-технічних працівників МТС.

У якісному плані результати також виявилися протилежними ідеї здійсненого заходу. Серед переведених до колгоспів працівників переважну більшість, а саме 55,9% становили практики, лише 4% — особи з вищою освітою, інші — з середньою спеціальною, та й то не завжди аграрницького профілю [9, арк. 57]. Через недостатність отримання матеріальною сферою галузі працівників інженерна служба почала створюватися далеко не у кожному колгоспі. Так, у 1959 р., тобто за рік після початку реформування, лише у 6859 господарствах з 10900 були встановлені посади інженерів і техніків [10, арк. 52]. В інших — це питання, через відсутність відповідних належного рівня фахівців, залишалось відкритим.

Фактично, з ліквідацією МТС і передачею їхніх функцій сільгоспартіям, ті опинилися у складному становищі. Вони, практично на голому місці і у стислі терміни мусили організувати власну ремонтну базу, вирішувати широке коло питань, пов'язаних з обслуговуванням машинно-тракторного парку, забезпеченням його технікою, обладнанням, запасними частинами, паливно-мастильними матеріалами тощо. Для цього ж у них не малося відповідного кадрового потенціалу. То ж проблема кадрового забезпечення колгоспного виробництва продовжувала залишатися гострою.

Вихід з ситуації партійно-державне керівництво вбачало у продовженні залучення представників промисловості та господарських органів. Але в умовах непопулярності адміністративних методів, воно мусило не вдаватися до задіяння більш завуальованих прийомів їх впровадження. Для цього було застосовано таку форму, як патріотичні почини.

Українське республіканське партійне керівництво ініціювало почин інженерів і техніків, ідея якого полягала у переході інженерів і техніків промислових підприємств та сільськогосподарських установ на роботу до колгоспів для налагодження кваліфікованого обслуговування сільськогосподарської техніки, що надійшла туди після розформування МТС. У вересні 1959 р. ЦК КПУ розробив і від імені інженерів і техніків Київської області опублікував у центральних республіканських газетах звернення до всіх інженерно-технічних працівників із закликом їхати у колгоспи. Постановою проголошувалося обов'язкове забезпечення прибуваючих фахівців житлом, заробітною платою, не нижчою, ніж на попередньому місці роботи, обіцялося працевлаштування дорослих членів їх сімей за фахом, надання дітям шкільного віку можливостей для отримання повноцінної освіти, а дошкільнятам — виховання у яслах та дитячих садках [10, с. 58].

Партійні організації на місцях, керуючись відповідними розпорядженнями, підтримали вказівку „згори”. Керівництво республіки, „відгукуючись” на „широку підтримку” інженерно-технічними працівниками цього звернення, видало спеціальну постанову, якою легітимізувався рух по залученню даної категорії працівників до обслуговування переданої до колгоспів з МТС техніки. Було визначено необхідну для направлення в село кількість спеціалістів, а саме — 3200 чол., з них обов'язково 2200 — з промисловості і 1500 — з РТС та інших сільськогосподарських організацій [10, арк.52]. Вказана кількість була розкладена на всі області республіки.

Але, незважаючи навіть на обіцяні постановою соціально-економічні пільги тим, хто переїжджав до колективних господарств, цей почин не набув бажаного поширення, особливо серед міських жителів. Далися взнаки майже шість років безперервних пропагандистсько-господарських кампаній. В результаті, партійні організації змогли залучити лише 1828 чол., в тому числі тільки 817 інженерів і техніків — з промислових підприємств міст [10, арк. 53], тобто 37% ввід плану. Інші були працівниками районних структур сільськогосподарського профілю.

Сама по собі ідея задіяння у

колгоспному виробництві заводських інженерно-технічних працівників — носіїв передових технологій і вищої, порівняно з колективними господарствами, організації праці, які об'єктивно могли сприяти швидкому й ефективному формуванню нової для колгоспного виробництва галузі, була привабливою. Але на практиці втілення її, через реалії тогочасного колгоспного буття: слабку матеріально-технічну базу господарств, недосконалу організацію виробництва у них, низький рівень соціально-культурних та побутових умов життя, та адміністративні методи втілення — відбувалося досить складно. Незважаючи на суворі вказівки забезпечити соціально-побутові потреби ново-прибулих інженерно-технічних працівників, багато господарств цього не виконали. Для цього українське село кінця 50-х — поч. 60-х рр. просто не мало ані матеріальної бази, ані фінансових можливостей. У результаті, прибулим інженерно-технічним працівникам встановлювалася низька заробітна плата, яка, до того ж, виплачувалася нерегулярно, тощо. Наприклад, навіть на грудень 1964 р. у республіці нараховувалося ще 15% господарств, де платню працівникам керівних і технологічних ланок видавали від 8 до 2 разів на рік [7, арк. 34,36].

Не останню роль при цьому відігравали і суб'єктивний фактор. Часто правління колгоспів, виходячи з інтересів колгоспників-практиків, що очолювали технічно-ремонтні служби, під різними приводами відмовляли у прийнятті на роботу присланим їм спеціалістам. Не рідко мали місце і такі випадки, коли прибулий інженер або технік налагоджував роботу інженерної служби, а правління після цього відмовлялося від його послуг, призначаючи при цьому керівником практика з своїх колгоспників. Фактично, керівництво колгоспів своїми діями гальмувало процес підвищення інтелектуального потенціалу колгоспного виробництва. Але, з іншого боку, це була своєрідна реакція села на директивно-адміністративні методи вирішення його економічних, виробничих проблем, непродумане втручання в його соціально-виробничу структуру, в результаті чого зачіпалися інтереси його працівників.

Наслідком такого ставлення до прибуваючих спеціалістів було роз-

чарування останніх у своїх сподіваннях і полишення ними роботи. Так, на кінець 1960 р. — першого року дії «почину київських інженерів» — назад повернулося 557 чол., основну промислових першого року дії масу яких, а саме — 87 %, становили інженерно-технічні працівники підприємств міста [6, арк.133].

Отже, вірна і продуктивна сама по собі ідея зосередити в одних руках усі обслуговуючі виробничий процес у колективних господарствах структури в одних руках, а саме у колгоспах, і таким чином, врешті-решт, завершити формування моделі колгоспного виробництва у відповідності з моделлю соціально-економічних відносин, що існували на селі вже близько 30 років, виявився недостатньо ефективним, порівняно з задумом. Вірна сама по собі ідея не була продумана у всіх деталях, почала вирішуватися без достатньої розробки інших, компенсуючих і доповнюючих заходів, у першу чергу соціально-побутового характеру, тож не мала належних результатів і не вирішила проблему кадрового забезпечення інженерної служби колгоспного виробництва.

Бібліографічні посилання:

1. Коммунистическая партия Советского Союза в резолюциях и решениях съездов, конференций и пленумов ЦК. — М.: Политиздат, 1985. — Т. 8. — с. 232 — 233.
2. **Панченко П.П.** Развитие сельского хозяйства Украинской ССР (1959 — 1980) / П.П. Панченко. — К.: Наук. думка, 1980. — 280 с.
3. **Плющ М.** М.Хрущов і проблеми технічного переозброєння народного господарства (1953 — 1964) / М. Плющ // Історія в школі. — 1999. — №7. — с. 6 — 10.
4. **Ровчак Л. В.** Машино-тракторні станції в Україні (50-ті рр.) / Л.В. Ровчак *Автореф. ...канд.ист.наук.* — Донецьк, 2000 — 19 с.
5. **Сай Н. О.** К вопросу укрепления колхозов и МТС Украины руководящими кадрами в 1953 — 1959 гг. / Н. Сай // Сб. науч. работ кафедры марксизма-ленинизма. Труды Харьковского сельскохозяйственного института. — Х.: Б.и., 1962. — Т.ХЛ. — с. 198 — 223.
6. Центральний державний архів вищих органів влади та Управління України (далі — **ЦДАВОВУ**). — Ф. 27, оп. 1, спр. 924, арк. 133.
7. **ЦДАВОВУ**. — Ф. 27, оп. 19, спр. 4633, арк. 34, 36.
8. Центральний державний архів громадських об'єднань України (далі **ЦДАГОУ**). — Ф. 1, оп. 31, спр. 707, арк. 211, 219.
9. **ЦДАГОУ**. — Ф. 1, оп. 31, спр. 997, арк. 57.
10. **ЦДАГОУ**. — Ф. 1, оп. 31, спр. 1256, арк. 52.

ЧУЖІ ЛЮДИ

*Гнат БЕРДО,
(Торонто, Канада)*

(закінчення, початок у №№ 9-12 2011 р., № 1 2012 р.)

— Мьортвий враг не встанет, — завершив операцію своєю правдою чекіст «Вернигора».

І пішли вони по селах збирати наступні жертви.

Наш вік є віком боротьби.

Солдати гинули, і навіть комісари гинули, та Москва прислала все більше військ і комісарів. Несила було українському селу самотужки змагатися з імперією, коли на всіх фронтах утихомирювалося. Отже Московщина і Польща знов поділили Україну між собою, як і у 1667 році, тільки тепер не по Дніпру, а на річках Збруч і Случ. Повстанцям ставало шораз то сутужніше. Вони вирішили пробиватися на Захід.

Відділ Мамай вирішив пробиватися на Захід. Під вечір він вирушив на схід, а це тому, щоб шпигуни не знали справжнього напрямку маршу. Коли стемніло і повстанці зникли з обрію, вони повернули на захід. На світанку зупинились у селі Тернівці біля річки Синюхи. Тут їх заатакував ворожий відділ. Повстанці не хотіли встрявати в бій у селі і почали відступати до лісу. Розділилися на дві групи, одна — чвалом обійшла лісок та засіла на краю ліса при дорозі, а друга — відступала і манила ворога на цю дорогу. Коли ворожа лава наблизилась до засідки, повстанці з засідки відкрили кулеметний вогонь. Ряди ворожих вершників лягли покотом, задні кинулися тікати. Повстанці здобули кулемети, рушниці, а головне — набої.

Після бою повстанці відпочили в селі. Розвідка донесла, що на захід від Синюхи села заповнені ворожими каральними спецвідділами, які тероризують населення, чистять села від «петлюрівських банд». Московські банд-бригади винищують українські «банди». Повсюдно в Україні виявилася історична правда, що війна українського селянства була справедливою, бо на своїй землі, а московські бригади увійшли на нашу землю і тут чинили всякі злочини, бо ж вони чужі люди і для них смерть нашого селянина чи народного вчителя була воєнним досягненням, а Україні навіть плакати забороняли. Похід на Захід став неможливим, повстанці вирішили повернутися у Холодний Яр. Повертатися було легше, бо вороги не сподівалися такого повернення, а сприяло маскуванню ще й те, що повстанці були одягнені у ворожі мундири.

По дорозі розвідка повстанців донесла, що у цій околиці роз'їжджає по селах відділ якогось «Вернигори», агітує проти червоних, лає комуністів, видає себе за прихильника самого головного отамана Симона Петлюри, чим заманює патріотів у свої ряди, а потім їх скрито розстрілює в лісі. Стало відомо, що це спецвідділ московських чекістів з гарнізону у Степовому Розі, чи як воно його, у Скіфополі. У лісі між Вискою і Новомиргородом люди вказали могилу розстріляних патріотів, підступних жертв «Вернигори». Повстанці позашивалися в лісі довкола могили і, коли «Вернигора» вів нових хлопців на розстріл, раптом пролунав наказ:

— Стой! Брось аружие!

— Дак ви что, братци, не відіте, кто ми такіє? Ми же спецотряд, — пояснював Вернигора, беручи повстанців за більшовицький відділ.

— Оружіе долой! Иначе перестреляем всех! — пролунав невблаганний наказ.

Солдати Вернигори почали кидати зброю. Весь відділ попав в руки повстанців без бою. Повстанці здобули два кулемети «Максім», десятки рушниць, біля сотки гранат, нагани, набої. Коли «Вернигору» зв'язали, він почав іс-

терично кричати:

— Братци! Ми попалі в руки бандітов...!

— Ти ще смієш нас прозивати бандитами? Зайдо, ти! Зайшов своєю проклятою банд-бригадою у нашу землю, бандитствує та ще й бреше, як собака. Замість перепросити, сказати:

— Ізвініте, я ашибса, здесь Україна, а не Западний Край Рассеі..., то він ще пельку дере; «бандити»!

— Пре в Україну свою імперію, свій імператив, свою диктатуру, а наших героїв називає бандитами, український народ прозиває бандитствующім, бо не піддається його імперії. Ти, шкуро диктаторська, ти винен, бо вбиваєш наших невинних людей в нашій Україні. Ух, бандит ти плугавий!...

Як найлютіших ворогів України чекістів-терористів «Вернигори» знищено. Під час відпочинку повстанці продовжували розмову про агресію.

— Іх же ж вождь писав: «Из движением наших войск на запад и на Украину создаются обласные временные советские (розуміється більшовицькі) правительства, что не дает возможности шовинистам Украины, Литвы, Латвии, Естландии розсматривать рух наших частей как оккупацию» (Ленін про Україну, Київ, 1957, с. 497).

— Отже, насправді слово «наших» войск свідчить про окупацію України...

За його поняттям шовіністи наявні в Україні, а в Росії їх нема. Те, що він посилав свої війська агресією в Україну, це не було шовінізмом.

Спецвідділ чекістів «Вернигори» за визначенням московського вождя не чинив шовіністичної кривавої розправи, а встановлював радянську, а насправді більшовицьку владу.

— Бачите, як імперія не може жити по правді, у неї усе навиворіт, усе суцільна брехня.

— Бо імперія живе насильством, а не правдою...

Повстанці повернулися в рідний Яр.

А в село Терпилівку прибув новий комісар Ейдеман із загоном карателів. Комісар, одягнений у шкіряну куртку з поясом через плече, до якого була причеплена кобура з наганом. Він із своїми посіпаками кинулися нищпорити по селу. Ті із селян, на кого могла впасти тінь непослуху більшовицькій владі, поховалися, а невинні тремтіли у страху, бо хто його знає, що може «стрільнути» у голову карателів, це ж революційний терор. Він влада, він пан, йому не слід противитись, він вирішує долю людей. Комісар допитувався:.

— Де хата діда Кіндрата?

Тут, не знати чому, надбиг Федір. Може тому, щоб хоч тепер виконати своє завдання. Він фальцетом зацвірінкав: — Він цього не зробив!

— А хто зробив?

— Мінометом метнуло он з цього ліска, що на гірці. Я сам бачив. Метнуло і зникло.

— Він не він це зробив, та він мусить віддати армату, яку тримає в ліску.

— Та він вже давно тієї армати не має. Забрали повс...бандити, — заікнувся Федір.

— А ти чий, що так усе знаєш?

— Та те всі знають.

— Ти краще помовчи, пацан, і мені зубів не заговорюй. Кажи, як тебе звати?

— Та я — Федя Пугач.

— Ну вот, Федя, пашлі с нами...

Знайшли і хату Кіндрата, та діда в ній не було. Була лише невістка, яка на питання про діда відповіла:

— А який дідько знає, куди він повівся!?

Схопив комісар жінку за обшивку, припер до стіни й вигаркнув:

— Говори, сука, где дед? А то застрелю как собаку!

— Йй Богу, убийте, не знаю.

— Ух ти! Только бандітам указивать знаеш. Виводи скот із гумна, сожжем хату.

А про себе потиху продовжив: скот заберьом голодающій революційной Москве. Хату діда «бандита» спалили, Федю повели на допит. Комісар запитував його:

— Ти так много знаеш, то скажи нам ещщо что-небудь! — А що я знаю? Я нічого не знаю...

— Ти нічого не знаеш? Неправда. Ти много знаеш... Скажи, билі бандіти у селе?

— Були.

— Как зовут іх отамана?

— Не знаю, він мені не представлявся.

— Снова врешь. Знаеш, его звать Мамай.

Федя захвилювався.

— Може й Мамай. А звідки я що можу знати, лише те можу знати, що люди говорять.

— А что люди говорят?

— А то люди нарікають, що їм хліб-худобу забирають...

— Не то! Что люди говорят о бандітах?

— Про бандитів? А то, що вони теж приходять і обідають село, а тут самому нема, що їсти.

— А хто в селе угощає бандитів?

— Не знаю. У селі вже всі бідні...

— Ти снова своєї: не знаю, — розсердився комісар і вхопив Федю за плече та потурмосив ним, — я тебе уже сказав, что ти говориш неправду. Хто в селе радо приймає бандитів?!

— Не знаю.

— Ух ти, незнайко! — вхопив Федю за штани та стьобнув його різкою по штанцях, — может бить ти себе припомніш!

— Ой, бийте-забийте, у нас їх не приймали...

Тоді комісар стьобнув його ще і ще, і ще...

— Говори: кто годуєт бандитів?

Комісар послідовно називав повстанців бандитами, а Федю це дратувало, обурювало і гартувало. Ах ти ж московська побрехенька, думав він, в живі очі тобі бреше і я маю йому показувати пальцем на людей, у кого повстанці їли. Та ти, банд-бригада нахабна, плюгава. Бий-забий не скажу. А комісар допитував:

— Ну кто?

Федя мовчав...

— Чему молчиш? Отвечай! — кричав комісар.

Федя мовчав і думав: може не у'є, а як поб'є, то відхворию... Треба ж потерпіти за людей..., за Юрка.

Та комісар, мабуть, дійшов до висновку, що хлопець занатурився і більше нічого не скаже. А зрештою, що він там багато може знати. Вхопив його за піджак і копіркнув у двері.

— Ну й бандітское насенье, пошел ти к черту!

Від селян теж нічого путнього не дізналися, хоч їх прозивали, били та періщили, бо ніхто не знав правди, а всі, якби їх хто напутив або завів, як іграшки, говорили про якусь чудо.

Як добре часами не знати правди! Не знаєш, не викажеш. І ніхто не довідається ніколи, хто допоміг повстанцям. Та всі будуть відчувати, що допомогла їм рідна земля проти чужих людей, які роблять лихо з нами. А новий комісар із своїм загоном, згорнувши худобу, хліб та дріб з селян, по-

дався до Черкас. У селі залишився стогін і плач:

А що ж ми тепер їстимемо — як москалі все забрали, все очухрало? Ой-йо-йой, горе на нас, нещасних, беззахисних!

А коли Юрко під вечір зустрівся з Федором, він співчутливо зауважив:

— І чому ти ліз на очі цьому комісарові?

— Бачиш, не виконав я свого завдання тоді, коли ти поліз на горище, то тепер виконав і поліз перед очі, щоб, як це сам комісар сказав, замилити йому очі.

— Може й добре, та бачиш, я винен, а тебе побили не-заслужено.

— Та треба ж комусь терпіти за народ. А що ти хотів, щоб я тебе видав? Та ж я присягав, що не викажу, хоч заточуть.

— Та воно все так, та мені ніяково, що я тебе втягнув у спілку, я винен, а не потерпів за народ.

— Ти виконав народний присуд. Мало то люди Господа молили зіслати кару на грабіжників і карателів? Баба Палажка аж свічки світила святим у церкві... А я лише затирав перед ворогом слід твого героїства... Ото і все.

— Бачиться, так воно мало бути, — підсумував Юрко.

— А тут треба було героїчний учинок розславляти!... — із задумою зітхнув Федя, — а я замилував... У нас все якось не так, як у людей.

Мамай вислав козака Василя Гнибиду у розвідку. Гнибіда взяв з собою наган і гранату, замаскував їх під поли і подався хащами в село.

Новий комісар Ейдеман вирішив діяти хитро, а не прямолінійно. Він установив засідку, щоб спіймати «язика». Засідка була влаштована так, що і селяни не знали про неї. Зміну засідки було роблено у ночі, а в день солдати сиділи замасковані при стежці в село. Після тижневого сидіння мали вони змінити місце засідки. «Ну, — сказав собі комісар, — ще нині сидимо при тій стежці, а завтра виберемо інше місце, бо, мабуть, очі вайлуваті сільські хохли щось рознюхали якимось способом, що рибка не клює. Якби той мотлох не вистежував наших заходів та не помагав бандитам, то ми б уже давно винищили оцю саомстійну петлюрівську сволоч».

Та не так воно було, як він гадав. На нещастя цією стежкою мандрував козак Гнибіда. Повстанці давно були аж надто усвідомлені про жорстокі допити більшовицької черезвичайки і часто воліли загинути, ніж потрапити в руки карателів. Коли тепер Гнибіда наблизився до засідки, вороги раптом вискочили з хащів великою кількістю, щоб застрашити козака і спіймати його живим. Вони створили безвихідну ситуацію, щоб він психічно зламався і здався в їх руки. Гураганним криком «руки вверх!» та пострілами в повітря думали спаралізувати та обезсилити повстанця. Та не так воно вийшло, як гадалося. Дикі крики із заскочення дійсно справили на Гнибиду сильне руйнівне враження, але ворожі тортури промовляли сильніше до повстанця, ніж заскочення. Гнибіда першу секунду був дійсно психічно спаралізований, та, коли вони вже витягали руки, щоб його схопити, він сіпнув кільце гранати і вихопив її з-за пояса та простягнув руку між ворогів. Страшний рев і біль розірвали свідомість козака.

Загинув козак-повстанець Василь Гнибіда, ворогів загинуло утроє більше, як співається у пісні про Морозенка... Та ні, тут загинуло уп'ятеро більше карателів нашого народу.

А потім люди оповідали легенди, що повстанець випустив блискавку з руки та поразив нею цілу бригаду, лише комісар врятувався, бо його заслонила маса солдатів... Таку силу мають повстанці, бо вони захищають рідний нарід, а таких Гос-

подь любить і наділяє блискавками та забирає до неба.

Терором накинулися московські більшовики на український народ, веліли карати села, стріляти селян як повстанців. «Карами являються: обстрел селений и их полное уничтожение», наказував Христиан Раковский, председатель Совнаркома УРСР (газета «Коммунист», 17.IX.1920). Ще один кривавий більшовик-терорист Раковский. А скільки їх ще не названих підніжків головних монстрів, монстриків, які лише одне знали: карами підкоряти народ. Такими вони і залишилися в народній пам'яті — карателі.

Великим повстанським відділам вже неможливо було оперувати і тому повстанці вирішили частину свого відділу демобілізувати. Виступив отаман перед козаками і сказав:

— Дорогі козаки! Борці за волю народу! Браття! Прийшли важкі для нас часи, мусимо піти у підпілля. Не можемо вести боротьбу великими групами, бо наслано багацько ворожого війська. Мусимо роздрібнити свої відділи. Хто може розтанути в народі, хто може десь сховатись, може відійти з відділу, то значить демобілізуватися. Не раджу зголошуватись в міліцію, бо не вірю в їхню амністію. Пам'ятаєте тайну записку Дзержинського про знищення тих, які зголосяться на більшовицьку амністію. Меншими групами ми будемо ще продовжувати боротьбу, а можливо поодинці діставатися на Захід. Така настала ситуація. Такий бачимо вихід.

— То ж нас заведено не тудою..., — почав було унівати один повстанець.

— Ми мали бути підкріпленням Армії Української Народної Республіки, а що так не сталося, не наша вина.

— Друже отамане, не беріть його слів до серця, — обізвася інший козак, — він нарікає, бо нарікається... Та ж кожен з нас знав, на що йде, що боротьба нелегка та й не знати, як закінчиться. То щойно тепер бачиться, що наша боротьба йде на спад, що московські більшовики знищили радянську владу у себе і стали на імперіалістичний путь, та й видно, російському народові ще мила диктатура, імперія.

— Та чи є що пояснювати? Та ж всім аж надто ясно, що ми не могли не бити грабіжників, карателів, ми ж не вівці!

— Москалі нам накидають диктатуру комісарів, — вихопився ще інший повстанець, — а наша Україна вже не хоче диктату, та не сила нині перемогти імперії.

Виступив перед козаками і старий полковник Яків Довбенко та промовив:

— Нас знову поневолює Москва, і за те, що ми боролися за право вільно жити, москалі будуть мститися над нами і нашим народом. Наше повстання планувалося як допоміжна сила Армії Української Народної Республіки. Але Армія УНР не встояла агресії, а ми самі не в силах вигнати загарбника. Москва і Польща заперечують Україні право бути вільною державою. Вони поділили Україну між собою. Та й Європа не визнає України, а підтримує чомусь царських генералів, єдиную невіддільну. Україна ще не скоро буде вільною. Пробуйте вирватись за кордон для дальшої боротьби іншими методами. Я вже нездатний до боротьби, погано себе почуваю, мабуть скоро доведеться розпрощатись з білим світом. Щиро жалію, що не довелося покласти свою голову на полі бою за Україну, як оце вертатись додому без перемоги над ворогом і зашиватись у глибоке та довготривале підпілля.

— Ми не перемогли імперії, бо у нас не було видатного полководця, — продовжував своє прощальне слово Довбенко, — а хоч би й появився, то й так не мав би на кого спертись, бо ми ще зелена нація, не відроджена повністю. Отамани Мотовило, Бешкетник, Недозрілий... переходили на сторону агресора, не захистили свого народу... Віддали свій народ на поталу карателям... Не називайте їх отамана-

ми, вони стали командирами. Правдиві отамани трималися порядку, а якщо вони ламали порядок і покидали неньку Україну, то вони не отамани, а зрадники.

— Ми не перемогли імперії, бо ще наш народ не повірив, що можна її перемогти. Чужі люди і далі нас поневолюють, але ми заломили їх імператив, і вони мусили визнати, що тут Україна. Повстанський рух в Україні заломив утопію московських більшовиків про світову революцію. Це є мізерний мінімум досягнень нашого покоління. Було можливим досягнути і максимум, якби всі наші сини любили свою неньку і тягнули в один гуж. Наше покоління лише повстанці, а наступне покоління утворить визвольний рух, який поставить Україну між рівними рівню.

— Батьки почали вік сівби, наш вік є віком боротьби. Наступне наше покоління Засвітить визвольне зоріння і вийде з рабської ганьби.

Найдемократичніші комісари

Комісар знов завітав у село, цим разом в пропагандистських цілях. Він скликав селян на зборище і промовив до них:

— Дорогі селяне!

— Ого, — шептали селяни, — щось він по іншому співає...

— Ми несемо вам найдемократичнішу владу у світі, владу трудящих міста і села. Ми вже перемогли бандитизм і його рештки зметемо з Юго-Западного... з України. В Україні наша влада ще рік тому була загрожена, трималася у міських островах, а по селах ширився бандитизм. Нині ми перемагаємо і переможемо його остаточно.

— Ми несемо свободу Росії, Україні і всьому світові, нас не стримає ніяка контрреволюція, ніякий генерал, ні Денікін, ні Врангель, Пилсудський чи Петлюра. Бандитам — могила, а нашим ідеям судилося майбутнє. Ми построїмо людям щастя, ми збудуємо найсправедливіший строй — щастя на землі!

Люди слухали і кліпали очима. У них виникали різні питання, та не сунешся з ними перед очі комісара, бо він може витягнути з кобури нагана. А щойно після зборів, розійшовшись гуртами, люди розвинули шептану правду.

— Та яке це буде щастя, коли забрали бички і телички, та хліб і сало?... — запитував один дядько.

— Як це можливо, що влада комісарів має бути найдемократичнішою? — чудувався другий.

— У людей це не можливо, а у більшовиків можливо, — відповідав хитро третій.

— Жартуйте собі здорові, найдемократичніша влада?... А нашого вчителя Петра Дмитровича застрелили за слово! — Ано бо найдемократичніша влада буде для тих, хто буде притакувати. Скажуть: ти дурак! І треба буде притакувати: так.

— Буде теляча конституція...

— Чому теляча?

— Бо буде побудована на прислів'ї: покірне теля дві корови сосе.

— Значить збудують покірну громаду...

— Рабську... Колись були раби божі, то єсть — царські, а тепер будуть раби найдемократичніших комісарів.

— Озаглавлених, чи то пак, завузлених вождем.

— І всі будуть радуватися, що вождь ізволив промовляти...

— І ніхто інший не буде сміти промовити...

— Промовити, думаю, буде мати право кожен, та лише хвалу вождеві.

— Ото буде щасливе життя, не треба буде думати-вигадувати нічого, все нам уложать і поукладають...

■

• ХРИСТІЯНСЬКА СТОРІНКА

Провідники рубрики:

почесний доктор теології **Леонід ЯКОБЧУК** та журналіст **Лев ХМЕЛЬКОВСЬКИЙ**

БІБЛІЯ І МИСТЕЦТВО

Створені за образом і подобою Божою — чоловік і жінка отримали право панування над усім творінням (*Буття 1:27, 28*). Це панування було порушено історичним гріхопадінням і не зберегло свого первісного вигляду. Але коли людина приймає спасіння Христове, вона стає новим творінням, прощеним через Христову кров, з оновленим розумом і душею (*2 Кор. 5:17*). Духовність християнина не полягає у вузькому погляді, замкнутості, але в цілісності людини з її інтелектом і творчістю. Духовність її проявляється не тільки в догмах і доктринах, але торкається усіх сфер людського життя. Віруючий належить Христові і вся його творчість, всі види мистецтва мають прославляти Христа. Твори мистецтва можуть стати виявленням хвали Богові. Але ж написано „Не зроби подоби...” (*Вихід 20:4, 5*). Чи це означає, що Писання забороняє будь-яке мистецтво? В книзі Левит 26:1 написано: „Не зробіть собі божків та ідола, і кам'яного стовпа не поставите собі, і каменя з фігурами не покладете в вашім Краї, щоб кланятися перед ними. Бо Я Господь, Бог ваш!” Тут написано ясно, що не мистецька творчість забороняється, але поклоніння створеному. Поклоніння належить тільки Богові. Отже, ця заповідь скерована не проти мистецтва, але проти його використання для обожнення ідолів.

СКИНІЯ І МИСТЕЦТВО

Одне з правил тлумачення Біблії — те, що Писання ніколи себе не заперечує. На горі Сінай: 1. Бог дав Десять Заповідей (заборони), 2. Наказав побудувати скінію (творчість). План скінії був даний Богом (*Вихід 25:9*). Зразки скінії і свічника дав Бог (*Вихід 25:40*). Бог наказує створити образотворче мистецтво: скінію, світильника, ковчега, ангелів (*25:18*) та одяг священника (*28:33*). На одягу були зображені дари природи. Чи ви бачили коли голубі яблука? Я думаю, що це вказує на свободу творчості в мистецтві. Мистецтво не обов'язково має бути фотографічним.

Храм. План храму був даний Бо-

гом для Давида (*1 Хроніки 28: 11-12*) „Усе Давид зрозумів із Письма з Господньої руки...” (*1 Хроніки 28:19*). Яким мав бути храм? — Гарним. „І покрив він той храм дорогим каменем на оздобу...” (*2 Хр. 3: 6*). Бог любить красу.

Звідки людина взяла ідею про ангелів, херувимів, як вони виглядають? (*Херувими над ковчезом, Вихід 25:18, Іс. 6 р., Єзекіль 1:4-25*). Все це мистецтво творилося для Божої слави, але було заборонено поклонятися мистецьким виробам.

БІБЛІЯ І ФЕНОМЕН КУЛЬТУРИ

(продовження, початок у №№8-12,
2011 р., №1, 2012)

СВІТСЬКЕ МИСТЕЦТВО

Мистецтво, яке не створене для прославлення Бога, але у якому вся увага звернена на людину — є світським. Прикладом такого мистецтва в Біблії може бути Соломонів трон (*1 Цар. 10:18-20*).

Поезія. В Біблії є п'ять книг, які називаються — навчальні, поетичні. Книга Псалмів написана як поезія. Поезія — це літературний жанр, який впливає на почуття і уяву більше, ніж проза. Гебрейська поезія дещо відрізняється від нашої, переданої віршованою ритмічною формою. Великий вплив на Т. Шевченка і його творчість мала Біблія і особливо книга Псалмів. У своїй повісті „Княгиня” Шевченко пише: „Я знав мало не весь Псалтир з пам'яті і читав його, як казали слухачі, виразно, цебто голосно.”

В своїй праці „Релігійність Т. Шевченка” митрополит Іларіон пише: „Псалтир — найпоетичніша книга всього світу і вона робила на Шевченка великий вплив. Псалтир, поруч з українськими піснями, розбудив й виховав Шевченкову музу.

На Псалтирі виріс Шевченко і його "Кобзар". Шевченко переказав 12 псалмів. Він залюбки читав усю Біблію, а особливо Книги Пророків. Слідів Святого Письма в творах Шевченка повно. Свій спосіб думання Шевченко переніс у „Кобзаря”, який є, за словами Іларіона, найінтимніший твір в українській літературі. В ньому Шевченко сотні разів вживає слова Бог, Господь, Божий, Святий і ін. У "Кобзарі" все життя пов'язане з Богом — від ранку до вечора, від народження до мо-

гили, усе описане з погляду віруючого християнина. Автор думає про Бога невпинно, нагадує про Нього завжди. „Бог — головний двигун життя в „Кобзарі”, головний підмет усього. Коли б зібрати все з Шевченкового релігійного стилю докупи, то склався б повний і не малий курс морального богослов'я, — як по-Божому жити на світі”, — пише митрополит. Шевченко глибоко вірив у силу Божого Слова. Він писав: „Я на сторожі коло їх поставлю Слово”. Яке Слово?

„Неначе срібло куте, бите і семикратно перелите вогнем в горнілі — Слова Твої, О Господи, такі. Розкинь же їх, Твої Святії, по всій землі. І чудесам Твоїм увірують на світі Твої малі убогі діти.”

В своїх творах Шевченко виразно виступає як учитель моралі та національної свідомості, як учитель життя. На жаль за радянських часів в багатьох місяцях Шевченкові вірші змінили, дещо відкинули, дещо добавили. Для прикладу „Заповідь”: „Полину До самого Бога молитися”. А до того (перше): „Поховайте та вставайте...”

Безбожники країни Рад, бажаючи зробити Шевченка атеїстом, написали „Я не знаю Бога.” Безумовно, що ми знаходимо в поезії Шевченка хвилини безнадії та розпачу, які були викликані насильством над селянами та соціальною несправедливістю, але все таки він бореться за Правду Божу. Він пише: „Бог створив вас не на те, Щоб ви неправді поклонились!” Не тільки на Шевченка Біблія мала вплив, але на більшості українських письменників, поетів, філософів, як Гр. Сковорода, Гулака Артемовського, Панько Куліша, Нечуя Левицького, Ст. Руданського, Івана Франка та ін.

(Далі буде)

Для того, щоб поповнити знання Біблії, почути відповіді на запитання людей про різні проблеми повсякденного життя, слухайте християнську радіопрограму "Відвертість", яка виходить в ефір щоп'ятниці о 22:30, на першій програмі Українського радіо.

ОСВІТА ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ: ЗДОБУТКИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Досягнення та здобутки, цифри та плани освітньої галузі Дніпропетровщини – в ексклюзивному інтерв'ю заступника голови облдержадміністрації Марії Пустової.

— Доброго дня, Маріє Іванівно, дякуємо, що знайшли час зустрітися і відповісти на цікаві для наших читачів питання щодо розвитку освітньої галузі. Що, на Ваш погляд, стало найважливішою подією 2011 року в галузі регіональної освіти?

— Доброго дня. Перш за все, я хочу висловити слова вдячності всім освітянам області за їх плідну працю, професіоналізм та компетентність. Про це показово говорять підсумки нашої роботи. Завдяки підтримці нашого Президента Віктора Януковича та Уряду в області під керівництвом губернатора Олександра Вілкула створена потужна система освіти.

Що стосується найважливіших подій у 2011 році, то на рівні області – це відкриття в березні Єдиного освітнього центру Дніпропетровщини, у якому акумульовано весь процес розробки інформаційно-освітніх проектів. А також проведення серпневої конференції педагогічних працівників регіону.

А на Всеукраїнському рівні, безумовно, участь обласної делегації у III-му з'їзді педагогічних працівників. Дніпропетровську область було визначено як базову для проведення секційних засідань з обговорення Проекту Національної стратегії розвитку освіти. На з'їзді увагу Міністра привернув виступ нашого губернатора Олександра Вілкула, якого педагоги області одноголосно обрали делегатом з'їзду.

І це третя визначна освітянська подія, яка пройшла в нашій області 21-22 грудня 2011 року за участі заступника Міністра освіти і науки, молоді та спорту Бориса Жебровського. До речі, губернатор презентував на цьому семінарі регіональний проект «Єдиний інформаційно-освітній простір Дніпропетровщини». Цей проект передбачає комплексне впровадження в освітній процес інформаційних технологій.

— Шановна Маріє Іванівно, розкажіть, будь ласка, про основні досягнення і здобутки освітянської галузі у минулому році.

— Хочу зазначити, що 2011 – рік доленосний, рік всіляких змін, рік визначення нових пріоритетів та нових шляхів розвитку. І зараз, на початку нового 2012 року, ми традиційно підводимо підсумки роботи як у промислових галузях, так і в галузях соціально-культурної сфери. Звичайно, що галузь освіти є однією з найважливіших у суспільному житті. Саме тому минулий рік Указом Президента України було оголошено Роком освіти та інформаційного суспільства. Наш губернатор Олександр Вілкул поставив завдання: зробити Дніпропетровщину освітнім центром України та Європи. Завдяки його ініціативам у цьому році порівняно з минулим роком бюджет на освіту в регіоні зріс на півмільярда гривень, а в порівнянні з 2009 роком на 1 млрд грн і склав 3,7 млрд, тобто збільшення фінансування є реальним внеском влади у реалізацію освітніх проектів у регіоні.

Протягом 2011 року відновлено роботу та закінчено довготривалі капітальні ремонти 12 дошкільних навчальних закладів, створено 36 навчально-виховних комплексів «школа-дитячий садок», додатково відкрито 107 груп у працюючих дошкільних установах.

Запроваджено базову програму розвитку дитини дошкільного віку «Я у світі» та програму розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт».

З метою забезпечення рівного доступу дітей відповідного віку до якісної загальної середньої освіти в області створено 63 освітніх округи. Збільшено охоплення учнів старших класів загальноосвітніх навчальних закладів профільним навчанням з 85% до 97%.

В області функціонують 258 експериментальних навчальних закладів, з них 76 закладів мають статус експериментальних на Всеукраїнському та 182 – на обласному рівнях.

Важливим напрямком роботи обласної влади в освітній галузі є адаптація вищої та професійно-технічної освіти відповідно до реальних потреб ринку праці. У рамках реалізації стратегії підвищення конкурентоспроможності кластерів будівництва та сільськогосподарства під керівництвом Олександра Вілкула відкрито філії кафедр Придніпровської державної академії будівництва та архітектури та Дніпропетровського державного аграрного університету на базі підприємств, що працюють у цих галузях. Це дасть можливість студентам відвідувати практичні заняття на підприємствах і набувати практичних навичок роботи з сучасною будівельною та сільськогосподарською технікою.

— Оскільки 2011 рік Указом Президента України був оголошений Роком освіти та інформаційного суспільства, то велика увага в області приділялась впровадженню новітніх інформаційних технологій. Чи можна стверджувати, що в цьому напрямку освітянська галузь Дніпропетровщини є лідером?

— Відверто кажучи, в амбітних планах нашої обласної влади на чолі з губернатором Олександром Вілкуллом одним з пріоритетів є ствердження регіону як потужного наукового, промислового та ділового центру України та Східної Європи. Дніпропетровська область має величезний потенціал, щоб зробити регіональну систему освіти – від школи до університету – провідною в Україні.

Звичайно, що це можливо лише за умови інноваційного підходу до питання. Вже у 2011 році загальний показник забезпечення загальноосвітніх навчальних закладів комп'ютерною технікою становив 100%.

Протягом 2011 року за рахунок державного бюджету до загальноосвітніх навчальних закладів надійшло 50 навчальних комп'ютерних комплексів.

У рамках національного проекту «Відкритий світ», в області започатковано проект «Пілотні школи». В 2011 році на

території області було створено 63 пілотні школи з новими технічними можливостями, устатковані сучасними комп'ютерами, інтерактивними дошками, мультимедійними проекторами, Інтернетом, в 7-ми загальноосвітніх навчальних закладах області впроваджено проект «1 учень – 1 комп'ютер».

Протягом року реалізовано такі модулі проекту, як електронна бібліотека, електронний щоденник та журнал. Розпочато створення дистанційних шкіл для обдарованої молоді та для дітей з фізичними вадами.

– Комп'ютер – гарний помічник для навчання. Але ж не треба забувати і про книги. Чи долучаються наші діти до цього чудового джерела пізнання та виховання?

– На думку Олександра Юрійовича, саме література насамперед покликана розвивати особистість дитини і готувати її до процесів соціалізації, у рамках проекту «Новий Дніпропетровщині – новий стандарт освіти» особлива увага приділена гуманітарній складовій освіти нашої області.

Забезпеченість загальноосвітніх навчальних закладів області та закладів обласного підпорядкування підручниками, навчально-методичною, красназвочною, довідниковою та художньою літературою на кінець року становила понад 96%.

За ініціативи нашого губернатора, бібліотеки шкіл 22 сільських районів Дніпропетровщини отримали 388 книжкових комплектів. Поповнення бібліотечних фондів шкільних бібліотек здійснюється за рахунок коштів субвенції з обласного бюджету. До переліку книжок увійшли найкращі твори української, російської та світової літератури (Іван Котляревський, Тарас Шевченко, Олександр Пушкін, Іван Тургенєв, Оскар Уальд, Олександр Грін та інші). Загалом у кожному комплекті 53 книги.

Підкреслю, що на 2012 рік на придбання підручників зі змісто-

вим регіональним компонентом з обласного бюджету передбачено 1 млн грн.

– Як вирішується питання забезпечення підвозом учнів та їх вчителів?

– В області діє програма «Шкільний автобус». На 100% забезпечені безкоштовним підвозом до місця навчання та у зворотному напрямку майже 18 тис. учнів та вчителів загальноосвітніх навчальних закладів сільських районів області. У поточному році загальноосвітнім навчальним закладам передано 10 автобусів, придбані за кошти державного бюджету та 20 автобусів з обласного, на що було виділено 6,2 млн грн.

– А що у 2011 році було зроблено для найталановитіших школярів нашої області?

– З метою створення кращих можливостей для самовдосконалення учнівської молоді через систематичну творчу та науково-дослідницьку діяльність у 2011 році реалізовувався проект «Обдарована молодь Дніпропетровщини».

У рамках проекту нами було відкрито новий позашкільний заклад – Малу академію наук учнівської молоді, який є унікальним за своєю структурою. Завдяки творчо-дослідницькій діяльності дитина не тільки знаходить свій шлях професійний у житті і розкривається як особистість, але й здобуває свої перші значні перемоги.

За рейтингом Міністерства освіти і науки України Дніпропет-

ровська область стабільно входить до складу 10 областей, де учні-члени МАН мають найвищі показники якості знань і навичок. У 2011 році у Всеукраїнських конкурсах області посіла I місце з науково-технічної творчості та III місце з еколого-натуралістичного та художньо-естетичного напрямку. 5 учнів-членів Малої академії наук стали стипендіатами Президента України.

У 2011 році кількість учасників та переможців III етапу Всеукраїнських предметних олімпіади з базових дисциплін зросла з 588 до 659 осіб, IV етапу – з 43 до 61 особи. Двоє учнів зайняли призові місця у Міжнародних учнівських олімпіадах з базових дисциплін.

За підсумками IV етапу Всеукраїнських олімпіад з базових дисциплін 8 учнів нагороджено стипендією Президента України, 1 учень став стипендіатом Кабінету Міністрів України.

Ці діти – золотий фонд майбутньої еліти України, ми піклуємось про них і всіляко заохочуємо малих розумників.

Губернатор особисто нагородив

цінними подарунками учнів, які отримали 200 балів на ЗНО, у різноманітних програмах і проектах з учнівської творчості та учнівської науки задіяні тисячі обдарованих дітей. Творчо обдаровані діти отримують губернаторські гранти, і з кожним роком їхня кількість і сума постійно зростають.

На сьогодні система позашкільної освіти, завдяки якій здебільшого і проявляються творчі таланти дітей, є найбільш розгалуженою в Україні. Про це також не треба забувати, бо в основі кожної перемоги лежить робота обдарованих педагогів і щоденна праця самої дитини. Зараз ми, як представники обласної влади, всерйоз зайнялися культурним і духовним відродженням області, бо без цього аспекту аж ніяк неможливе становлення стандартів життя, започаткованих на Дніпропетровщині. Зараз велика увага

приділяється запровадженню у загальноосвітніх школах спеціальних уроків з петриківського розпису, цього національного надбання України і візитної картки нашої області, також активно в рамках проекту «Розвиток інтелектуального руху в Дніпропетровській області» будуть проводитися інтелектуальні ігри «Брейн-ринг» і «Що? Де? Коли?».

— **Ця матеріальна і фінансова підтримка з боку обласної влади творчо обдарованих особистостей розповсюджується не лише на школярів, але й на старшу молодь?**

— Саме так. Вже стали традиційними обласні конкурси «Краща рада молодих вчених», «Кращий молодий вчений», «Молоді вчені – Дніпропетровщині», про них знають і за межами країни, бо бути відміченим на конкурсі такого рівня для молодого вченого – це те саме, що отримати підтвердження правильності обраного шляху, це своєрідний знак якості.

Окрім того, перемога у такому конкурсі супроводжується значним грошовим призом, який люди отримують для подальшого професійного розвитку молоді науки.

У 2011-му році 15 молодих вчених отримали від 30 тис до 50 тис грн. кожний на виконання наукових робіт, а також цінні призи, ноутбуки, проектори та іншу новітню техніку. Обдарованій учнівській та студентській молоді призначено 174 обласних стипендії на суму 1165,6 тис грн. Тому не дивно, що наші студенти часто стають призерами і переможцями на міжнародних конкурсах, а 37 наших студентів (всього по Україні – 140) отримали можливість навчатися за кордоном за програмою Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України. Як наголошує Олександр Юрійович: «Освіта має бути орієнтована на реальні потреби ринку праці», а за нинішніх світових тенденцій з кожним роком зростає інтелектуальна складова виробництва в усіх сферах.

— **За статистикою, на теперішній час в Україні не вистачає висококваліфікованих робітничих кадрів. Як вирішується це питання на Дніпропетровщині?**

— Для забезпечення трудовим робітничим потенціалом підприємств області на рівні органу

ліцензування освітніх послуг головного управління освіти і науки облдержадміністрації сформовано мережу професійно-технічних навчальних закладів всіх 3-х рівнів атестації. Їх чисельність досягає майже 300, в тому числі 63 державних заклади профтехосвіти.

При формуванні державного замовлення на підготовку робітничих кадрів в навчальних закладах використовується аналіз ринку праці, який здійснюється створенням при методичній службі профтехосвіти області інформаційно-аналітичним центром. Враховується кількість випускників загальноосвітніх шкіл, попит молоді на робітничі професії. Так в 2011 році в переліку освітніх послуг ПТНЗ з'явилися професії туристичного, готельного напрямків. Розширено перелік професій будівництва зорієнтованих на нові виробничі технології. Функції професійно-технічних навчальних закладів координуються міжгалузеву радою з питань ПТО, яка функціонує при обласній державній адміністрації.

Розширюються функції професійно-технічних навчальних закладів з навчання, перенавчання населення з числа безробітних за направленням державної служби зайнятості.

— **У провідних європейських державах поширене «навчання впродовж життя». А що у нас?**

— У багатьох європейських країнах система освіти спрямована на здобуття і засвоєння людиною знань, умінь і навичок впродовж життя й індивідуально необхідного рівня загальноосвітньої та професійної підготовки. У різних регіонах Європи післядипломна освіта трактується неоднаково і неоднозначно – навчання впродовж життя, неперервне навчання, перманентне навчання.

Ми трансформуємо систему післядипломної освіти. Основна мета, яку ставить перед нами наш губернатор, – це запровадження у рамках проекту «Новий Дніпропетровщині – новий стандарт освіти» програми сприяння забезпеченню умов для навчання впродовж життя, яка сприятиме створенню системи навчання впродовж життя з урахуванням загальноєвропейських тенденцій її розвитку. В цьому контексті виклик «Освіта впро-

довж життя» – має для нас наступні завдання:

- залучити до освітніх інформаційних ресурсів не тільки вчителів, учнів, студентів, але якомога більше мешканців області – батьків, членів родин, майже все населення Дніпропетровщини, оскільки діти і студенти є в кожній родині. А це майже 1 млн осіб, що складає більше третини дорослого населення області;

- зробити формулу «Хто володіє інформацією – володіє світом» - сенсом життя кожної сучасної, активної особистості;

- залучити всіх учасників освітнього процесу до самоосвіти, навчити здобувати інформацію і знання;

- створити необхідні матеріальні та технічні умови для обміну інформацією. Забезпечити кваліфікованими кадрами повноцінне функціонування освітнього простору.

Цим завданням підпорядкована низка проектів, розрахованих до 2015 року.

— **Ще одне – дистанційна освіта. Вона полегшується сьогоднішніми технічними можливостями, зокрема підключенням до Інтернету, яке реально у будь-якому селі, де є телефон. Чи готові до цього вчителі?**

— Скажу так: вчителі готові до того, щоб роз'яснити дітям, що таке Інтернет, навчати їх працювати навіть не тільки на рівні користувачів. Адже кадри вирішують все, тому ми здійснюємо активне навчання вчителів інформаційно-комунікаційним технологіям. Базовий курс «Основи ІКТ» пройшли всі 100% вчителів області, курс «Інтел – навчання заради майбутнього» – 55% (більше 15 тис. вчителів), а 30% педагогів – сертифіковані за програмою Діджитл Літереса (Digital Literacy).

— **А які плани обласної влади, освітян на 2012 рік?**

— Наш губернатор Олександр Вілкул ставить перед нами дуже високу «планку» щодо запровадження інноваційних технологій в освітній галузі. І, звичайно, освітянська спільнота одноставно його в цьому підтримує. Тож маємо у планах участь у національних проектах «Відкритий світ», «1 учень - 1 комп'ютер», «100%»; запуск проекту «3D дитячий садок»; відображення на

порталі логістики проекту «Шкільний автобус», встановлення GPS системи в автобусах. А також Створення модуля «Віртуальна Інтернет-школа для талановитої молоді» для Дніпропетровської Малої академії наук, дистанційної школи для дітей-інвалідів та Молодіжного центру Дніпропетровщини. На базі Обласного центру технічної творчості почне діяти мобільний планетарій з використанням широкого спектру комп'ютерних програм з астрономії і багато-багато іншого.

— Наприкінці лютого наша область відзначатиме своє 80-річчя. Чи передбачається участь у святкових заходах школярів, науковців, вчительського загалу?

— Неодмінно. І відзначати цю почесну дату освітяни починають вже зараз. Серед низки заходів — проведення Єдиного уроку „Рідній Дніпропетровщині — 80 років” із залученням видатних діячів, які внесли свій вклад у розбудову Дніпропетровської області, обласних конкурсів на кращий проект суспільного значення „Дніпропетровщина — регіон лідер” у сфері економіки, екології, мистецтва серед учнівської молоді та дитячого малюнка „Дніпропетровщина: сучасність і майбутнє”; фестивалів „Повір у себе” для вихованців інтернатних закладів та „Дивограй професійно-технічної освіти”; історико-краєзнавчої конференції „Історія Дніпровського Надпоріжжя”.

За ініціативою губернатора у лютому в усіх школах регіону буде проведено єдиний відкритий урок, присвячений Петриківському розпису. У прямому ефірі «51» каналу професійний художник буде розказувати учням про техніку та прийоми петриківських майстрів.

Пройдуть тематичні вечори, лекції, семінари, читацькі віче, виховні години „80 років від минулого до сьогодення”, присвячені історії, культурі та розвитку Дніпропетровщини...

Користуючись нагодою, хочу привітати всіх мешканців з 80-річчям нашої області і побажати всього найкращого.

***Интерв'ю брали**
Еліна ЗАРЖИЦЬКА,
Наталія ДЕВ'ЯТКО.*

В ДЕНЬ ЗЛУКИ — ТРИМАЄМОСЬ ЗА РУКИ

День соборності України — свято, що відзначається щороку 22 січ-

ня в день проголошення Акту возз'єднання Української Народної Республіки та Західно-української Народної Республіки, що відбулося 1919 року.

22 січня 1919 р. у Києві на Софійській площі відбулися урочисті збори, на яких був проголошений Акт Злуки (об'єднання) українських земель, засвідчений Універсалом про об'єднання УНР і ЗУНР в єдину Велику Україну.

День Соборності тепер є нагадуванням про те, що сила нашої держави в неподільності українських земель та єдності і дружності її громадян.

21 січня 1990 року сотнями тисяч людей був утворений живий ланцюг, який з'єднав Київ та Львів, на пам'ять про цю подію.

І продовжуючи цю традицію, у неділю, 22 січня о 14:00 відбулась Всеукраїнська акція «Ціпок єдності». На Новому мості у місті Дніпропетровськ активна молодь, у кількості приблизно 100 осіб, об'єднала лівий і правий береги міста з приводу 93 річниці від Дня Соборності України. Тримаючи прапори, і співаючи патріотичні пісні, активісти вирушили із обох кінців мосту, і зустрілись на його середині. Далі молодь вирушила на Європейську площу де, тримаючись за руки, утворила велике коло, співаючи Гімн України. На цій зустрічі були присутні також тележурналісти з 9, 11 каналу, та з каналу 1+1.

Слід зазначити, що акція «Ціпок єдності» одночасно відбувалась у 20 містах України. Завдяки цій події кожен став частинкою історії, потрапивши на фотографії та відео, відчув гордість за свою Батьківщину, та просто здобув нові враження та бадьорий настрій. «Я не пошкодував, що взяв участь у цьому

мітингу. Дуже б хотілось, аби щороку кількість учасників зростала, і

українці відчували тепло в серцях, та гордість за свою країну, не зважаючи на деяку нестабільність у економіці, та розуміли те, що разом ми є силою», — поділився зі мною своїми враженнями один із учасників акції Сергій.

Навіть холодний вітер та змерзлі руки не стали приводом для поганого настрою — молодь зігрівала одне одного щирими усмішками.

До речі, одним із організаторів цього мітингу була Дар'я Ткачевич, Голова комітету в справах молоді НГУ, яка не лише вирішувала організаційні питання, а і протягом усього мітингу «запалювала» в учасників бадьорий настрій.

«До акції ми готувалися з вівторка, в понеділок з Сашею Пономаренко вирішили, що неможе, якщо Дніпропетровськ залишиться не при справах.

Організацією задоволена, управління внутрішньої політики пішло нам назустріч, а управління у справах молоді та спорту допомогло деякими матеріалами. Акція пройшла добре, без ексцесів.

Коли бралися організувати, не мали на меті піарити свої організації або щось таке, а всього лише привернути увагу мешканців до того, що сила народу в його єдності, і нам у жодному разі не можна розгубити все те, що для нас зробили предки, а саме об'єднали і добились незалежності.

Дуже раді, що підходили до нас і говорили, що приємно здивовані атмосферою і отриманими емоціями. Також шалено порадувала присутність людей пенсійного віку. Все вище сказане зайвий раз підтверджує, що все не дарма! Я задоволена!» — сказала вона.

***Діана МАКСИМЕНКО,**
Прес-центр НГУ.*

У Центрі естетичного розвитку Національного гірничого університету відбулась презентація виставки петриківського декоративного розпису «Спадкоємність поколінь». На ній було представлено роботи корифеїв цього старовинного виду мистецтва та їх молодих продовжувачів.

Завідувача кафедри філософії Юлія Шабанова відзначила, що в Центрі естетичного розвитку петриківський розпис демонструється вперше. Більш детально про цей старовинний промысел і єдиний у світі Центр народного мистецтва «Петриківка» розповіла мистецтвознавець Дніпропетровського художнього музею, заслужений працівник культури Людмила Тверська. Від неї студенти гірничого також дізна-

П'ять поколінь петриківського розпису

лись про історію селища Петриківка, де кожна хата колись була прикрашена петриківським орнаментом. Згодом, білі стіни визначили колір фону цього дивовижного розпису. Він не схожий ні на єдиний художній стиль. А вміння малювати найкраще передається з рук в руки. Так і виникла низка поколінь.

Тетяна Пата стала першим учителем Петриківської школи декоративного малюнка. Саме ця, здавалось би, звичайна сільська трудівниця, силою свого таланту вдихнула життя в школу петриківського

розпису. Серед безлічі її учнів і відомий майстер петриківського розпису Федір Панко. Він, у свою чергу, виховав третє покоління майстрів. Їх на презентації виставки у гірничому університеті представляла Тетяна Гарькава. Вона має цікаву біографію творчого становлення, її розпис експонував-

ся у багатьох країнах світу. Свій досвід передає учням класу петриківського декоративного розпису в театральнo-художньому коледжі. Вже має перших випускників — ось і четверте покоління.

У Центрі естетичного розвитку НГУ майстриня Тетяна Гарькава

експонувала багато своїх робіт: «Піони», «Маки», «Лісова фантазія» ... Говорить, вони створювались з радістю, а ще петриківський розпис в кожному малюнку має свою символіку: і в калині вона, і в птахтах, і в квітах. Пращури українського народу такою красою не тільки прикрашали свій дім, а й оберігали. Тепер цьому вчиться молодь. Випускниці Тетяни Гарькавої — Людмила Брижа та Тетяна Погоріла на виставці, окрім власних колористичних малюнків, представили розписи свої юних учнів. Вони, в майбутньому, стануть продовжувачами покоління. В цьому пересвідчили їх досить професійні роботи.

На виставці «Спадкоємність поколінь» перейняти майстерність петриківського розпису бажали і викладачі, і студенти. Майстер-клас від дівчат і їх наставниці був цікавий подробицями оволодіння промыслом і багатий на добрі емоції. Тетяна Гарькава запевняє, що такі емоції завжди з'являються під час створення петриківського малюнка. В день презентації це кожен відчув на собі.

Наталія АНДРЮЩЕНКО,
Інформаційно-аналітичний центр
НГУ.

МІЖНАРОДНІ УСПІХИ НГУ: СТУДЕНТИ ВІДВІДАЛИ БЕЛЬГІЮ

25 січня на кафедрі іноземних мов пройшла конференція «Бізнес-тиждень в Бельгії: коли можливе стає реальним». Студенти НГУ, які відвідали Бельгію у рамках конференції, розповіли про плюси цієї програми та заохотили першкурсників спробувати свої сили.

«Business week» — міжнародний проект, організований європейськими ВУЗами, метою якого є обмін досвідом, спільна командна робота студентів з різних країн, покращення знань в області маркетингу, фінансів, PR, teamworking.

На потенційних учасників проекту у будь-якій країні чекає не лише цікаве навчання, але і відвідини музеїв, виставок, екскурсії по декількох містах, а також нові знайомства та отримання безцінної досвіду.

Активна міжнародна діяльність надихнула студентів Гірничого університету на створення власного проекту — «DIPMUN» (Dnipropetrovsk International Program Model United Nations). Молодий і амбіційний проект дозволить вам розвивати в собі такі якості, як лідерство, ініціативність, основи ведення переговорів, альтернативне мислення.

Серед організаторів проекту — Юлія Болотова (студентка НГУ МО—7-М) і генеральний секретар моделі ООН — Єсаулова Олена (студентка НГУ МЗ—07-М), голова організаційного комітету. Також важливу роль у створенні проекту DIPMUN зіграла Ксенія Євгенівна Тухменьова, асистент кафедри МВС.

Дарина СУХОНИС-БУТКО,

інформаційно-аналітичний центр НГУ.

• ПОЕТИЧНИЙ РОЗМАЙ

*Любов ВАСИЛІВ-БАЗЮК
(Торонто, Канада)*

КРУТИ

Під Крутами в січні холод і снігу багато,
А в душах юнацьких весна та завзяття ...!
Ціль не пустити ворогів у Київ,
Боронити Україну до остатнього набою,
свого віддиху — зітхання.
Молоді всі неначе діти,
А відваги більше ніж у їх батьків,
Що синів своїх пустили...
На кровавий бій, на поле бою,
Без кулеметів та набоїв
Серед льоду та снігів...
Допомоги їм не надіслали,
Прийшлося давати приклад завзяттям у боротьбі,
Кров червона як калина в полі...
Із воронням чорним замерзала на землі.
Птиці чорні крякали тривожно,
Голос нісся селами, лісами...
Кр...Кр...Кр... про Крути — всім розповідали,
Батькам та всім дорослим міцно дорікали,
Що самі ховались, а дітей та молодь
На готову смерть післали.
Слава Вам! Повік Вам слава!
Ваша любов, обов'язок до України — ніхто не забуде!
Ви прикладом навчили Батьківщину боронити,
У нерівній боротьбі в лісах своє життя також віддати!

• ЮВІЛЯРУ НА ПАМ'ЯТЬ

З НАГОДИ ЗОЛОТОГО ЮВІЛЕЮ ДОБРОДІЮ ОЛЕКСІЮ ВОСКОБІЙНИКУ

Вельмишановний достойнику пане Олексій Воскобійник!

Дозвольте привітати Вас з першим 90-тттям. Ваша освітня і благодійна діяльність на благо Всесвітньої української громади ось вже не одне десятиліття не лише виконує своє пряме призначення — спонсорує і допомагає національній культурі й науці, а й фактом свого існування допомагає збереженню української спільноти в Західному світі. Я і мої колеги добре знаємо про таке високе призначення родини Воскобійник та Вас особисто на землі Вашингтона. Ми правдиво зворушені патріотизмом членів Вашої сім'ї не на словах, а на ділі.

Однак, лише найгучнішого гасла в будь-якій діяльності замало. Треба вміти провадити свою справу належним чином, згідно вимог сьогодення західної цивілізації. Ваша ж праця успішна та скерована в майбуття. На Вашому прикладі для чужинців зрозуміло: українці вміють не лише гарно співати та бути побожними, а й бути взірцем добродійності та працьовитості.

Насамкінець цього короткого привіту дозвольте побажати Вам усього найліпшого! Щастя, гарного самопочуття та злагоди в родині й товаристві. Нехай Ваша життєва стежина ще довго стелиться на радість близьким та громаді! Щастя Вам і добра, працелюбний і невтомний добродію!

З широю повагою за дорученням видавництва «Бористен», Фідель СУХОНИС

Коротка біографічна довідка:

Олексій ВОСКОБІЙНИК народився 13 березня 1922 року в Миргороді на Полтавщині.

Навчався в Харківському та Мюнхенському технологічних інститутах.

У вимушеній еміграції з кінця Другої Світової війни.

Американський полтавчанин став першим в США власником приватної телевізійної ретрансляційної корпорації «Гордий орел», яка започаткувала якісний прийом телепередач не лише в місті Стейт-Коледж, але й на значній території Пенсильванії. Американські телеглядачі цього регіону США знайомлять-

ся й з новинами та життям далекої України.

Як патріот Америки й України, бізнесмен **О. Воскобійник** вслід за Євгеном Чикаленком та Іваном Мазепою став щедрим благодійником: надав фінансову підтримку розвитку україністики у Гарвардському університеті, спонсорує Пенсильванський університет, де 1988 року відкрито Український студійний центр (пожертва 100 тисяч доларів). Родина бізнесмена через Пенсильванський університет виділяє півтора мільйона американських доларів на навчання в США українських студентів.

Реалізуючи масштабні благодійницькі проекти, видатні бізнесмени та меценати Воскобійники здійснюють важливу для майбутнього України справу: сприяють присутності й розвитку українського інтелекту у світі.

Закономірно, що імена Воскобійників на стіні сучасної лікарні в Майнтен Вю Госпітал та української православної церкви в Купер-Сіті у Флориді.

В Україні меценати-патріоти впроваджують у Національному аграрному університеті, почесним професором якого є **О. Воскобійник**, найсучасніші сільськогосподарські проекти та програми.

В США та Канаді існує почесна відзнака, символ суспільного визнання — звання Будівничий США чи Канади. **Олексій Воскобійник** належить до цієї шанованої когорти. Уряд штату Пенсильванія нагородив Алекса Воскоба почесним дипломом «Найкращий універсальний будівничий», а журнал «Волл-стріт» 1998 року визначив «Кращим бізнесменом року в США».

■

З Олексієм і Михайлом Воскобійниками я зустрівся на Всесвітньому Конгресі українців, одним із засновників якого я був. Йшов другий рік незалежності нашої держави. Назву «Україна» поспішно додруковували у свої каталоги чи не всі інвестори країн світу, котрі мали до неї неабиякий інтерес, за якою (тоді вважалося) неабияке майбутнє. Такий інтерес мав і Олексій Григорович, молодший брат Михайла Воскобійника. У перші дні Всесвітнього форуму (тоді він ще Конгресом називався) я в більш близьких стосунках перебував з паном Михайлом. Можливо, тому, що пан Михайло Григорович довгі роки працював журналістом, був багаторічним головним редактором Багрянівської газети «Вісті з України», що виходила в Детройті (США). Разом з Миколою Плав'юком, президентом України в екзилі, обіймав посаду прем'єр-міністра українського уряду за кордоном і Михайло Григорович. Але оскільки він належав до журналіст-

ської когорти, то це духовно у перші дні знайомства нас і об'єднало. Пан Михайло захоплювався моїми романами «Аристократ із Вапнярки» та «Претендент на папуа», які читав ще за часів Союзу і дивувався, як вони могли побачити світ у цензурно — радянську епоху. Можливо, саме тоді й виникла ідея написати біографічну книжку про родину Воскобійників. Я не заперечував, але до цього ще було далеко. Молодшого брата Олексія на той час, як одного із всесвітнього члена клубу інвесторів, цікавив бізнес в Україні. Пригадую він передбачав, що в Україну прийде чимало всесвітніх авантюристів й шахраїв (та й своїх наберуться легіони) і що відроджена молада держава потрапить не в ті руки. Як син свого народу, істинний патріот, Олексій Григорович дуже переживав з цього приводу. Як не прикро, про це сьогодні писати, але воно так згодом і трапилося. Це на собі відчув і Олексій Григорович. Та до цього було ще далеко.

По закінченню Всесвітнього конгресу, Олексій Григорович запросив мене до себе в гості. Він жив на той час у готелі «Київ». За кавою показав мені рекомендаційного листа до ректора інституту Народного господарства. Судячи із змісту, лист швидше всього стосувався аграрного сектору і

порадив з цим питанням звернутися до ректора Київської аграрної академії (нині Національний аграрний університет — НАУ) Дмитра Олексійовича Мельничука, якого я добре знав і перебував з ним у гарних стосунках.

Так зав'язалася дружба «на трьох». Згодом вона вийшла на інший рівень — близькі відносини між Пенсільванським аграрним і Київським аграрним університетом, дякуючи Олексію Воскобійнику. Тепер Аграрний університет позбувся статусу академії і київські студенти цього вишу уже мали міжнародний диплом, котрий визнавався в усьому світі. Олексій Григорович незабаром став почесним доктором цього вишу, а зго-

дався на вовка, якого загнали за червоні папірці. Я просто собі місця не знаходив, як я можу за такий короткий час, опинитися в країні, яка не перебувала в «соцтаборі». Але я несподівано згадав, що свого часу я мав статус українського дипломата на 3 місяці, і негайно зателефонував у Міністерство закордонних справ. Там довго виламувалися, поки я не нагадав про своє представництво в ООН. Паспорт врешті-решт мені видали. Але як бути з візою?! У перші дні нашої незалежності чимало посольств тимчасово перебувало просто в готелях. Австрійське розташувалося поруч Спілки письменників, у готелі «Київ». Я попрямував, якщо не сказа-

ти помчав, саме туди. На другому поверсі мене зустрів молодий чоловік, австрійський українського походження, якому я заздалегідь зателефонував з роботи. Він розмовляв українською

і це облегло нашу справу. Візу я отримав наступного дня, показавши посвідчення секретаря Спілки письменників України і синій (на той час престижний) службовий паспорт України. Залишилося зовсім небагато: купити авіаквитка. Але й тут виникла проблема — ні в мене, ні в моїх друзів не було доларів, бо для купоно-карбованців у такій сумі потрібен був не гаманець, а добрячий лантух. Я вже не пригадую, у кого я тоді ті «долари» позичив, але наступного дня таки вилетів до Відня, де мене вже чекав Олексій Григорович.

У ті роки в Австрії послом був мій добрий знайомий. Перед відльотом до Відня, я зателефонував йому і попросив його, чи його дружину Люду, яку я також дуже добре знав, зустріти мене в аеропорту, оскільки я німецьку знав на рівні Івано-Франківської шкільної програми і цей мовний бар'єр міг ускладнити мої пошуки. Яким же було моє розчарування в чужому аеропорту, коли я десь через годину-другу переконався, що мене ніхто не зустрічає і не збирається. У кишені в мене лежало 40 доларів. Єдине, що я знав зі слів Олексія Григоровича — це назву Віденського готелю і в ньому його номер. Але я не знав чогось іншого. Про це нижче. Я приїхав на таксі до того фешенебель-

ШТРИХИ ДО ПОРТРЕТА, або ЩИРО ПРО ДРУГА І МЕЦЕНАТА

дом з легкої руки Дмитра Мельничука ще й одним із власників Черкаського заводу «Маїс», як інвестор. Олексій Григорович тим часом виношував плани про своє київське гніздо. Я звернувся до свого давнього знайомого, нині відомого народного депутата Володимира Дмитровича Бондаренка, який свого часу видавав ордер і мені на київську квартиру. Перебуваючи на посаді начальника по розподілу житлової площі столиці, Володимир Дмитрович зустрів нас люб'язно і запропонував стару квартиру, в дореволюційному будинку. Але в центрі міста. Та «розвалюха» вимагала сотні тисяч доларів для реставрації.

— Нічого страшного. Я ж будівельник, — посміхнувся Олексій Григорович. — Зробимо зі старої нову.

Десь через тиждень після того Олексій Григорович мені зателефонував з Пенсільванії і попросив зустріти його через три дні у ...Відні. У перші хвилини після його дзвінка я, вочевидь, перебував у трансі. Він про це так говорив, ніби я мав з ним зустрітись десь у Крижополі чи в Погребищі. Тоді чи не вперше я усвідомив, що таке одному жити в демократичному світі, а другому в країні, яка 70 років називалася «соціалістическим лагерем» і була оточена колючим дротом. У ті дні я ски-

ного готелю. Назвав метрдотелю номер і написав латинкою прізвище Олексія Григоровича, адміністратор глянув у журнал, тоді у мій папірець, потім знову у журнал і знову у папірець, і сказав мені, що такий у них не живе. У мене все охоллоло. У кишені залишилося 3 шилінга — здача

Обкладинка книги Олексія ВОСКОБІЙНИКА «Повість моїх літ», автором літературного запису якої виступив Олег ЧОРНОГУЗ.

австрійського таксиста. Я сів у фойє, сумуючи над своєю «віденською долею». Офіціанти, вочевидь, сприймаючи мене за «крутого», як тепер висловлюються, і почали досить активно мені підносити то коньяки, то вина, то каву. Мені залишилося тільки заперечливо кивати головою і червоніти. Бо я тоді не знав чи оті «благородні жести» за рахунок фешенебельного закладу, чи за рахунок моєї порожньої кишені. А випити хотілося, хоча б для піднесення «бойового духу». Вечоріло. Відень загорівся в рекламних ілюмінаторах і біл-бордах. Я ще кілька разів підходив до телефону, але з номера зазначеного у моєму папірці ніхто не відгукувався. Довелося залишити готель. Я вийшов на вулицю в неабияких переднічних роздумах і раптом, на своє щастя (так я гадав) побачив автомашину з жовто-блакитним прапорцем. Зупинив авто, але яким було моє розчарування і водночас здивування, коли я дізнався, що в деяких регіонах чи провінціях Австрії, є такий самий за кольорами прапор, як і в нас, в Україні. Настрій упав нижче нуля. З трьома шилінгами в кишені я не знав, куди мені йти проти ночі. Номер телефону моїх україн-

ських амбасадорів, що не зустріли мене, я просто розірвав і викинув ще в аеропорту, а тепер жалкував про це. Я не хотів бачити своїх знайомих, але мені хотілося зустрітися будь з ким з українського посольства. Я в ті хвилини зовсім розгубився. Повернувся в готель. Цього разу мої знайомі зустріли мене без посмішки на вустах. Особливо метрдотель і бравий поліцейський, який мені чомусь нагадував справжнього австріяка, хоча насправді я ані найменшого поняття не мав, яким насправді є той типовий австріяк. І раптом — о, диво! Зі скляних дверей-вертушки вийшов свіжо підстрижений Олексій Григорович. З тієї радості, я кинувся до нього. Мої емоції, вочевидь, вийшли за межі дозволеного, бо я обійняв його, як рідного брата.

— Мені сказали, що ви не живете в цьому готелі. У номері, який ви мені назвали, телефон мовчить.

Він засміявся. Олексій Григорович, треба сказати, людина не без гумору:

— Мовчить, бо мене ж там нема. А щодо того, що я тут не живу, вибач... Я ж забув тебе попередити, що я пишу на американський манір — не Воскобійник, а Алекс Воскоб. От і вся розгадка.

Того вечора я вперше вечеряв в одному із найпрестижніших ресторанів Відня і там вперше дістав урок від свого майбутнього боса, як я згодом жартома називав пана Алекса. Та й він сам так само часто говорив, сміючись про себе у третій особі. Мовляв, не забувай, що поруч тебе сидить бос. А погорів я, звичайно, на простоті душевній. Олексій Григорович замовив пляшку вина.

— Ти яке питимеш під стейк?

Я ляпнув, не думаючи:

— Може, щось з французьких?

— Тоді замовляємо вино часів Наполеона Бонапарта.

Нам принесли пляшку з датою 1812 рік. Кельнер відкоркував і, очевидно, сприйняв мене, а не пана Алекса за боса, бо першому налив на денце того вина у мій у фужер. Я глянув на кельнера, він на мене. Бачу він не рухається, я й ляпнув, як хлопець з провінції:

— Чого ти стоїш, наливай до дна.

Після цього він усе зрозумів і негайно перейшов на бік Олексія Григоровича. Кельнер і пану Алексу налив того вина на самісіньке денце фужеру. Бос поважно понюхав, тоді трохи помакував і аж після цього випалив своє американське — окей!

Коли офіціант відійшов, Олексій Григорович запитав: чи я до цього ко-

ли-небудь відвідував ресторани. Я сказав, що відвідував, але вони були радянського зразка. Там ніхто не налив, а налив одразу по самі вінця.

— Ми пили, що давали.

Він сміявся. За вечерю він мені розповів і про свою дивовижну історію у паризькому ресторані. Згодом, коли я літературно обробляв його мемуари «Повість моїх літ», я, на жаль, випустив з пам'яті незабутній епізод. А він надзвичайно показовий і мені сьогодні здається, він би гарно вписався в книжку Олексія Григоровича, яка вийшла тільки українською уже чотири рази, а включаючи піратське видання, то уже п'ять разів і перекладена англійською. А бувальщина така. Під час штучного більшовицького голодомору, який прокотився всією Україною і на Кубані, де жили українці, наші люди вмирили, але не вживали жаб. Не вживав їх і Олексій Григорович. Але коли він став заможною людиною — одним із кращих будівничих в Америці і мав нагоду познайомитися зі світом, він приїхав у Париж і в ресторані, щоб не образити національну гордість французів, замовив їхню «національну страву». Йому подали зі смаком приготовлені, маленькі, апетитні з виду стегенця. Він з задоволенням їх поїв, і як у дитячому садочку, жартома попросив «добавки». Принесли ще одну порцію, яка пішла гарно під німецьке пиво. Коли ж Олексій Григорович поцікавився у французького офіціанта, що він таке смачне їв, той відповів:

— Жаб'ячі стегенця у французькому соусі.

— Ось такі парадокси нашого життя, — печально похитав головою Олексій Григорович.

На цьому парадокси наші не закінчилися. Вранці бос замовив таксі (до речі, він бездоганно розмовляв німецькою) і ми поїхали в автосалон, де готувався до поїздки його автомобіль «Вольво», який ми мали перегнати в Україну. Я вперше тоді побачив цю марку авто: довжелезний, просторий, схожий на броньований танк. Тепер, здається, таких могутніх «Вольво» не випускають. Придбавши автомобільну карту автошляхів, ми спочатку вивчили маршрут і вирушили в дорогу. До Чона їхали без зупинки, якщо не враховувати заправочних станцій. На угорсько-український кордон прибули пізно увечері. І тут трапилося також пригода. Митники й прикордонники вимагали нас признатися, що ми веземо. Адже в авто, окрім нас, і технічної документації на авто, більше не було нічого. Ми запевняли молодого лейтенанта і

старшого віком майора, що переганяємо автомобіль для майбутнього інвестора України, але нам не вірили. Збиралися знімати крила і підкрильники. Я запротестував. На кордоні висіла в усіх відношеннях глупа ніч. Я попросив дозволу зателефонувати в Київ, до Івана Степановича Плюща, якого я добре знав і ми завжди були в гарних відносинах. Нас пропустили, хоча у мене залишилося враження, що вони нам так і не повірили, що через кордон може проїжджати легкова автомашинка, в якій нема нічого окрім домкрата і кількох автопапірців.

Повечерявши в ресторані, вранці мали вирушити в супроводі місцевого даїшника до Києва. Справа в тім, що в ті не так вже й далекі роки, у Карпатах перестривали автогонщиків, в яких забирали не тільки авто, а інколи й життя. Я зателефонував своєму знайомому генералу Борису Петровичу Масловському, якого я добре знав по клубу автолюбителів-журналістів і навіть мав квиток під номером один. Борис Петрович відгукнувся і запевнив, що все буде добре: нас супроводжуватимуть через гори ужгородські хлопці з ДАІ і дав мені номер їхнього службового телефону. Я зателефонував, але капітан С. сказав, що він з напарником можуть виїхати не раніше 9 години ранку. Після зміни. Нам не спалось. Десь о четвертій годині ранку, Олексій Григорович мене будить і каже:

— Слухай, як ти думаєш, якого віку оті бандити, що перестривають автомобілі в горах?

Я не знав, що йому на це відповісти і не одразу зрозумів до чого він хилить.

— Я впевнений, що вони молоді, — вів далі він. — А молоді любляють вранці спати! Так от поки бандити сплять, ми поїхали, бо мене Галя чекає з чеським кришталем, який я забув купити, бо не помітив, коли ми ту Чехію проскочили.

І ми поїхали. У горах нас зустрів тільки туман і одна доярка, яка поспішала на ферму. Полегшено зітхнули ми тоді, коли перед нами простяглося подільське підніжжя. Я тоді вперше, здається, сказав сам собі: «Проскочили». Враження залишилося таке, ніби ми проскочили лінію фронту. Принаймні Олексій Григорович признався, що саме таке відчуття того туманного і холодного ранку чи не вдруге в своєму житті пережив і він.

— Чому вдруге? Ви що до цього вже переганяли через гори автомашину? — напів жартома запитав я.

— Вдруге тому, бо вперше я подіб-

не пережив, коли я «переганяв» тачку з усім нашим скарбом, долаючи з мамою і двома братами — Михайлом та Іваном, ці гори пішки, але в протилежному напрямку. Так ми у 43-му тікали на Захід з «комуністичного раю». Батька в 37-му році ні за що, ні про що розстріляли. Йому не виповнилося і 42 років.

Родина Воскобійників про долю батька не знала нічого понад 50 років. Їм в енкеведе казали, що засланий на Сибір «без права на листування». Остання фраза означала, як вияснилося згодом — розстріл. Розстріл за фразу, яка коштувала Григорію Васильовичу життя. За ті ж слова, які вголос промовив біля церкви батько Олексія Григоровича, як на мене, Сталіну тоді слід було вручити орден Воскобійнику-батьку, а не пускати молодому чоловікові в скроню кулю. Коли почався масовий відстріл непівців, заможників, а пізніше й незаможників та офіцерів й генералів, Григорій Васильович, тримаючи в руках газету «Правда», знайомився з черговою порцією «ворогів нарду», список яких друкувався в тому органі Компартії СРСР.

— У Німеччині фашизм піднімає голову, в повітрі пахне війною, а з якими полководцями ми воюватимемо, якщо тепер відстрілюємо комсостав?

Звідки було Воскобійнику-батьку тоді знати, що Гітлер на той час перебував у статусі чи не найближчого приятеля Сталіну. Що ж саме трапилося з батьком, родина Воскобійників не знала до 1992 року. Весь час вважали, що батька розстріляли у Вінниці. Мати Марина, коли німці під час окупації України розкрили безіменні могили у вінницькому парку культури і відпочинку імені Горького, їздила зі старшим сином Михайлом на ті розкопки. Але поміж тіл з пробитими головами, батька не знайшли. Працюючи в «Перці» і часто беручи факти для фейлетонів у прокуратурі, я звернувся до свого гарного приятеля Бориса Івановича Вихристенка допомогти розшукати справи уже реабілітованого під час «Хрущовської відлиги» Григорія Васильовича. Виїхали ми у Полтаву. Нас зустрів молодий офіцер СБУ. Олексію Григоровичу довелося дати слово джентльмена, що ані він, ані члени його родини не переслідують дітей тих, хто доніс на батька. І тільки після цього Олексію Григоровичу вручили справу з двох папірців. На одному з них ми побачили підписи горезвісної «трійки», а на другому листочку донос сусіда на Григорія Васильовича Воскобійника.

— А ми ж понад п'ятдесят років носили в душі зло на зовсім іншого чоловіка — місцевого голову колгоспу, — сказав тоді Олексій Григорович. — А виявилось, що доніс той, кому батько чи не найбільше допомагав. От тому ледацюзі, котрий колись з маузером бігав, а згодом працювати не хотів і частенько переживав скруту.

Воскобійники допомагали чим могли і харчами, і одягом і саме за це добро батько отримав таку жорстоку плату. Батька розстріляли в урочищі Триби за 18 кілометрів під Полтавою.

Ми поїхали на те місце. Олексій Григорович збирався там поставити пам'ятник усім убієнним, але запізнився. Чотири величезних гранітних хрести, що дивилися на всі чотири сторони світу, уже стояли з ініціативи незабутнього Героя України Петра Тимофійовича Тронька.

Не можу не згадати ще однієї історії. Цього разу не такої вже сумної й трагічної. Трапилася вона зі мною і Олексієм Григоровичем в містечку Бока Ратон, недалечко від Майями. Олексій Григорович якраз закінчив вичитку своїх мемуарів. На кожній сторінці поставив своє «окей» і одного ранку, звичайно, сонячного, сказав мені:

— Хочеш заробити трохи грошей?

— Як саме?

— Поїхали в казино, — так він на американський манір називав той заклад, який ми називаємо «казино».

— Я не гратиму, — твердо мовив я.

— А тобі й грати не треба. Гратиму я, виграю і ми пообідаємо. Тільки у різних залах. Я там, де столуються переможці, а ти там, де переможені. Звичайно, якщо це тебе не принижує.

— І як же я виграю, коли я не гратиму?

— Дуже просто. Усі, хто сідає за «комплексний обід», працівники казино знають — програвся до нитки. Тебе безкоштовно нагодують і на дорогу дадуть доларів двісті — триста, щоб ти добрався до материка. А там, якщо розбагатієш, то іще раз приїдеш. Відігратися. Такий психологічний підхід на Багамах.

Я категорично було відмовився від тієї затії, але як почув, що є нагода побувати на Багамських островах — своїй давній мрії, погодився без зайвих слів.

Бока Ратон — невеличке містечко на березі Атлантичного океану. До Багам звідти рукою подати. За кілька годин Олексій Григорович допливав яхтою. Швидше, аніж до острова Кі-Вест, найвіддаленішого острова Сполучених штатів Америки. Але цього разу

Олексій Григорович вирішив летіти «американським кукурузником». Ми приїхали в аеропорт на його 500-сотому «Мерседесі». В маленькому аеропорту, приблизно такому, як у його Миргороді, чи у моєї Калинівці, службовці місцевого літовища зустріли Алекса надзвичайно тепло. Адже його тут усі знали, як відомого бізнесмена, завжди усміненого і веселого українця.

— Алексе, в казино? — посміхалися вони, і я з цих слів зрозумів, що він частенько вилітає на Багами. Пан Олексій відрекомендував мене своїм знайомим. Один із службовців попросив у мене паспорт і лягнувши печаткою відкрив ...візу. Після мене якийсь документ подав йому і Олексій Григорович.

Автор статті Олег ЧОРНОГУЗ (зліва) та Олексій ВОСКОБІЙНИК на Флориді.

— Алексе, я тобі не можу поставити штампа в цей дублікат і продати квитка, — глянув він на той документ. — Мене виженуть з роботи.

— Джоне, але це дублікат мого паспорта. У мене в старому стільки віз, що сторінок не вистачало. Ми з тобою знайомі понад десять років.

Це не допомогло. Службовець заперечливо похитав головою і порадив звернутися до старшого. «Старший», глянувши на дублікат, так само категорично відмовив пану Алексу, показуючи на свій стілець. Мовляв, ти бізнесмен. Тобі, може, нічого не загрожує, а мене завтра звільнять з роботи, якщо я тобі піду назустріч і що я тоді робитиму?!

Так я того дня у США пізнав на практиці демократію в дії. Ніяке знайомство, ані високе становище в суспільстві, «блатовство», як у нас, тобі не допоможе, якщо ти хоч на йоту

відступиш від прописаних державою законів. Не заробив я тоді і «кишенькових», оскільки того дня, обідає не в «казино», а на віллі Олексія Григоровича і той обід, але за рецептом української кухні, подавала нам симпатична Рубі, уродженка Ямайки.

Сьогодні, напередодні 90-річчя Олексія Григоровича хотілося б багатого згадати і гарного написати про цю надзвичайно цілеспрямовану особистість. І про те, як ми писали з ним книжку, і як «працювали» в українському бізнесі, після якого тільки любов його тягла до рідної землі. Якщо коротко охарактеризувати Олексія Григоровича, без життєвих пригод чи бувальщин, що я навів вище, то пан Алекс, як його звуть американці, надзвичайно цікава людина: щира, добра, щедра, відверта, дотепна і ... педантична. В кращому розумінні цього слова. Без цього природженого педантизму й чіткості в роботі він, мабуть, не став би великим будівничим, бізнесменом, як і без щедростей його патріотичної душі — меценатом. Але сказавши й це — це ще не все сказано про Олексія Григоровича.

Життєву дорогу він пройшов довгу і важку. Важку і щасливу, бо має гарну дружину, пані Галину, гарних дітей. Двоє його чудових синів із чотирьох дітей, як про це не боляче писати, не пережили своїх батьків. Трагічно загинули Олександр і Віктор. Старший син Юрій пішов шляхом батька — став також відомим будівельником у Пенсільванії. Донька Лариса заміжня за військовим аташе, гарним і надзвичайно інтелігентним дипломатом. Багатий Олексій Григорович і на онуків. Їх у нього сьогодні уже 12. Багатий він і духовно. Мені важко перерахувати ті спонсорські внески, які він вніс, підтримуючи своїх земляків на чужині і його багаторазову допомогу у розбудову України, відбудову церков, храмів і в Україні, і в США.

На початку цієї розповіді, я згадавав про рідного брата Олексія — пана Михайла, чудового публіциста. Після видання книжки мемуарів Олексія Григоровича, я запропонував видати і Михайлову книжку публіцистики. Олексій Григорович радо зустрів цю пропозицію. Так само радо підтримала нашу ідею і пані Галя. Я зателефонував того ж дня до фундації імені Ів. Багряного. Конкретно, до незмінного «начальника штабу» Олексія Коновала. Він сказав, що в нього архіви не

збереглися, а підшивка газети «Українські вісті» в колишнього редактора цієї газети, а нині редактора «Літературної України» Сергія Козака. Він же, Олексій Коновал, пообіцяв написати передмову до майбутньої книжки свого давнього друга й однодумця. Наступного дня, я зв'язався по телефону і з Сергієм Козаком. Сергій прийняв мою пропозицію і взявся до роботи. Сьогодні уже, дякуючи Сергію Козаку, гарно упорядкована книжка Михайла Воскобійника, побачила світ в Україні. З Сергієм ми познайомилися у Філадельфії, в Українському центрі, де відбулася презентація книжки Олексія Григоровича, яка вийшла й англійською мовою.

Родина Воскобійників так само підтримала мою ідею заснувати одну із найпрестижніших Міжнародних літературних премій в Україні в жанрі мемуаристики. Мною був розроблений диплом, статут, в якому ми записали й день вручення цієї Міжнародної літературної премії. Цей урочистий день випав на день народження Олексія Григоровича. Тобто на 13 березня, коли щороку вручається українським мемуаристам ця престижна премія. Інколи дати вручення премії переносяться на Дні Києва, на які щороку приїжджає родина Воскобійників.

Нині Олексію Григоровичу Воскобійнику виповнюється 90 років. Він тепер у статусі великого вчителя, відомого американського бізнесмена і мецената з великої літери. Він завжди стверджував і тепер стверджує, нагадуючи уже своїм онукам, що бізнес — це ризик. Але в бізнесі треба ризикувати не головою, а з головою. У цьому запорака успіху.

Закінчуючи ці рядки, хочу сказати: я надзвичайно щасливий, що мені випала честь понад 15 років дружити з Олексієм Григоровичем. Разом з ним, завдяки його надзвичайно цікавій біографії, нам вдалося створити чудову книжку мемуарів, яка навіть у наш не читабельний час так часто перевидається, і так хочеться, щоб ця, наша земна дружба продовжувалася і продовжувалася. А я з свого боку даю слово, якщо Олексій Григорович стане найстарішою людиною планети, то прикладу максим зусиль, щоб і собі дотягти до тих років, коли я зможу вдруге взятися за перо, щоб ще більш детально і розлого описати його життєвий шлях.

З роси і з води Вам, дорогий Олексію Григоровичу! Многая літа!!! Щиро і з незмінною любов'ю, Олег ЧОРНОГУЗ.

АБЕТКОВА ПЛЕТЕНИЦЯ НА КАРНАВАЛ

А.

Будь він архонт, будь він аргат,
Будь він алмаз, чи лиш ахат,
Серед амфібій він — адут,
І азаров, і азимут.
У преферансі він — сам Ас,
А на базарі — Ананас.

Б.

Якийсь байтала-віршомаз
Витрачує баєчний час
На баляндраси й баналюки;
Бабак багріє з тої штуки.
Це так, якби на бегемота
Напала на балет охота.

В.

Усі вайли та вередії,
Похвальної нездатні дії:
Воліють вальси-вихилася,
Ще й вергунами радо ласять.
Ніби й не можна вимагати:
Бо ж йолопи — не винуваті...

Г.

Серед птахів гординя — гайстер
А гая — між усіх галайстер.
Кожен гультяй бува галанець
І з галабурди робить танець:
Усіх на глуз загоготати
Й розтерши на гамуз, глодати.

Ґ.

Ґердан не прикрасить Ґорилі,
І не споганить Ґедзь Ґазелі;
Ґавоти Ґава не танцює,
І Ґрегїт Ґреґоту не чує;
Ґримаса Ґринджі не прожене,
А Ґроґ заґріє морожене.

Д.

Ті, хто не любить джеренделі,
Доносять плітки для новелі,
А дуропляси і дендери
Вживають дойдів до афери,
Щоб їй догану доліпити
Й без дерези добряче жити.

Е.

П'янкх емоцій елексір,
Етюд естетики, повір.
То Ева — наша пра-прамати
Навчила ерос шанувати.
За ницість почуттів, екзорта
Експресом евакує чорта!

Є.

Якийсь єхидний єретик
Усмішкою єдвабить лик,
І мов єрарх-євангелист
Єлеєм маже хитрий хист;
Євшану нюхати не вміє,
І про сусідську єдність піє.

Ж.

Жебрак жезла, жадний жерделі,
Жадібний на похвальні трелі,
Він — жабоїд, жерун жажливий:
Шукає захисту в жаливі,
Як жариво йому не миле.
Скажіть: хто з жаждою щасливий?

З.

Якби за заздросців пороки
Ставали люди зизоокі,
Може завмерли б їхні звіди,
І жили б згідно, як сусіди.
Бо всякі здогади з'їдливі —
Зізла бур'ян на їхній ніві.

І.

Питання істинне в істот:
Інтелеґент, чи ідіот?
Іконокляст, чи ієрей?
Чи інквізитор, враг ідей?
Для преси — ідол без інфляцій:
Не забувай ілюмінацій!

Ї.

Їжак — тварина пожиточна,
Їздець — їдун в їдальні точний.
Їжак ласує повзунами,
Їздець — борщем і пирогами.
Одне і друге їсти можна,
Та смак на дане — не тотожний.

К.

У зазіхайла на кавратку —
Напарфумована краватка.
Кебету має кожен сват,
Та конокрад — не курохват.
У казні вже малий гультяй,
В кіно — великий калабай.

Л.

Літаврам не збудить лінюхи,
Під ливень потягни за вухо!
Він ладен лежки серед хати
Ліниві пироги вмінати!
Ломака вчить манерів ланця,
Що ледар до роботи й танця.

М.

Не мандарини, ні маркізи
Всі мочиморди й мисколизі;
Вживають мазгу й мухомори,
Хоч не маґістри, ні доктори.
Хай мародери, що в столиці,
Махлюють сьйвом мухориці!

Н.

Набрехам фах не набридає,
Бо наволоч — доробок краю!
А іншим пухне надро вуха
З намеків злобної надмухи.
(Як хтось когось багном нав'ючить,
Навзаєм прийме неминуче).

О.

Опасистим обичай — горе,
Коли приходять на обзори,
Бо хто охочий для огуди
Із облазнем іти між люди?
Остане сісти на ослоні
І опухатися в оплоні.

П.

У парку пава пишнопера
Гадає, що вона — Венера:
«Погане з пін безпере тіло...
Я — палахке панікадило!»
Пусті ті павині ідеї:
Краса є в павича, не в неї.

Р.

Ревнивець не живе без руху
І робить з рахавки ропуху;
Роздол уміє роз'ятрити
Й безрадїсно на світі жити.
Розбурхавши домашній рай,
З розсади не зросте розмай.

С.

Сірома гине без сивухи,
Слимак убожноє ропуху,
Свистить сова на сарабанду,
І славить свирень салямандру.
Сумнівні ті смаки й звичаї,
Та над усіми сонце сяє.

Т.

Мов тхором тхне весілля й тризна:
То від табаки вся трутизна!
Тарган від неї туманіє...
На багновище вся надія:
Нехай смакують п'явки й раки
Табаку й торгаша табаки.

У.

На учту запросив удав:
На гостя апетит дістав.
Унаду на упій являє,
Хто уккус і узвар мішає.
Уклін з усмішкою — упора
Від упиря і прокурора.

Ф.

Факір на цвяхах любить спати,
Фальцетом фанфарон співати.
Так фарисей, як фараон
Мають свій фах і свій фасон,
Бо флажолет, як і флюяра,
То не фаґот і не фанфара.

Х.

Хабарників і хитрунів,
Що мають люд за баранів,
Хапуг, харцизів, хрунів, хамів
Поласкотати б багогами,
Щоби навчилися хлоп'яги
Достойні стати хліба й браги.

Ц.

Царює в нашій царстві цвеник,
Здавалося: цілитель, цадик.
За цундру він без суду й кари
Цибанить гривні та доляри.
Як ти не цимбал, май засаду:
Не забавляйся в ціцїбабу!

Ч.

Для добрих друзів — чарів чашка,
Нечемна часом чарабашка.
То — не чардаш, не черепашка,
То — не шарманка, не частушка,
Бо чаркувати з вами буде
Чарівна чара, честь без луди.

Ш.

Для шалапутів-шанталанців —
Тільки штовхан, шинок і танці.
Та шелихвостів шумовина
Дурніша шершнів у шипшині.
Коли навчаться врешті штовби
Хоч шаг від звичаю й шаноби?

Щ.

Щасливий щигл, що навесні
Щедרותно роздає пісні;
Так завжди ласкою налитий,
Хто ладен щедрістю щастити,
Бо щезник — скнира небувала,
Що й від щедрівки дає драла.

Ю.

О, юносте! Ти цвіт створіння!
Юнак — найкраще створіння,
І тільки юлка тут юртує,
Що юним коням треба збруї:
В юзі каляються без бурси...
До купелі, всі юрзи-мурзи!

Я.

Усі ядучі яничари —
Язва народу, ядовари,
А їхня ябеда — ядуга,
Що має недруга за друга.
Ярижку марять засівати
Геть, гаспиди, з чужої хати!

РІДНА МОВА ЯК ПОЛІТИЧНИЙ І ДЕРЖАВОТВОРЧИЙ ФАКТОР

Мова — надзвичайно багатогранне й складне явище. Осягнути її сутність, визначити її роль та значення у формуванні й розвитку кожної окремої особи, кожного народу як, зрештою, й усього людства на сьогодні намагаються багато десятків найрізноманітніших наук. Відколи у людському суспільстві з'явилася наука, мова стала одним з перших об'єктів її вивчення. Однією з найдавніших наук є саме мовознавство або як його ще називають, лінгвістика, з її численними самостійними галузями.

Водночас мовою все більше зацікавлюються науки, що на перший погляд мають з нею мало спільного; не лише гуманітарні, але й природничі, точні, технічні, філософські, суспільні, політичні. І це не просто така собі цікавість чи забаганка, а невідмінна вимога життя. Через глибини і таємниці мови вчені сподіваються знайти відповіді на ті численні запитання й розв'язати ті складні проблеми, що виникають перед людством на його шляху.

Думаю, ніхто не заперечуватиме, що для українського суспільства одним із злободенних є питання нашого суспільно-політичного устрою, оптимальної організації держави а отже й ефективної її діяльності на благо усіх громадян. Вчені давно помітили, що і саме існування держави, і матеріальний та духовний рівень життя у ній значною мірою залежить і від мовної у ній ситуації.

Аби зрозуміти, про що йдеться, варто бодай популярно ознайомитися із вченням про мовну картину світу, що її також називають лінгвокультурною картиною світу. Виводиться воно із твердження німецького вченого енциклопедиста В. Гумбольдта, що мова — це душа народу, духовна субстанція, що живе разом з народом і є «житлом» для цього народу. Це вчення постійно розвивається й розгортається, залучаючи до себе досягнення вчених з різних наук.

Отож, звідси і генетичний тип населення, і навколишня природа,

що визначає спосіб життя й господарювання, а також історична доля народу визначають його власні, відмінні від інших народів особливості. Це також інші, притаманні лише цьому народові відображення мовою дійсності, що керуються своїм способом, метою, шкалою цінностей та сенсом і формою вираження цього відображення. Все це і становить мовну картину світу того чи іншого народу.

Аби краще зрозуміти, про що йдеться, наведемо кілька конкретних прикладів. Скажімо, у ескімосів немає, як є це в українців, єдиного слова «сніг». Натомість у них є дванадцять окремих слів на позначення дванадцяти різних видів снігу: лапятий пухнастий сніг, обледенілий сніг, підталий сніг, сипучий сніг і т.д.

Відмінний спосіб життя і мислення різних народів спричиняється до відмінностей у лексичному значенні одного й того ж слова. Наприклад, візьмімо слово «орати». В українців, відвічних рільників, для яких хліб був основним продуктом, й які власною працею забезпечували себе ним вдосталь, це слово сповнене позитивної, шанобливої й величальної експресії. У нас воно як рідко в яких народів опоетизоване. Згадаймо хоча б величний гімн орачам-пflugатарям у вірші Тараса Шевченка «Садок вишневий коло хати». В нашого народу це слово навіть сакралізоване, позначене Божою благодаттю, адже про орання співається у колядках і щедрівках. Так в одній з них, що ми записали на Яворівщині, зазначається:

А святий Петро за плугом ходит,
А святий Павло волойки водит,
А святий Ілій пшеничку сіє,
Святий Григорій поволокує,
Божая Мати вобідець несе.

Тим часом у росіян слово «пахати» серед іншого позначене й різко негативною семантикою й експресією, виражає зневажливий і рабський труд, заняття, яке неймовірно мучить, принижує чи навіть оскверняє людину. Таке

значення цього слова у росіян виводиться з того, що вони віддавна провадили кочовий спосіб життя, а землеробством стали займатися відносно пізніше.

Це одним мовним доказом цього є факт, що у росіян відсутнє давнє, наявне в українців та інших слов'ян слово «рільник», а замість нього вони використовують штучно створене у XIX ст. складне слово «земледелец».

Цікаво ще й те, що українці до свого слова «орати» зазначеного вище російського негативного значення не допускають, а у випадку, коли потребують такого значення у своєму мовленні, то запозичують його разом із російським словом «пахати», таким чином вказуючи, що воно їм чуже.

Мовна картина світу відображає не лише історію, спосіб життя, але й визначає його інтелект, духовність та вдачу. Історик В. Антонович у статті «Три національні типи народні» підкреслює основну різницю між росіянами, поляками й українцями за народним характером, що виражається в політичному ідеалі. Для перших цей ідеал — авторитаризм, для других — аристократизм, а для українців — рівноправність чи демократизм. Зазначимо, що ці ідеали вкорінені у мовах кожного з народів, і через свої мови продовжують передаватися їхнім носіям.

Німецький філософ Г. Гадамер цілком слушно ставить знак рівності між батьківщиною і мовою, заявляючи, що у реальному вимірі батьківщина — це передовсім мовна батьківщина, і що рідна мова вміщує для кожного елемент зв'язку зі споконвічною батьківщиною. Тому-то не можливо без важких руйнівних втрат відірвати мову від батьківщини і батьківщину від мови. З цього приводу І. Франко зазначав: «В якій мові вродився і виховався, тої без окалічення своєї душі не можеш покинути, так як не можеш замінитися з ким іншим своєю шкірою».

Мова як унікальна духовна субстанція також є основним творцем,

носієм і виразником іншої духовної й енергетичної субстанції — національної свідомості, цього чи не найбільшого рушія світового прогресу як на рівні окремої особи, так і всієї нації. Саме тому вона, мова, значимо впливає на історичний шлях народів, проторює їм життєву перспективу, захищає національні інтереси, а навіть відстоює право народу на життя, коли вже нікому його відстоювати. Як писав Т. Шевченко: «Возвеличу малих рабів отих німих, а на сторожі коло їх поставлю слово». А поетеса О. Пахльовська з цього приводу наголосила: «Раби — це нація, котра не має Слова. Тому й не може захистити себе».

При цьому важливо зазначити, що так спроможна чинити тільки рідна мова. Журналіст В. Гонський пише: «Якщо мова, якою розмовляє і творить людина, відповідає її етногенетичній, етнопсихологічній, етнокспресивній сутності, тобто, простіше кажучи, якщо це мова її народу, то така людина (і такий народ!) є повноцінною творчою та культурногенеративною одиницею».

Вказана діяльність мови залежить від її стану, тобто її словникового запасу, багатства, краси і сили, комунікативної (пов'язаної зі спілкуванням) потужності, соціокультурного простору, числа носіїв тощо. Тому-то кожна нація й кожна держава, не байдужа до свого сучасного й майбутнього, робить усе можливе для розвитку рідної мови. Це належна фінансова, організаційна й законодавча підтримка художньої літератури, інших галузей культури, теоретичного й прикладного мовознавства. Це плекання усіма громадянами, а особливо правлячою елітою культу рідного слова, демонстрування до нього пошани, любові й гордості за нього.

Це також конституційне закріплення рідної мови у статусі державної, на адміністративно-правовому рівні забезпечення їй вільного функціонування у всіх без винятку сферах суспільного, державного життя, особливо у засобах масової інформації. Таке законодавче регулювання мовного життя називається мовною політикою. Чим держава розвиненіша й сильніша, тим її мовна політика активніша, забезпечена фінансово й виконавчо, а звідси й дає належну віддачу, скріплює націю і державу.

У світі в плані активності й ефективності мовної політики вирізняються Франція, Фінляндія, Польща, Росія, Ізраїль. Євреї унікальні тим, що будучи понад 1800 років відірвані від своєї землі, а їхня рідна гебраїська мова (інша назва іврит) близько 1400 років була мертвою, спромоглися у повному обсязі відродити цю мову, а згодом і державу. Це лінгвістичне чудо стало можливим те, що євреї, хоч і втратили майже все, що потрібно для існування народу — передовсім рідну землю, не втратили своєї національної традиції, збереженої у писаних івритом пам'ятках. А ще вони проявили волю бути євреями, а не розчинитися поміж інших народів.

Мовознавець О. Ткаченко наголошує, що мовну стійкість народу живлять чотири головні джерела, котрі становлять доконечні умови його національного існування. Це національна традиція (історична пам'ять); національна свідомість та солідарність; національна духовна і матеріальна культура; національний мир і співробітництво з іншими етносами, що живуть на території відповідного етносу, а також з іншими.

З іншого боку, якщо якась хижка й ласа до чужого нація має намір знищити іншу націю чи принаймні ослабити й обезволити її, аби вільно користати з її природних і рукотворних багатств, то дуже часто при цьому намагається знищити чи принаймні покалічити мову й культуру своєї жертви. А якщо вдасться, то й силою чи обманом накинути їй свою мову, а з нею й культуру. Особливо показово в цьому плані є доля України з її мовою та культурою. Віками агресивні сусіди намагалися українців денационалізувати через заперечення їхнього права на власну мову, а після цього полонізувати, германізувати, мадяризувати, румунізувати а найбільше — русифікувати. І царський, і більшовицький, і сучасний московський імпершовінізм яких тільки методів і способів не винаходив і не винаходить для цього — від криваво репресивних, цинічно брутальних до лагідніших, сором'язливо замаскованих під культурні, релігійні, наукові, економічні, політичні проекти й теорії.

Що ж до накидання колонізованим народам мови колонізаторів, навіть якщо вона дійсно багата й потужна, то принижений насильством народ засвоюватиме її по-

верхово, в її гірших примітивних зразках. А крім того мова, пересаджена на чужий ґрунт, у чуже ментальне середовище, починає змінюватися в гіршу сторону. В цьому плані російські мовознавці відзначають деструктивні зміни, а саме спрощення та збіднення мови так званого «русскаяязычного населения» України.

Коли підрубати нації її рідну мову, вона сама швидше чи повільніше почне денационалізуватися, а отже й вироджуватися. З цього приводу Л. Булаховський влучно сказав: «Нації вмирають не від інфаркту. Спочатку їм відбирає мову». А ще раніше світової слави український мовознавець О. Потебня описав процес деградації ослабленої мовно нації: «Всяка денационалізація зводиться до поганого виховання, до моральної недуги на неповне використання наявних засобів сприймання, засвоєння чи ослаблення енергії думки, на гидоту запустіння на місці витіснених, але нічим не замінених форм свідомості, на ослаблення зв'язку підростаючих поколінь з дорослими, що замінюється лише кволим зв'язком із чужими; на дезорганізацію суспільства, аморальність, спідлення».

Від себе до цього додамо, що із скаламученою свідомістю, запущеною культурою, обезкровленою рідною мовою жодній нації не вдалося і не вдасться побудувати міцну державу з ефективним політичним й економічним устроєм, з високими стандартами життя. А коли долею випадку така держава і постане чи постала, то вона приречена на постійні внутрішні протиріччя й протистояння, економічні негаразди, політичну нестабільність і скочування до авторитарного правління, моральну й духовну стагнацію, правовий нігілізм і корупцію.

Отож, якщо хочемо жити на українській землі й в українській державі, і жити як й інші цивілізовані європейські народи, то мусимо усі, як українці, так і громадяни іншого етнічного походження, плекати природну для цієї землі, рідну для титульної нації українську мову, домогтися її суцільного й повнокровного функціонування як державної.

*Євген ЛУНЬО,
кандидат філологічних наук
(м. Яворів, Львівська обл.)*

МИТТЄВОСТІ ЖИТТЯ

16 грудня у Дніпропетровському національному університеті імені Олеся Гончара відкрилася загаль-

ноуніверситетська фотовиставка-конкурс «Миттєвості життя: свята та будні». Це вже восьмий фотоконкурс, який щорічно організовує Центр гуманітарних проблем освіти та факультет української й іноземної філології та мистецтвознавства за підтримки ректорату та факультетів ДНУ. Цього разу 42 фотоаматори з різних факультетів представили на фотовиставці свої роботи, всього для фотоконкурсу відібрано більше 350 світлин.

Виставку відкрив проректор з науково-педагогічної роботи у сфері гуманітарної освіти та виховання молоді професор Валентин Іваненко. Вітаючи учасників, Валентин Васильович промовив:

— Мені дуже приємно разом зі студентами та викладачами вже увосьме відкрити цю яскраву й неповнену змістом фотовиставку-конкурс, в яку вкладено часинку студентських і викладацьких сердець. Емоції, що сповнили мене, коли я оглянув виставку, — позитивні, яскраві й доброзичливі. Відверто милуючись творами наших студентів і викладачів, мені хочеться відзначити розмах, якого набула наша ініціатива проведення таких

заходів в масштабах факультету, в університеті, у вишах регіону. Навіть у всеукраїнському просторі використовуються наші бренди — назви фотовиставок, їх підрозділів. Кілька років тому у нас була фотовиставка «Моя країна — Україна». Згодом, у минулому році, виставка з такою ж назвою відбулася в Києві.

Фотовиставки останніх років «Мій ріднокрай—2009: Портрети і пейзажі», «Моя Alma mater», «Світ кризь посмішку» стали подіями не лише для ДНУ, а й для всієї Дніпропетровщини. Відвідувачів зі шкіл, коледжів, вузів, громадських організацій, засобів масової інформації було достатньо. Оглянули виставки й представники іноземних делегацій, які постійно цікавляться нашим університетом.

Цьогорічна виставка також вражає насиченістю і різнобарв'ям приємних миттєвостей, які вдалося зупинити для того, щоб подарувати друзям. Наприклад, у розділі «Свята і будні ДНУ» сконцентровані фото з університетського архіву, які переконливо свідчать про досить насичене життя нашого колективу. А стенд «Все у нас цікаве й справжнє...» показує деякі фрагменти діяльності культурологічного клубу «В гостях у ректора ДНУ імені Олеся Гончара М.В. Полякова». «Мальовничий ріднокрай», «Обличчя часу в об'єктиві студентів», весілля, відпочинок, навчання — світлини, виконані з любов'ю до рідного краю, до свого університету, батьків, сім'ї, до братів наших менших. Приємно вразила географія світлин: студенти і викладачі майже всіх факультетів взяли участь у фотоконкурсі.

Наприкінці виступу проректор подякував усім організаторам конкурсу, поба-

жав учасникам і гостям хороших вражень, успіхів і перемог.

З чудовою подією у творчому житті університету привітала присутніх директор Центру гуманітарних проблем освіти доцент Наталя Олійник, відзначивши неабияку значимість цього конкурсу у творчому розвитку студентів, їх ерудиції, спостережливості та формуванні професіоналізму й естетичного смаку:

— Сьогодні у рамках регіональної науково-практичної конференції ми презентуємо для вас ще один діючий в університеті виховний проект — виставку-фотоконкурс світлин «Миттєвості життя: свята та будні». Відкриваючи у 2004 році першу виставку «Дніпропетровськ очима студентів», ми думали, що довго цей проект не буде жити. Але сьогодні — це вже традиція в на-

шому університеті, яка з кожним роком все вдосконалюється та розширює свою географію. Ми дуже пишаємося своїми аматорами-фотографами, які інколи перевершують професіоналів, особливо у виборі теми та ракурсів композиції.

Також публіку привітала завідувач методичного кабінету Центру гуманітарних проблем освіти Валентина Архирєєва. Вона запросила всіх уважно переглянути світлини й проголосувати, опустивши до скриньки листівки, де потрібно зазначити назву кращої, на їх погляд, світлини й прізвище автора, за якими і будуть визначені переможці. Автори кращих світлин будуть нагороджені Почесними грамотами ДНУ та грошовими преміями.

Інформаційно-аналітичне агентство ДНУ ім. О.Гончара.

ТОПЧІТЬ РЯСТ І БУДЬТЕ ЗДОРОВІ!

Квітучий ряст пахне медом з ваніллю.

В українських лісах росте просто приголомшлива квітка під назвою «ряст». Я розпитувала своїх друзів, знайомих, колег, що вони знають про цю рослину. Але усі вони — люди міські. Виявилось, що чули, але мало хто бачив. На щастя, я знаю місця зростання рясту порожнистого — так звучить наукова назва квітки. Але мало знати, треба ще й встигнути, оскільки цей ефемероїд цвіте обмежений час (не більше двох тижнів) у змішаних лісах України до повного розпускання листя на деревах.

Для мене казкова картина художниці весни «Ряст цвіте» — незабутня. У лісове урочище Чуїха (Правобережна Україна, Черкаська область), де ряст вважається звичайнісінькою рослиною, я потрапила на Великдень — 24 квітня 2011 року. Ліс у той час, здавалося, був наповнений дивовижним ароматом меду і ванілі — так пахне ця квітка. Самі рослини невисокі, до 25 см заввишки. І ростуть вони так густо, що ажурне сизувате листя і білі, рожево-бузкові, пурпурно-фіолетові суцвіття-китиці утворюють дивовижний кольоровий килим, на який хочеться лягти.

По телефону я розповідала про це диво усім друзям. Мій чоловік зміг приїхати тільки через тиждень, і ми відразу помчали до того самого урочища. Але — на жаль! — килим, зітканий з рясту, відцвів, а на зміну ефектному ефемероїду прийшли прозаїчніші фіалка й примула лісові.

До речі, українці так і говорять «топтати ряст», що означає жити повноцінним життям. Ще можна почути вираз «Йому вже ряст не топтати», значить, людина дуже хвора й скоро помре. Один мій знайомий сказав із цього приводу приблизно так: краще топтати його з особами протилежної статі, і не лише ногами. Тільки не треба забувати прибирати після пікніків лісові галявини!

Листя схоже на адіантум Венерин волос.

Ряст — одна з самих невибагливих цибулинних рослин, на жаль, практично невідома і тому мало поширена в наших садах. Походить ряст з лісової місцевості, тому спокійно переносять затінок, чим, погодьтєся, можуть похвалитися далеко не всі цибулинні квіти. До того ж він має дуже декоративне текстуроване листя блакитнувато-зеленого кольору, чим просто незамінний для створення «натуралістичних» садів, особливо там, де багато плодкових або декоративних дерев.

У багатьох посібниках написано, що листя рясту папоротоподібне. Але погодьтєся — папороті бувають різні. Я уточню, що листя за своєю текстурою більше схоже на адіантум Венерин волос (кімнатну папороть) — дуже ніжне, тендітне, таке, що легко ламається.

Побувавши в місцях зростання, я зробила висновок: ряст добре розвивається під кронами світлого широколистяного лісу, де подібно до м'якої подушки накопичився пружний товстий шар листяного перегною.

Чим товща «подушка», та ще залежно від погоди, кількості опадів, місцевості щільність квіткового килиму з рясту може бути різною. І, скажу вам, ходити по ньому ну дуже приємно!

Має мішечок для накопичення нектару.

Ряст — морозостійкий, практично не піддається хворобам і шкідникам. І, зверніть увагу, цвіте напровесні, коли інших квітучих цибулинних не так багато. Друга його назва — коридалис — походить від грецького слова «corydalis», що можна перекласти як «корона жайворонка», оскільки квітка дійсно нагадує невеликий шолом або корону.

Оригінальні і його суцвіття — гроновидні, на довгих квітконосах. Верхня пелюстка має різко виражену шпору — мішечок для накопичення нектару. Дістати його звідти можуть лише комахи з довгим хоботком. Бджіл у лісі далеко від людського житла я не помітила. Але ось що цікаво: джмелі збирали нектар особливим чином — прокушували шпору і висмоктували його.

Розмножуватимемо!

Відцвіте ряст, впаде на землю насіння. І відшукують їх мурахи, що вже встигли прокласти по весняному лісу свої стежинки.

Рястове насіння змащене особливою олією, яку комашня дуже любить. Несуть комахи насінинки до свого мурашника, гублять їх дорогою. І на тому місці, де вони залишаться, там і виросте молодий ряст.

А як бути квітникам? Ряст знаходиться під охороною держави, тому викупувати його бульбочки ми не будемо. Плоди — міні-стручки — треба зібрати

злегка поживклими. Вони доспіють через два-три дні. В одному стручку буває 7—15 овальних чорних насінин з соковитими білими придатками видовженої форми (от вони й притягують мурашок). Схожість зберігається близько тижня. Тому насіння треба висіяти відразу в легку землю на глибину 1 см під запону дерев, полити і замульчувати торфом. Влітку в посушливу погоду поливати щодня! Через 2—3 роки сіянці зацвітають. Пересаджують їх на постійне місце (краще поблизу куців) у серпні.

З особистого досвіду вирощування рясту додаю, що дуже важлива структура ґрунту. Він має бути легким і родючим за типом листяного перегною. Через мою тоді ще недосвідченість ряст порожнистий (*Corydalis cava*) у важкому садовому чорноземі здрибнів, а потім зовсім зник.

Який ряст обрати?

В Україні росте 7 видів рясту, найпоширеніші з них: ряст порожнистий (*Corydalis cava*) заввишки близько 20 см з яскравими червонувато-бузковими квітками; відома також біла форма — ряст щільний або Галлера (*Corydalis solida=Corydalis hallerii*) заввишки 10—15 см з лілувато-рожевими, пізніше синючими квітками, зібраними в щільні китиці; ряст Маршалла (*Corydalis marschalliana*) заввишки 20 см з солом'яно-жовтими або ясно-жовтими квітками, зібраними у великі, вертикально спрямовані китиці; ряст Пачоського (*Corydalis rasczoskii*) зустрічається в Криму. На початку вегетації червонясті стебла майже лежать на поверхні ґрунту. Під час цвітіння вгору піднімається невелика китиця заввишки близько 8 см з 9 великими, світло-бузковими квітками. Шпора бузкова, вічко пурпурне. Цвіте в середині квітня.

Вирощуйте ряст і будьте здорові!

ЛИХОМАНКА СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ: ХВОРІ ЧИ ПРОСВІТЛЕНІ?

Дарина СУХОНИС-БУТКО

Дуже важко зараз зустріти людину, яка не зареєстрована в жодній з соціальних мереж. Здається, що навіть моя бабуся вже давно знає, що таке Твіттер.

Дякуючи Марку Цукербергу ми маємо Facebook. Потім не забарився і Паша Дуров — і всі діти пострадянського простору тепер зареєстровані «в контакті». І ще є добрі люди на заході, які створили Твіттер, аби вам було про що «щебетати» світу. А ще ж з'явився Google+, My space! Далі вже пішла мода на безліч речей, типу «forumspring» або «спроси.ру», де люди вас питають, а ви відповідаєте. І чим глибше мережа вас затягує, тим частіше хочеться запитати: навіщо? От цікаво, чи може кожна людина дати аргументоване питання — навіщо їй сторінка у соціальній мережі. Особливо, це стосується тих людей, у яких є аккаунти на кожному з вищезазначених сайтів.

Звичайно, мене зараз закидають «мишками» за таке блюзнірство. Я також є в одній мережі. Ще з того часу, як вона з'явилась — я вже як ветеран. Але я чітко знаю: чому мені шкода видалити свою сторінку — важливі для мене люди живуть в інших містах, а таким чином я щодня з ними спілкуюсь і бачу їх фото, не витрачаючи час на їх завантаження через пошту. А також вони бачать оновлення мого життя. Я чула, що люди, які мають потребу щодня відвідати свою соціальну мережу — хворі. Тоді час оголошувати епідемію. Дійсно, гарними намірами вимощений шлях у пекло. Люди ж нам добра хотіли —

«Знайти людей, з якими Ви коли-небудь вчилися, працювали або відпочивали. Дізнатися більше про людей, які Вас оточують, і знайти нових друзів».

Завжди залишатися у контакті з тими, хто Вам близький». А всі взяли і стали наркоманами соціальних мереж. Особливо мене дивує Твіттер. Чому твіттеруються відомі люди — це ясно. А от навіщо кожному простому смертному погодинно сповіщати світ про те, що «в мене вкрали телефон», «яку сукню придбати», «я йду їсти». Чинити опір бажанням перевірити оновлення в соціальних мережах набагато складніше, ніж відмовитися від алкоголю і сигарет. Такий висновок був зроблений вченими з Вищої школи бізнесу імені Бута Чиказького університету (University of Chicago Booth School of Business, USA) на основі опитування 250 жителів США про їх повсякденні бажання. Як з'ясувалося, основними бажаннями учасників дослідження були сон і секс, однак найважче їм було встояти перед спокусою зайти на свою сторінку на соцмережі. Перевірка новин на Facebook і Twitter виявилася на першому місці в рейтингу. Алкоголь і тютюн мали для них менше значення, незважаючи на те, що звикання до них вважається одним з найбільш сильних. Ось такі жахи. Люди, вишли б до парку погуляли, чи що.

Соціальні мережі роблять людей або циніками або слабкими духовно. Хтось насправді говорить світу: «Почала спілкуватися з людиною, а він пропав. Місяць не пише. Виявилось, що помер. Фух, слава Богу, а то я вже злякалася, що він мене ігнорує!» І десятки людей лайкають такі думки («лайкати» — від англ. «like» — подобається).

Люди використовують соцмережі для створення оманливої популярності. Але «лайки» в реальному житті нічого не варті. Але це не заважає когорті Інтернет-зірок множитись та процвітати. (Бо життя ж

прожити треба так, щоб знав Google).

Мене особисто турбує, що соцмережі не мають вікових обмежень. Там реєструються юні покоління українців. Замість того, аби просвітлюватись, вони затьмарюють себе статусами чужих думок. Звичайно, проблема в тому, що батьки дозволяють їм це робити. Але зрештою, чому алкоголь та сигарети можна купувати після певного віку, а користуватися віртуальними шкідливими звичками у будь-якому віці?

Вчені з Національного інституту громадського здоров'я Данії заявили, що соцмережі фактично обманюють мозок, змушуючи його повірити, ніби віртуальне спілкування задовольняє всі соціальні потреби дітей та підлітків. На їхню думку, надмірна захопленість Інтернетом може привести до втрати підлітками соціальних навичок (поведінкових і комунікативних).

І ці графи в анкеті — діти, бабусі, дідусі та батьки. Паша Дуров вже думає, що діти його користувачів також повинні бути «в контакті». Такий контроль у дуже чутливих людей може викликати приступ параної.

Моє свідоме дитинство пройшло тоді, коли радістю був тетріс, йо-йо та кольорова пружинка. А сучасні діти вищать, що їм мало айфонів, ноутбуків та інтернету. Треба бути сучасними, володіти технічним прогресом, а не підкорятися йому. Баланс — це завжди найкращий вибір. Істина гірка — у вас може бути 3 тисячі друзів онлайн, але скільки їх прийде, коли вам потрібна реальна допомога?

І знову ж таки, не кидайте в мене «мишками» — я лише цинік, ветеран однієї із соціальних мереж...

■

• ЧИТАЄМО АНГЛІЙСЬКОЮ

That's the American way.

In the pictures are 3 men and 3 women. From left to right in each picture are, (Men) Bob Taylor, Larry Chejlyk & Chuck Glenn (Women) Jani Glenn, Raisa Chejlyk & Eileen Taylor. On this God's forsaken small island Isla Mujeres, washed out at 2 MPH by clean Gold Stream current, there is a chance to meet very unique personalities. This time, thanks to my friend Chuck, I had the pleasure to meet a Professor of Architecture, Bob Taylor at Ball State University of Indiana. He knows more about Kyiv than I do. He led a group of University students to Pecherska Lavra, Kyiv, in 1976, 1984 and last time, when Ukraine was already independent, in 1996. His description of monk lives was so graphic, you

are almost there next to the monk, for every word he says it is like carved in granite, so precise and to the point — erudite personality. He also visited Kazakhstan and many more countries. His heart still aches when he remembers college years, being Nr. 10 on an American Football team, on duel in Kentucky, dropping the ball and team lost 21 to 20. His wife Eileen, a real lion and tiger tamer. They had a zoo. Over 250 species, from tigers, lions, exotic birds, ending with lemurs from Madagascar and Eileen was in charge. Time to slow down is approaching, they found new homes for all of the animals, but left few as «a souvenir», one of them is a buffalo of 1.200 kilos. They both enjoy Isla, Bob being an avid fisherman and he would not allow me to address him as Professor Taylor, just call me Bob — That's the American way.

Larry Chejlyk, Borysten's corespondent for USA and Mexico

Kyiv Remembered

As International Study Tour Director for Ball State University, College of Architecture and Planning, I have experienced Kyiv with up to 24 students on three occasions. Our focus while visiting Kyiv was to study four of your magnificent classical monestaries. At each fantastic site, we were received by and offered lectures and tours by a celebrant monk who shared with all of us their devote mission and their intense, dedicated and strict compliance to accomplishing same.

I vividly remember their three precise hand gestures associated with praying, eating and sleeping.

We visited individual cave like 'cells' at each site as well as a sampling of communal spaces and services. Memories of magnificent 'chanting' remain strong as I still play these tapes that I purchased on various sites.

My strongest remembrances are of the monk's personal and total committment and passion to grow in their respective understanding of the 'word' as shared with us and demonstrated to us at each setting.

I consider hands on experiences with people and places to be fourth dimensional learning opportunities. Travel to and time on task with international cultures is by far the fastest and most intense way to learn and grow with peaceful global understanding.

Having now traveled to all seven continents, the Ukranian's stand very tall and especially proud.

To Kyiv and its wonderful and most kind people — a belated thank you.

Professor J Robert Taylor
Professor Emeritus
Ball State University
Muncie, Indiana U.S.A.

• НАШОГО ЦВІТУ ПО ВСЬОМУ СВІТУ

Українська мова попри сотні років утисків має світовий розвій. Це фото зроблено в канадській провінції Саскачеван. Не важко розгледіти, що поряд із міжнародним знаком «Стоп» розміщено напис українською «Чекай». Воістину нашого цвіту по всьому світу!

В Національному гірничому університеті відбулося урочисте віншування переможців конкурсу ім.О.Гончара за кращу публікацію на сторінках журналу «Бористен» в 2011 році.

Переможцями творчого змагання стали: номінація «Проза» — Іван Данилюк (селище Васильківка Дніпропетровської області) за оповідання «Яблуко з райдерова», вміщене у лютому номері журналу; номінація «Поезія» — Володимир Лендич (м. Дніпропетровськ) за добірку «Поетичний розмай», надруковану в травневому номері журналу; номінація «Публіцистика» — Микола Воротиленко (Едмонтон, Канада) за історично-публіцистичну книгу «Голодомор в Україні мовою фактів, або як сучасна офіційна Московська статистика підтверджує факт Голодомору в Україні у 1933р», котра побачила світ у видавництві журналу «Бористен»; номінація «Краща науково-популярна розвідка» — Світлана Ігнат'єва (м. Дніпропетровськ) за публікації (протягом року), присвячені проблемам впровадження української мови в учбовий процес вищої школи та її поширенню серед студентської молоді. Серед гостей були місцеві літератори, журналісти та представники громадськості. Зокрема, слово мали відомий дніпропетровський письменник Володимир Луценко, директор центру ім. О. Гончара Ірина Цуп'як та інші.

Імпреза пройшла у теплій, дружній атмосфері. Лауреати прочитали свої вірші, Микола Воротиленко розповів про побут та життя українців у Канаді, а також відповів на запитання гостей. Музичним подарунком став виступ «Естетквартету», який зірвав бурхливі оплески.

*Дарина СУХОНИС-БУТКО
Фото прес-центру НГУ*

Перебуваючи у стінах НГУ, як один із лауреатів творчого змагання на сторінках «Бористену», українець з канадського Едмонтона **Микола ВОРОТИЛЕНКО** зустрівся з проректором з міжнародних зв'язків Олександром Шашенко. На згадку про цікаву зустріч дипломований український інженер, а нині співробітник однієї з канадських нафтодобувних компаній, подарував проректору сувенір тубільних мешканців країни кленового листа, виготовлений з мінералів, що поширені у Північній Америці.

Разом з батьком на імпрезі побував молодий канадієць українського походження **Іван ВОРОТИЛЕНКО**.

Директор центру української мови імені Олесь Гончар НГУ **Ірина ЦУП'ЯК** розповіла присутнім про історію співпраці поміж вищим навчальним закладом та редакцією журналу «Бористен».

Слово має один з переможців конкурсу поет **Володимир ЛЕНДИЧ**.

Виступає відомий письменник, член НСПУ **Володимир ЛУЦЕНКО**.

Світлана ІГНАТЬЄВА у своєму виступі підкреслила, що її відзнака — це нагорода так само усіх, хто трудиться на ниві гуманітарного виховання студентства у стінах НГУ.

Після виступу «**ЕСТЕТ КВАРТЕТУ**» задоволеними були і артисти, і глядачі.

З давніх-давен у світі панувала свобода. Море дарувало людям свої чари. Та з народженням Імперії ці часи пішли у небуття. Імперії скорилися час і давні народи. Один сірий прапор для всього світу. Хто не схилився перед новою силою, мав згинуть.

Піратське братство оголосило Імперії війну і прогало бій. Кожному капітану довелося робити вибір, майже всі кораблі було знищено.

Дружба обернулася зрадою. Воля — стратою. Сила — відчаєм. Щастя — попелом. І крив той попіл усю землю...

Така передісторія світу, в якому відбувається дія трилогії української письменниці-казкарки Наталії Дев'ятко «Скарби Примарних островів» (видавництво «Навчальна книга — Богдан», м. Тернопіль).

У 2011 році вийшла перша частина пригодницької трилогії «Карта і компас», нині до друку готується друга — «Кохана Пустельного Вітру».

За минулий рік відбулося багато презентацій, найяскравіші — костюмовані — у Києві і Львові. За підсумками року книга увійшла до десятки Всеукраїнського читачього рейтингу «Читають всі». А нещодавно на протипагу офіційному бук-трейлеру від Дар'ї Корольової на сайті youtube.com з'явився яскравий фан-трейлер (<http://youtu.be/8ksYf7KAPs>), де читачі відобразили своє бачення казкової історії, цікавої не лише дітям, але й дорослим.

За виднокраєм на Примарних островах сховано скарб. Знайдеш його — знайдеш свою долю. Серце Імперії — холодний вогонь. Яке твоє серце? — Запитує своїх героїв і читачів автор, кличучи їх у світ, повний небезпечних пригод.

Малюнок Юлії ВІНОГРАДОВОЇ

Кадри і текст з фан-трейлеру

«...В українських лісах росте просто приголомшлива квітка під назвою "ряст". Я розпитувала своїх друзів, знайомих, колег, що вони знають про цю рослину. Але усі вони - люди міські. Виявилось, що чули, але мало хто бачив. На щастя, я знаю місце зростання рясту порожнистого - так звучить наукова назва квітки. Але мало знати, треба ще й встигнути, оскільки цей ефемероїд цвіте обмежений час (не більше двох тижнів) у змішаних лісах України до повного розпускання листя на деревах...» Зі статті **Валентини ШАБЕТИ** «Квітучий ряст пахне медом з ваніллю». Повністю матеріал читайте на 35 сторінці цього номеру.

КРАЩІ СТРАВИ УКРАЇНСЬКОЇ КУХНІ

СИРНИКИ ВАРЕНІ

- 500 г сиру
- 2-3 яйця
- 3-4 ст. л. борошна
- 1 ст. л. вершкового масла
- сіль - за смаком
- 0,5 ст. сметани

Віджати і перетертий через сито сир сполучають з яйцями, цукром, сіллю і борошном та все добре перемішують. Воду довести до кипіння, як тільки закипить, сирну масу акуратно опускають у воду за допомогою чайної ложки і варять 5-7 хвилин.

Подають на стіл з вершковим маслом. Сметану подають окремо.

КРУЧЕНИКИ КАРТОПЛЯНІ З ГРИБАМИ

- На 1 кг картоплі -
- 1 яйце
- 1 ст. л. мелених сухарів або пшеничного борошна
- 2 ст. л. рослинної олії
- 1 ст. л. сметани
- сіль

- Для фаршу:
- 50 г сушених грибів
- 2 цибулини
- 1 ст. л. вершкового масла, сіль

Варену картоплю розминають у гарячому вигляді. Коли вона прохолодне (стане теплою), додають сире яйце, сухарі, олію, сметану, сіль, перець і доре перемішують.

З підготовленої маси ліплять кружальця, розкладають на них грибний фарш, загортають краї, надаючи форми рулетиків, обкачують у борошні або в сухарях і обсмажують на олії з усіх боків.

Приготування фаршу:

Сушені гриби варять, дрібно нарізають, обсмажують і змішують із злегка обсмаженою зеленою цибулею.

Крученики подають на стіл із сметаною або грибним соусом

РЕКЛАМА

**ШВИДКО
ЗРУЧНО
ПРЯМО
В РУКИ**

Найшвидший і найбільш надійний посилковий сервіс до України та країн СНД. Порівняйте терміни доставки пакунків через компанію МІСТ з другими компаніями і переконайтесь в цьому самі.

- ДОСТАВКА КОРАБЛЕМ
В Україну: 30-40 днів
В Москву: 30-40 днів
В Ст. Петербург: 35-45 днів
Решта регіонів на www.meest.us
- ЕКСПРЕС ДОСТАВКА ПОСИЛОК:
В Україну: 3-5 робочих днів
В Москву: 5-7 робочих днів
- ВІДПРАВКА АВІА І МОРСЬКИХ ВАНТАЖІВ
- ДОСТАВКА АВТОМОБІЛІВ У КОНТЕЙНЕРАХ
- УПАКОВКА І СТРАХУВАННЯ
- ПЕРЕКАЗ ГРОШЕЙ ЗА НАЙНИЖЧИМИ ЦІНАМИ

1-800-288-9949 www.meest.us

meest

Marketing and design by infohelixukba.com

«ПЕРША МІСЬКДРУКАРНЯ»

вул. Степового Фронту, м. Павлоград, 11-а, Україна, 51400
Тел.: + 380 5632 61909, 61458, e-mail: reklama@tn-express.dp.ua

ПОЛІГРАФІЧНІ ПОСЛУГИ:

ДРУК ПОЛІГРАФІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ

(газети, журнали, книги, бланки, афіші, візитки)

ПАЛІТУРНІ ПОСЛУГИ - книги, брошури,
дипломні курсові роботи.

ЗАВЖДИ У ПРОДАЖУ:

**Бланки, канцтовари,
щоденники, блокноти,
розрахункові книжки
з комунальних платежів**

ЕФЕКТИВНА РЕКЛАМА У ГАЗЕТАХ:

Газета "ТН-Експрес" — обласна рекламно-інформаційна газета, лідер регіону за передплатою. Завжди актуально, оперативно — новини Павлограда, цікаві статті, програма ТБ, рекламні оголошення, поради, прогноз погоди.

Безкоштовні ОГОЛОШЕННЯ

Газета "Безкоштовні оголошення" — обласна рекламно-інформаційна газета. Регіон поширення: м. Павлоград, Тернівка, Першотравенськ, Лозова, Синельникове, смт. Петропавлівка, Павлоградський, Петропавлівський, Межівський, Юр'ївський райони. Щотижня можна знайти величезну кількість оголошень.

Рубрики: продаж квартир, будинків, транспорту (легкового, вантажного), "послуги" (будівельні, медичні і т. д.), "пропонуємо роботу", "шукаю роботу", "побутова техніка", комп'ютери, "знайомство", "оренда та продаж нерухомості", "будматеріали".

Газета "Планета TV" — обласна газета телепрограм ефірного та кабельного телебачання, більш 100 каналів, кросворди, сканворди, гороскопи, поради, цікаві розповіді про життя знаменитостей.

ВІДДІЛ РЕКЛАМИ: т. + 380 5632 63829, 60377,
www.tn-express.dp.ua, e-mail: reklama@tn-express.dp.ua

НАША ЦЕРКВА- КИЇВСЬКИЙ ПАТРІАРХАТ

РЕЛІГІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ ЧАСОПИСУ "БОРИСТЕН"

Видання благославив патріарх УПЦ КП ФІЛАРЕТ

№ 2 (102), 2012

УКРАЇНЦІ ВИМАГАЮТЬ ВІДКЛИКАТИ ЗАКОНОПРОЕКТ ПРО ПЕРЕДАЧУ ДУХОВНИХ СВЯТИНЬ РОСІЇ

В Тернополі, Києві, Луцьку, Рівному, Львові, Черкасах, Сумах й інших містах України відбулися громадські слухання та обговорення законопроекту №9690, який 12 січня 2012 року був зареєстрований в парламенті членами Партії регіонів та компартії. Про це у пресі повідомив координатор громадського руху «Українські святині – українському народу» Степан Барна. Цим проект документу передбачається приватизація українських святинь, зокрема, комплексів Почаївської та Київсько-Печерської лавр у користування Московському патріархату. Під час слухань по всій Україні громадськість вимагала негайно відкликати цей антиукраїнський проект закон із Верховної Ради. На переконання координатора руху «Українські святині – українському народу» Степана Барни, «у разі ухва-

лення цього законопроекту найвидатніші українські духовні й історичні святині опиняться в руках Російської церкви й Кіріла Гундяєва». За його словами, сьогодні практично проводиться спецоперація по захопленню українських святинь. «Ці діячі навіть «розмахують» балансовою вартістю споруд, зокрема Почаївської лаври. (Договір від 12 грудня 2003 року № 1 між Кабінетом Міністрів і релігійною громадою). «Відповідно до цього договору Успенський Собор 1771-82 років будівництва роботи архітектора Гофмана коштує 245 тисяч гривень, Троїцький собор (1906–12 рр., арх. А. Щусєв) – 214 тис. грн., Монастирські келії (1771–80 рр.) – 261 тис.грн., Архієрейський будинок –185 тис.грн. Й пропозиція місяця – Надбрамний корпус (1835 ро-

ку) всього за 78 тис. грн», – повідомив Барна. Також Степан Барна нагадав, що під тиском громади подібний законопроект депутатів від Партії Регіонів Шенцева та Бута був відкликаний у 2011 році з парламенту. «Тоді ми зібрали понад 100 тисяч підписів з вимогою зняти цей законопроект з розгляду. Сьогодні ми знову починаємо боротьбу проти нової антиукраїнської ініціативи регіоналів та комуністів. В тому числі через збір підписів й акції протесту», – зазначив Барна.

(З газет)

СЛОВО СВЯТІЙШОГО ПАТРІАРХА ФІЛАРЕТА НА ВЕЧІРНІ З

ЧИННОМ ПРОЩЕННЯ

«Дорогі браття і сестри! Сьогодні неділя Прощення. Чому Церква встановила напередодні Великого посту звершувати чин Прощення? Тому, що Христос сьогодні в Євангелії сказав: „Якщо будете прощати людям провини їхні, то і Отець ваш Небесний простить вам провини ваші, а якщо не будете прощати людям провин їхніх, то і Господь не відпустить вам провин ваших“. А ми вступаємо у Великий піст і хочемо, щоб в ці дні Господь очистив наші душі від усякої скверни, від усяких гріхів. То як же Господь простить нам під час сповіді гріхи наші, коли Він ясно сказав, що якщо будете відпускати, то і вам ваш Отець Небесний простить. І тому сьогодні дуже важливий день —

простити образи тим, хто їх нам наніс.

І ще є одне місце в Євангелії, де сказано: „Коли ти хочеш принести дар Богові і згадаєш, що хтось має щось проти тебе, зупинись і не принось цього дару, а спочатку піди, примирись з братом, а потім принесеш дар“. Чому Господь так сказав? Тому що цей дар неугідний Богові, бо він приноситься людиною, яка має в своєму серці образу. Уявіть собі Царство Боже. Ми ж всі хочемо потрапити у Царство Боже. А там немає ні образ, ні ворожнечі, ні сварок, ні гріхів. То як же ми насмілюємося увійти в те Царство, маючи в душі ворожнечу і образи. Ми уподібнюємося тому чоловікові, який прийшов на весілля не у весільній одежі. І господар сказав: „Як ти потрапив сюди не у весільній одежі?“

Продовження на 2 стор.

СЛОВО СВЯТІЙШОГО ПАТРИАРХА ФЛАРЕТА НА ВЕЧІРНІ З ЧИНОМ ПРОЩЕННЯ

Початок на 1 стор.

Що це значить — як ти грішник неочищений увійшов у це Царство Боже? І що сказав господар: „Зв'яжіть його і викиньте у пітьму вічну“. Це слова незвичайного проповідника, це слова Самого Бога Господа Ісуса Христа, Який сказав: „Я є Істина“. Значить ці слова правдиві, чи ні?! Чи ми думаємо, що Господь сказав, а не виконає? Виконає і ми, дорогі браття і сестри, оскільки віримо у Бога, віримо у Христа Спасителя, віримо у правдивість Його слів, повинні виконувати. А це значить — треба простити. Тяжко простити, а особливо, коли ворожнеча зайшла далеко, у глибину серця і викинути її тяжко, але потрібно. Якщо не викинеш, то Господь викине тебе з Царства Небесного. І це правда.

Що потрібно для цього зробити? Коли супротивник твій не хоче. Тоді ти сам викинь з свого серця ворожнечу. Нехай він ворогує на тебе, але ти на нього не ворогуй. Ти йому прости. А як простити? Помолись за нього. Коли ти будеш молитися за нього, то ця ворожнеча зникне як дим. І твоє серце стане мирним, чистим і без образ. А той, хто образив, нехай потурбується про своє спасіння.

Але коли ми ширше подивимося на всю боротьбу, на все ворогування, яке існує у світі, то треба подивитися на Господа нашого Ісуса Христа. Як Він чинив? Його вороги: книжники, фарисеї, первосвященники. Христос просив у них прощення? Ні, не просив. У Євангелії ніде не сказано, щоб Господь просив прощення у своїх ворогів. Він їх викривав. А це значить, що не може бути компромісу між правдою і неправдою, між Богом і дияволом. І на компроміс із злом йти не треба. Бо Христос не йшов на компроміс із злом і Бог не йде на компроміс із злом і гріхом. Гріхи Він очищає, а диявола, який є родоначальником

всякого зла і гріха, не простить ніколи. Бо він є носієм зла.

А подивіться як Господь поступив із своїми ворогами на Голгофі. Вони сміялися: „Якщо Ти Син Божий, зійди з хреста і ми тоді увіруємо в тебе“. Або інші: „Інших спасав, а себе не можеш спасти?“. Як відповідав Господь на ці глузування над ним? Господь звернувся до Бога Отця: „Отче, прости їм, бо

дітей. Діти часто не слухають батьків і ображаються на батька і матір, якщо вони вчать їх. Але чому батьки карають дітей? Треба карати, чи не треба? Треба допомогти їм визволитися від гріха. Якщо не слухає слова, застосуй інші методи впливу. Чому батьки роблять це? Тому що люблять. Бо якби не любили, то сказали б: гинеш, то й гинь, обрав собі такий шлях і гинь на ньому.

Але ж любов не дає батькові і матері бачити, як діти гинуть, тому тут мритись із злом не треба, щоб діти любили. Краще нехай вони не люблять тимчасово, а коли вони стануть дорослими, тоді зрозуміють, чому батьки чинили так.

Дорогі браття і сестри, легко простити образи незначні, а є образи, як я вже сказав, які глибоко заходять в душу. Так ось у дні Великого посту треба перемогти себе і це буде найбільша твоя перемога, що ти подолав у своїй душі такого ворога. І Господь, якщо ти тільки захочеш, допоможе, бо Він стоїть біля тебе і чекає, коли ти зробиш це.

Тому, дорогі браття і сестри, кожен із нас повинен подумати: є в душі образа, чи нема. Якщо нема образи, — ти блаженна людина, якщо не маєш у своєму серці образи. Приступай до Господа і принось в дар молитву. А якщо відчуваєш, що є образа, помолись за образника і тоді Господь пошле в твоє серце благодать, тому що ти молишся за свого супротивника. А

якщо зайшла далеко, то це буде твій великопісний подвиг — до Пасхи подолати цього звіра, який сидить у душі.

І нехай Господь наш Ісус Христос кожному з нас допомагає у дні Великого посту звершити цей подвиг для спасіння душі.

А я, дорогі браття і сестри, не знаю, кого і чим образив. Але думаю, що мабуть когось образив, хоч мені це й невідомо. Тому, кого я образив, прошу простити мене в ім'я Господа нашого Ісуса Христа».

СВЯТА ТРИЦЦЯ, ЦЕНТРАЛЬНА УКРАЇНА, КІНЕЦЬ XVIII – ПОЧАТОК XIX ст.

вони не знають, що роблять“.

А дійсно, що вони робили? Розпинали Бога, Того, Хто прийшов спасти їх же від гріха і смерті. Тому Господь сказав, що вони не знають, що роблять.

Тому цей висновок говорить про те, що зі злом, гріхом, ніколи не потрібно примирятися, а людині, яка чинить зло, треба допомагати, якщо ви любите цю людину. Допоможіть їй визволитися від гріха. І це насамперед стосується батьків і

ПРО ПОТРЕБУ ЗАСНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОСЛАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Як людина, яка віддала 20 років свого життя не тільки викладацькій, але й управлінській роботі в системі вищої освіти, я переймаюся проблемами розвитку української вищої школи й виходу її на світові обшири. Упродовж останніх років я активно пропагую ідею заснування міжнародного Українського університету з потужною онлайн-овою базою. В силу специфіки державного управління наукою та вишами в Україні, мій проект, ясна річ, не знаходить підтримки. Втім, мене більшою мірою турбує пасивність моїх колег-професорів, оскільки за їхньої активної підтримки та участі ми могли б реалізувати цей проект за межами України (наприклад, у США).

Від часу заснування Українського католицького університету не дає мені спокою й думка про те, що було б добре мати також і УКРАЇНСЬКИЙ ПРАВОСЛАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ.

Що стосується римо-католицької церкви, то створення цивільних, мирських університетів є давньою традицією. У Старому Світі успішно працює ціла низка університетів, заснованих колись із благословіння Ватикану різними угрупованнями католиків. Спеціальні католицькі університети існують ледве чи не в більшості країн світу, де домінує римська церква.

Мають свої університети й протестанти. Вони знані як християнські. Цікаво, що заснують свої університети не тільки головні, наймасовіші течії в протестантстві, а й менш потужні чи й просто малі. Наприклад, меноніти мають у Північній Америці аж два університети.

Зовсім інша картина у православ'ї. Має православний університет Антіохійська церква. Заснували православний університет і греки; правда, не в Греції чи США, де мають потужну церкву, а в... Африці. Ось уже двадцять років поспіль діє під егідою РПЦ Православний Свято-Тихонівський гуманітарний університет у Москві. До цього ще можна додати православні інститути нижчого, ніж університет рівня, один із яких працює під егідою Вселенського патріарха в США. На цьо-

му по суті перелік і вичерпується. Я вже не кажу про те, що жоден із цих православних вишів навіть не наблизився до того рівня й авторитету, якого зажили католицькі й протестантські університети.

Цікаво, що жодна з українських православних церков поки що навіть не починає розмов про створення православних вишів, задовольняючись парю духовних академій та невеликою мережею семінарій, які готують кадри для внутрішніх потреб церков. Ми добре знаємо, що загальний освітній рівень підготовлених там священників залишає бажати кращого, оскільки викладацький склад академій та семінарій, як правило, не має відповідної університетської освіти, а що вже казати про наявність у них учених ступенів та звань.

Мені, звичайно, скажуть, що проблема створення Українського православного університету спричинюється розколом українського православ'я на різні юрисдикції і що цю проблему буде вирішено після створення єдиної Помісної православної церкви. Аргумент, звичайно, дуже вагомий. Тільки ж один Бог знає, як довго ще триватиме процес об'єднання українського православ'я в єдину церкву. Так можна й до другого прищестя дотягнути...

Між тим, я глибоко переконаний, що заснування Українського православного університету можливе й необхідне саме тепер. Спробую обґрунтувати свою позицію.

По-перше, Український православний університет може бути заснований як незалежний громадський виш, який не підпорядковується якійсь конкретній православної юрисдикції, але уможливіло співпрацю різних православних церков – УПЦ КП, УПЦ МП, УАПЦ, УПЦ в США, УПЦ в Канаді та ін. В міру своїх можливостей українські православні церкви та їхні вірні, безумовно, підтримають цей проект матеріально.

По-друге, Український православний університет як осередок вищої освіти на засадах православ'я зайнявся б підготовкою кад-

рів з вищою та післядипломною освітою, які поступово замінили б існуючий викладацький склад православних академій та семінарій, які понесли б свої знання в загальноосвітні школи й інші, неправославні навчальні заклади і які зрушили б з мертвої точки наукові гуманітарні студії, передусім – в царинах православної історії, етнології й етнографії, психології й соціології та ін.

По-третє, як навчально-науковий заклад, Український православний університет у короткому часі перетворився б на об'єднуючу рушійну силу українського православ'я. Це здійснювалося б через підготовку кадрів з вищою освітою сучасного рівня. Це здійснювалося б через проведення наукових досліджень, публікацію наукових праць і організацію наукових і науково-практичних конференцій, семінарів, симпозіумів.

Словом, закріпившись як факт українського православ'я, Український православний університет стане фактором, умовою, рушійною силою на шляху об'єднання українських православних церков у єдину Помісну церкву.

Якщо цю ідею буде підтримано, я радий буду докласти своїх знань, досвіду й сил для того, щоб проект став реальністю.

А що ви думаєте з цього приводу?

e-mail:
dr.volodymyr.ivanenko@gmail.com

<http://www.facebook.com/notes/volodymyr-ivanenko/pro-potrebu-zasnuvannya-ukrajinskogo-pravoslavnogo-universytetu/384879598192054>

<http://uaoc-ls.com/2012/02/09/pro-potrebu-zasnuvannya-ukrajinskoho-pravoslavnoho-universytetu/>

http://www.religion.in.ua/zmi/ukrainian_zmi/14536-pro-potrebu-zasnuvannya-ukrajinskogo-pravoslavnogo-universitetu.html

ДЕ НЕМАЄ МИРУ, ТАМ НЕМАЄ І БОГА!

В ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа! Дорогі браття і сестри!

Серед багатьох дарувань Бог нагородив нас двома здатностями, однаковою мірою важливими для нашого духовного життя: пам'ятати і забувати. Коли нам роблять добро, почуття вдячності вимагає пам'ятати про нього. Коли ж нам заподіють зло, християнська любов вимагає забути його.

Преподобний Ісидор Пелусіот з цього приводу сказав так: «Благодіяння записуй на міді, а образу — на воді».

Ще премудрий Сирах повчав: «Залиш образу щиро-сердному твоєму, і тоді помолитися, і гріхи твої простяться».

А Господь наш Ісус Христос ставить прощення гріхів у пряму залежність від прощення ближніх. Він заповідав: «Якщо ви прощатимете людям провини їхні, то простить і вам Отець ваш Небесний. А коли не будете прощати людям провин їхніх, то і Отець ваш не простить вам провин ваших» (Мф. 6: 14 — 15).

Якщо образа стискає твоє серце, згадай про Христа і про Його рани й розсуди, що твій біль незначний у порівнянні зі стражданнями Владики Христа; і тоді, ніби водою, погасиш свою скорботу.

І, якщо лукава думка «свердлить» твій розум і постійно твердить, що кривдник не заслуговує прощення, згадай Ісуса Христа. Хіба Він не достойний того, щоб з любові до Нього ти простив людину, яка образила тебе?

Блаженний той, хто разом зі святим Григорієм Нисським може сказати: «Господи! Роби

зі мною, що я роблю. Я міг би помститися за себе, але не мщу, не мсти і Ти. Я попередив мого ворога, примирившись з ним, попередь мене і Ти Своєю благодаттю. Я забув зло, яке він мені заподіяв, забудь і Ти мої гріхи. Я люблю його, як любив і раніше, коли він не ображав мене, люби і Ти, Боже, якщо я коли-небудь ображу Тебе. Обходься зі мною так, як я обходжусь з ним. Я зробив те, що Ти повелів, роби і Ти те, що обцяв. Прощайте, то і вас прощатимуть».

Християнин повинен пам'ятати, що перш ніж просити в Бога прощення, треба самому навчитися прощати. З якою совістю скажеш ти: «Отче наш... прости нам провини наші, як і ми прощаємо винуватцям нашим»? Або з яким усвідомленням промовиш: «Господи, помилуй», коли сам не можеш милувати?

З приводу такого духовного осліплення преподобний авва Ісайя говорить: «Марні молитви і подвиги людини, яка має в серці злобу на ближнього». А інший великий подвижник благочестя — святий Ісаак — про марність молитви злопам'ятного вчить: «Молитва злопам'ятного — сівба на камені... Бути злопам'ятним і молитися означає те саме, що сіяти на морі й очікувати жнив».

Який може бути піст, яке може бути свято там, де панують ворожнеча і злоба? Якщо християнин живе в розбраті з християнами, то яке може бути в нього єднання з Христом?

Хто не може називатися миролюбною людиною, той не може іменуватися і сином Бо-

жим. А Господь сказав: «Блаженні миротворці, бо вони силами Божими назвуться» (Мф. 5: 9). Правду кажучи, там, де немає миру, там немає і Бога.

Злопам'ятність, як черва, смочче душу і перетворює храм Святого Духа на вертеп розбійників. Авва Євагрій нагадує всім, хто хоче жити побожно, що злопам'ятність спустошує душу: «Сильний вітер розганяє хмари, а злопам'ятність — добрі почуття з душі». Преподобний же Єфрем Сірін про це образно говорить так: «Той, хто зберігає в душі своїй злопам'ятність, подібний до того, хто зберігає вогонь у соломі... або вигріває гадюку в пазусі».

Апостол Петро вчить нас: «...не платіть злом за зло або лихослів'ям за лихослів'я...» (1 Пет. 3: 9). І апостол Павло говорить: «...нікому не відплачуйте злом за зло...» (Рим. 12: 17). Головний сенс заповіді не відплачувати злом за зло полягає в тому, що злом неможливо перемогти зло, навпаки, діючи в такий спосіб, людина примножує ЗЛО.

Образа, заподіяна у відповідь, не тільки не припиняє ворожнечі і не зупиняє подальшого розвитку, а ще більше посилює конфлікт. У кому було досить зла, щоб завдати образу, в тому, цілком імовірно, знайдеться його ще більше, щоб відповісти на взаємну образу.

Таким чином, виникає ціла низка образ, оскільки той, хто відплачує за образу, намагається якнайбільше завдати прикрощів своєму суперникові, то подальша боротьба, як правило, буває ще більш тяжкою і нищівною.

Ось чому апостол Павло, застерігаючи, сказав: «Коли ж ви один одного гризете і з'їдаєте, стережіться, щоб не знищили ви один одного!» (Гал. 5: 15).

Усім відомо, що вогонь не можна погасити олією, як не можна погасити й іскру, роздуваючи її. Навпаки, в обох випадках вогонь розгоряється сильніше, і, чим більше підливати масла у вогонь, тим полум'я стає більшим. Так само буває і з людьми, які ворогують. Чим далі вони знаходяться від примирення, тим міцніше твердне їхня злість і тим більшою ненавистю сповнюються вони один проти одного. І часто все закінчується повним виснаженням і знесенням обох сторін.

Чи означає це, що зі злом не слід боротися? У нас не так давно з'явилося сектантське вчення про непротивлення злу. Церква відкинула його.

Християни повинні боротися зі злом завжди і постійно. Однак боротися треба не з тим, хто згрішив, а з гріхом. Народна мудрість говорить: «З людьми мирись, а з гріхом борись». Про людей, які грішать, слід думати, що вони скоріше духовно слабкі, ніж злі. Більша частина людських пороків — це прояв людської немочі, відсутність доброї волі, нестача сили духу.

Як же боротися зі злом? Господь наш Ісус Христос заповідав боротися зі злом — добром. Він не тільки так вчив, а й Своїм прикладом показував нам, як ми повинні чинити. Коли на суді у Пилата лихословили на Христа, Він нікого не лаяв. І, коли висів на хресті

й з усіх боків чув хулу, Господь молився за Своїх розпинателів: «Отче, прости їм, бо не відають, що чинять» (Лк. 23: 34). Повторюючи заповідь Спасителя, апостол Павло говорить: «Не бувай переможенний злом, а перемагай зло добром» (Рим. 12: 21).

Святі отці-подвижники на своєму особистому досвіді відчули цю боротьбу і для повчання залишили нам багато порад. Так, наприклад, авва Пимен говорить: «Зло ніяким чином не знищує зла; а тому,

«Господь Вседержитель» написана на Волині в XVIII столітті.

якщо хто зробив тобі зло, ти роби йому добро, щоб добром знищити зло... Відніміть у ворогуючого нові приводи для ворожнечі, і попередня його ворожнеча мало-помалу ослабне, припиниться і забудеться».

А авва Ісайя радить: «Якщо почуєш, що хтось на тебе лихословив, і потім зійдетесь з ним у якомусь місті або він до тебе прийде, — прийми його доброзичливо і з веселим обличчям і, згадавши про те, що чув, не питай: для чого так говорив? Бо написано в притчах: "...розсудливий приховує образ" (Притч. 12; 16). Хіба не полюбив би ти таку людину, якій ти завдав образи, а вона великодушно простила її? Роби і ти так само, щоб здобути собі по-

вагу від ворогів своїх».

Святі отці вміли здобувати користь для душі і від ворогів. Наприклад, новий друг настільки любить тебе, що не бачить усіх твоїх недоліків. Але постав себе перед твоїм ворогом, і ніхто краще за нього не змалює твоїх слабкостей. Ворог пильно стежить за твоїми недоліками. Він не пропустить жодного твого прорахунку і опише їх, не зменшуючи твоєї провини. Тому треба слухати свого ворога уважно і спокійно, і тоді ворог допоможе тобі звільнитися від багатьох недоліків.

Святі отці часто порівнюють ворогів із дією отрути. Багато отрут, хоч вони і шкідливі та смертоносні самі по собі, використовують іноді для лікування хвороб. Так і наші вороги, якими б вони не були злими, а, проте, можуть справляти спасенний вплив на наші духовні хвороби. Таким чином, твій ворог може принести тобі велику користь, хоча його справжні наміри — заподіяти тобі зло.

Прислухаймося ж до слів святого Іоана Золотоустого: «Улюблені, ні про що не дбаємо так, як про те, щоб бути вільними від гніву і примирити з собою тих, хто вороже ставиться до нас: бо ні молитва, ні піст, ні прилучення до таїнств, ні щось інше подібне не в змозі буде захистити нас у день Суду, якщо ми пам'ятатимемо зло; не погрішить тому той, хто називає цей гріх найтяжчим з усіх гріхів. Ні від чого так не відвертається Бог, як від людини злопам'ятної і такої, що зберігає гнів».

Амінь!

Патріарх ФІЛАПЕТ

ПАТРИАРХ ФІЛАРЕТ: «Я ВИСТУПАВ НЕ ВЗАГАЛІ ПРОТИ АВТОКЕФАЛІЇ — Я ВИСТУПАВ ПРОТИ АВТОКЕФАЛІЇ В УМОВАХ РАДЯНСЬКОГО СОЮЗУ! БО ВВАЖАВ, ЩО ЦЕ НЕРЕАЛЬНО»

У першій частині інтерв'ю РІСУ Предстоятель УПЦ КП розповідає про те, чому він спочатку не підтримував рух за автокефалію, а потім сам його очолив, а також про те, хто і як організував «Харківський собор».

– *Ваша Святосте! Найперше хочу подякувати Вам за час і можливість спілкуватися з Вами. Ми зустрічаємося якраз тоді, коли виповнилося 20 років від часу проведення Собору УПЦ — того Собору, який однодушно проголосував за автокефалію Української Церкви. Тому розпочати наше інтерв'ю я хочу з історії.*

Нещодавно Ви давали інтерв'ю і пояснювали, чому наприкінці 80-х років не підтримували автокефалію. Але в 1991 році очолювана Вами Українська Православна Церква вирішила бути автокефальною. Що змінилося?

– За ті приблизно два з половиною роки, які минули від появи перших громад УАПЦ до проведення Собору УПЦ, який проголосував за автокефалію, змінилося дуже багато, а саме — Україна стала незалежною державою. Історія боротьби за автокефалію Української Православної Церкви в ХХ столітті свідчить, що коли Україна не мала власної держави, то тоді автокефальну Церкву проголосити було можна, але утримати її, щоб вона існувала тривалий час — неможливо.

Візьmemo 1921 рік. Коли почався рух за утворення незалежної української держави, проголосили Українську Народну Республіку — в цей же час і Церква стала боротися за відокремлення від Московського Патріархату. Проголосили утворення Української Автокефальної Православної Церкви, в 1921 році провели Всеукраїнський Собор.

Але ж проіснувала ця Автокефальна Церква недовго. Чому недовго? Тому, що в 1922 році утворився Радянський Союз. І більшовицька влада, яка створила з колишньої Російської імперії нову ім-

перію — радянську, вже не могла терпіти існування на її території Церкви, яка в своїй сутності є патріотичною, яка підтримує свою, українську державу.

Тому так і сталося — в 1930 році цю Церкву влада змусила «самоліквідуватися». І хоча єрархія цього не хотіла, але їх НКВД змусило зібратися і проголосити ліквідацію УАПЦ.

Структуру влада ліквідувала, але сама ідея автокефалії залишилася! Бо український народ все одно хотів мати автокефальну Церкву, як хотів мати і свою незалежну державу.

У 1941 році, коли Україна була окупована Німеччиною, Українська Церква знову відродилася. Але, як і більшовики, фашисти не хотіли, щоб існували і незалежна Україна, і незалежна Українська Церква. Тому всіляко цій відродженій УАПЦ перешкоджали, хоча і терпіли її існування. А коли радянські війська прогнали фашистів у 1943 році — це друге відродження Автокефальної Церкви влада знову знищила. УАПЦ залишилася лише у діаспорі.

Моя думка така — влада дозволила відродження УАПЦ, щоб протидіяти відродженню Греко-Католицької Церкви.

У 1989 році Автокефальна Церква почала відроджуватися втретє — але в умовах існування Радянського Союзу. Чому влада допустила це відродження у 1989 р.? Колись відкриються архіви і все стане достовірно відомим, але моя думка така — влада дозволила це відродження, щоб протидіяти відродженню Греко-Католицької Церкви.

Саме тоді УГКЦ почала виходити з підпільного стану, знаходила підтримку в патріотичних колах, у сил, які хотіли мати українську державу. Влада вже не могла цьому відродженню перешкодити, але для того, щоб йому протидіяти, вона пішла на такий крок — дозволила відродитись автокефальній Православній Церкві.

Так само, як колись вона дозволила діяти УАПЦ, щоб боротися з «тихонівською» Російською Церквою. А коли «тихонівців» влада пододала — вона вже не бачила для себе користі від УАПЦ, лише шкоду — тому і зробила все для її ліквідації. Так, мабуть, міркували і у 1989 р. — бачили, що є духовенство, віруючі, які хочуть мати автокефальну Церкву, а в унію йти не хочуть — і влада вирішила не чинити перешкоди. Але я думаю, що влада розраховувала невдовзі опанувати ситуацію і все повернути до попереднього стану, тобто, щоб була одна Російська Церква.

І ще одне міркування, чому влада не перешкоджала відродженню УАПЦ — це бажання нейтралізувати вплив Галичини на Україну. Мабуть думали так: нехай в Галичині буде боротьба, релігійна боротьба — але ця боротьба буде всередині. А решта України буде чути про цю боротьбу, про насильство,

відібрання храмів — і буде боятися підтримувати українські патріотичні сили. Мабуть, і на це влада розраховувала.

Все це відбувалося тоді, коли не тільки український народ, а і всі народи Радянського Союзу стали боротися за своє національне визволення. Тут і прибалтійські республіки, і Кавказ, Закавказзя, Середня Азія — всі стали боротися за більші права в радянській державі.

Але питання церковної незалежності від Москви мабуть найбільш гостро постало саме в Україні. Тільки одні думали про незалежність, як церковну автокефалію, зі збереженням православної віри, а інші незалежність від Москви шукали під владою Риму.

Я тоді був місцезлюстителем Патріаршого Престолу. І на Помісному Соборі РПЦ 1990 р. поставив питання про розширення прав Українського Екзархату — щоби він мав стільки прав, скільки буде мати прав Українська республіка в складі Радянського Союзу. Я розумів, що в тих умовах в цьому відмовити не могли, але якщо би вимагати більше — відмовили би і в цьому.

В цей час вже існувала Автокефальна Церква. Але її я не підтримував, тому що знав — в умовах СРСР вона ненадовго дозволена. Вона дозволена настільки, наскільки відіграє роль, яку для неї передбачає радянська влада: не допустити розповсюдження Греко-Католицької Церкви по всій Україні. І якби Радянський Союз ще продовжив існувати, то Автокефальна Церква з часом би припинила своє існування — її ліквідували би, як це робили раніше.

Певним підтвердженням цього є і теперішня ситуація з УАПЦ, керівники якої в душі своїй вже давно відмовилися від автокефалії та шукають, кому би закордоном підпорядкуватися — чи Москві, чи Константинополю. Москві не можуть, бо народ за ними не піде, а Константинополь їх приймати не хоче.

— Але ж у СРСР була автокефальна Грузинська Церква. Чому їй дали таку можливість — існувати автокефальною?

— Для цього було багато причин. Значною мірою так сталося тому, що Сталін був грузин і він так захотів.

Слід враховувати, що ніхто ніколи не вважав, що грузини і росіяни — одна нація, ніхто не вважав

грузинську мову діалектом російської. А українців і в Російській імперії, і в СРСР часто вважали лише частиною російського народу. Тому і погодились на автокефалію Грузинської Церкви — бо це інший народ, інша мова, інша церковна культура.

Наведу такий приклад. Коли за Брежнєва змінили Конституцію СРСР, то почали змінювати і Конституції республік. І от у Грузії в 1978 р. відбулися масові протести проти спроби позбавити грузинську мову статусу державної, а зробити державною російську мову. У 1978 році! І влада відмовилася від свого наміру, записавши в нову Конституцію статус грузинської мови, як державної. В Україні за Щербіцького такого собі навіть уявити не можна було.

Тому ситуація з автокефалією Церкви в Україні та Грузії є принципово різною.

Важливим є й те, що Грузинська Церква існувала, як автокефальна, ще з VI століття і була автокефальною до XIX століття. Тобто вона тринадцять століть існувала як автокефальна Церква! Її автокефалію ліквідувала Російська імперія, коли завоювала Кавказ. Але в 1917 році, коли російська монархія впала, грузинський народ проголосив автокефалію своєї Церкви. Російська Церква не визнала цю Церкву, і з 1917 року до 1943 року Грузинська Церква існувала, як незвідома. А в 1943 році, під час війни, коли Сталін змушений був змінити своє ставлення до Церкви взагалі, тоді він дав вказівку, щоби Російська і Грузинська Церкви порозумілися. Тобто, ініціатива була від влади.

Це для всіх і є наочний приклад — коли держава була незалежною, то і Церква була автокефальною, але коли втратила свою незалежність — втратила і Церква свою автокефальність. Так було і з Болгарською Церквою, яка кілька разів втрачала і відновлювала автокефалію. Так було і з Чорногорською Церквою, яка Російською в XIX ст. визнавалася автокефальною, а потім, разом з країною, була приєднана до Сербії.

— Про визнання автокефалії Грузинської Церкви є відоме рішення Синоду Московської патріархії, де говориться і про принцип «в незалежній державі — незалежна Церква», і про те, що минулі суперечки були лише «недорозуміннями»...

— Так! Стільки років не визнавали, а потім — «недорозуміння!» Так було і між Московською патріархією та Закордонною Церквою — десятиліттями одне одного не визнавали, називали «розкольниками», «безблагодатними». А коли порозумілися, то вже не кажуть про розкол, а лише про «прикрі розділення». Думаю, що з часом так буде і з Україною — Московський Патріархат теж говоритиме, що між УПЦ і РПЦ були «недорозуміння».

Але я хочу повернутися до того, чому я не підтримував тоді автокефалію. Тому що знав, що вона ненадовго, бо Україна ще не має своєї державної незалежності. Але оскільки права республік тоді розширювалися, я поставив питання перед Собором РПЦ про надання Українському Екзархату теж більших прав. І тоді Помісний Собор погодився дати Українському Екзархату більші права. Які? Самостійність і незалежність в управлінні. Тобто Церква буде керуватися самостійно: мати свій Синод, самостійно обирати і призначати єпископів, але буде в складі Російської Церкви.

— Це якийсь новий статус — і не автокефалія, і не автономія...

— Так, це не автономія! Це те, що зараз називають в РПЦ «широка автономія», а насправді — це не автономія.

І я хочу пояснити, чому тоді не просив про автономію. Для того, щоби з'явилася нова Автономна Церква — треба згоду всіх Помісних Церков, і в першу чергу — Константинополя. От Японська Церква у складі РПЦ з 1970 року автономна — а Константинополь її такою не визнає! І я не хотів, щоби у такому ж стані опинилася і Українська Церква.

Події розгорталися таким чином — треба було поспішати змінювати статус Української Церкви, бо вона вже не могла бути просто Екзархатом. А самостійність і незалежність — це щось нове і не потребує ніякої згоди з боку інших Церков. Це внутрішня справа Церкви, яка надає статус.

Вона надається Церквою — і може ліквідуватися самою Церквою, без погодження від інших Церков. Це влаштувало Москву, яка міркувала так, що в разі чого вона статус самостійності відбере назад. А от ліквідувати Автономну Церкву Церква, яка надала авто-

номію — не може, бо почнеться обурення інших Церков: чому відбирають автономію?

Тому я й пішов на такий крок, бо не треба було чекати згоди інших Церков: Собор вирішив — і Українська Церква стала самостійною і незалежною в управлінні. На Помісному Соборі ми отримали принципову згоду на самостійність і незалежність, а на наступному Архиєрейському Соборі РПЦ в жовтні 1990 р., який нижчий в свої правах від Помісного, вже розписали, в чому буде полягати самостійність і незалежність. Хоча, як показав час, розписали недостатньо, бо РПЦ статус самостійності дала, але і тоді, і тепер, не хоче, щоби Українська Церква була справді самостійною. Хоча, щоби був лише статус — але без справжньої самостійності...

Тоді патріарх в 1990 році приїжджав сюди, в Київ, ми служили разом в Софійському соборі, він вручав мені, як Предстоятелю Української Церкви грамоту про нашу самостійність і про нашу незалежність...

А далі... В 1991 році Україна проголосила незалежність. І уже стала не республікою в Радянському Союзі, а стала незалежною державою. І тоді положення України змінилося: до цього вона не була незалежною державою, а тепер стала.

Собор, який проходив в Лаврі 1—3 листопада 1991 року, заявив, що Українській Церкві тепер потрібна повна автокефалія, повна адміністративна незалежність від Московського Патріархату.

Тоді я відразу скликав у вересні 1991 р. Архиєрейський Собор, який прийняв рішення про скликання Помісного Собору з однією метою — вирішити питання про повну автокефалію. І ми мали на це повне право, бо ми самостійні та незалежні в управлінні. І цей Собор, який проходив в Лаврі 1—3 листопада 1991 року, заявив, що Українській Церкві тепер потрібна повна автокефалія, повна адміністративна незалежність від Московського Патріархату.

— Ви розраховували на те, що РПЦ сприйме з розумінням цей крок? Чи що Константинополь допоможе?

— Я розраховував на те, що раз Україна є незалежною державою, і Росія це визнала — мусить бути й Церква незалежна. Бо так було і з

самою Російською Церквою, коли Московське велике князівство утворилося, а Церква знаходилася у складі Київської митрополії, то тоді держава поставила питання про відокремлення Московської митрополії від Київської. Тоді ви відокремилися від нас, бо стали незалежними. А тепер ми відокремлюємося від вас, бо ми теж стали незалежними.

Я розраховував на те, що в Москві вистачить мудрості побачити логіку історичного процесу і не опиратися неминучому. Вистачило ж мудрості Єльцину не утримувати силою Україну в союзі з Москвою! Я сподівався, що і тим, хто в Москві вирішуватиме, чи погоджуватися на автокефалію УПЦ, вистачить мудрості. Бо якби погодилися — були би дві братні Церкви. Незалежні, але братні, і підтримували б одна одну.

А це розраховував на одностайність в УПЦ. Бо на Соборі всі були за автокефалію. Зараз в це навіть важко повірити — але тоді справді всі були за незалежність. І мені, як Предстоятелю, всі висловлювали повну підтримку. Є ще багато свідків цього, які можуть підтвердити. А хто не підтвердить — той у своїй совісті все одно знає, що так було.

А на Константинополь я не розраховував.

— Але ж так не сталося, бачите...

— А чому не сталося? Сталося! Собор вирішив, що має бути Українська Церква автокефальною — і вона автокефальна. Поки що не визнана, але автокефальна.

— Так же, як це було у Російській Церкві?

— Так! Ми теж автокефалію проголосили самостійно. Навіть більше — ми вирішили звернутися до Москви, щоб вона погодилася з цим. Москва ж, коли відокремлювалася, не зверталася до Константинополя, щоб він погодився — а ми звернулися! Але вони нас не зрозуміли, і замість того, щоби розглянути питання про самостійність, про автокефалію Української Церкви — Архиєрейський Собор став розглядати способи, як мене усунути з посади Предстоятеля Церкви. Щоб не було кому рухати цю справу — так вони думали.

— А скажіть тоді будь-ласка: рішення Помісного Собору 1—3 листопада, вони досі дійсні?

— Дійсні!

— А що робити з тими підпи-

сами, які відкликали архиєреї?

— Вони їх не відкликали, на них просто не звертали уваги. Бо відкликати їх не можна. Ви ж погодилися на автокефалію? Погодилися. А чому ви не йдете цим шляхом? Ви ж підпис поставили? Поставили! А якщо поставили — повинні дотримуватися того, на що ви добровільно погодилися.

Зараз вони можуть говорити, що вони відкликали. Але коли? Тоді, коли на них натиснула Москва. Тоді почалася боротьба між тим духовенством і тими єрархами, які відстоювали автокефалію Української Церкви, і Московською патріархією. Мета боротьби полягала в тому, щоби мене усунути, щоб я не очолював рух за автокефалію. Бо вони думали, що якщо Філарета не буде — то ніякого руху за автокефалію теж не буде.

— До речі, у мене є питання про так званий Харківський собор. Скоро 20 років будемо «відзначати» тим подіям. Як тісно спілкуюся з людьми — і ці події досі збурюють суспільство...

— Так...

— Скажіть, що нам з ними робити? Це вже залишити історикам, чи треба ті справи якось переглянути. Бо в Московському Патріархаті є таке негласне табу на його аналіз...

— А чому табу? Якщо ви праві — давайте розкриємо правду про цей так званий Харківський собор. Як він скликався, хто його скликав, чи мав він право на проведення, чи не мав. Собори скликаються першим єпископом, Предстоятелем Церкви, тобто патріархом чи митрополитом, чи архієпископом — тим, хто очолює Церкву. Такі собори є законні. А цей так званий собор, який був у Харкові, — він був скликаний єпархіальним архиєреєм, рядовим Харківським митрополитом. На це він, згідно з церковними канонами, не мав права. А якщо така справа суперечить церковним канонам, то і цей так званий собор, і його рішення — незаконні.

— Але ж його вважають законним?

— Хто вважає? Ті, хто його скликав і проводив? Зрозуміло, що вони проти себе не підуть, і тому вважають його законним. Але ж так само і злочин вважає, що він робить правильно!

Фактично «Харківський собор» скликали органи безпеки. Російські

і українські, які тоді ще були під впливом російських.

Фактично цей «собор» скликали органи безпеки. Російські і українські, які тоді ще були під впливом російських. Тоді Союз тільки-но розпався, і в органах безпеки було багато поставлених Москвою. Тому одні служили незалежній Україні, а інші служили ще Радянському Союзу, Москві. І ось оці, які у нас служили Москві, зібрали українських архиєреїв. Бо виникає питання — чому українські архиєреї послухали митрополита Харківського Никодима, єпархіального архиєрея, а не послухали свого Предстоятеля? Природно це?

— **Ні, не природно...**

— Не природно! Це означає, що знайшлася сила більша, ніж Предстоятель Церкви? Знайшлась! Яка це сила? Це й була сила таємна — сила органів безпеки держави, і не нашої держави. А треба сказати, що всі архиєреї в Радянському Союзі, всі без виключення, мали контакти з органами безпеки. І тому ці органи безпеки сказали їм: вам треба їхати в Харків на собор.

— **І вони нічого не могли вдіяти?**

— Могли, але не схотіли! Вони були привчені радянською владою: що їм сказано — те треба робити. І тому вони поїхали — всі, крім владики Якова.

Коли я дізнався, що збирається в Харкові собор, я звернувся до президента України Леоніда Макаровича Кравчука. Я сказав йому: на якій підставі скликається в Харкові собор Української Церкви, якої я є Предстоятель? На якій підставі, адже це порушення законодавства держави, зареєстрованого державою Статуту Церкви — чому держава не реагує? А він мені каже, що це не собор, а лише нарада, єпископи хочуть порадитися між собою, але ніяких рішень важливих не буде. Я кажу: не нарада, а собор! А він мене запевняв, що це нарада. Потім Леонід Макарович зрозумів, що його ввели в оману — але було вже пізно.

Тепер другий доказ, що це був незаконний собор. У нас є свідки, очевидці, які тоді були у Харкові і бачили ззовні, що і як відбувається. Так от вони свідчать, що це зібрання відбувалося вночі. Були відключені всі телефони, крім архиєреїв у будівлю, де вони зібралися, нікого не допускали. Навіть священників і прислужників, які були з архиєрея-

ми — їх в іншому приміщенні тримали! І на кожному поверсі, біля кожних дверей були співробітники спецслужб «у цивільному», які запитували: хто такий, куди йдеш, для чого? Тобто, цей «собор» проходив в такій таємниці і в такій ізоляції, як ні один собор! Ось коли наш Собор в Лаврі проходив, то були журналісти, були гості, все було відкрито. Ми проводили собори у Святій Софії, у Володимирському соборі — теж було все відкрито! А там — все було закрито!

Багато архиєреїв, які були мені віддані, туди поїхали. Перед цим вони були в Києві, але до мене не зайшли, поїхали в Харків! Яка ж сила вас туди загнала, якщо ви навіть із своїм Предстоятелем не порадились? Спецслужби.

Але один із них порадився, і я йому радив не їхати.

— **А хто це?**

— Я не буду його називати, але він і зараз служить в Московському Патріархаті... Так він на колінах майже стояв, просив: відпустіть на цей собор! Я його питав: навіщо вам туди їхати? А він каже: я вас там буду захищати. І поїхав...

Тому цей собор — незаконний. І з часом ще розкриють всі таємниці, які там відбувались, хто і як його скликав і проводив. Як зараз розкриті таємниці ленінських і сталінських часів — так і ці таємниці розкриються. Тоді всі побачать, що я говорю правду.

Потім уже, коли все це відбулося, і обрали там митрополита Володимира, я Леоніду Макаровичу го-

• УКРАЇНА — ПОБОЖНИЙ КРАЙ

Найдавніша дерев'яна церква України - храм св. Миколая у закарпатському селі Колодне, датований 1470 роком.

ворю: «Леонід Макарович, Ви мені говорили, що то не собор, а тепер бачите — «собор!»» Ну, він став розводити руками, що нічого вже не зробити, і тоді сказав, що ми як держава цей «собор» не визнаємо. І тоді була заява президії Верховної Ради, що це незаконно. Заяви ці зробили, а надрукувати — не надрукували. Проїшов день — заяви не друкують. Я до Леоніда Макаровича: чому ж заяви не друкують? Ну, каже, не всі ще погодили. І хто ж не погодив? Всі погодили! А Євген Кирилович не поставив!

– **Марчук?**

– Так!.. І цим сам викрив себе! Потім він погодив, але вже після того, як президент йому сказав. Це ще одне підтвердження того, що «собор» був скликаний незаконно, не Церквою, а службами безпеки, при чому ініціатори були не наші, а ініціатори — Москва, звідтіля все пішло.

– **Тобто цей «собор» ще чекас перегляду історії?**

– Ще правду про нього скажуть! А ще я додам: уповноважений у справах релігій харківський, який був у мене тут, розповів — а він мав контакти з митрополитом Никодимом (Руснаком), — що у невимушеній бесіді Никодим казав: «І навіщо мені треба було збирати оцей собор, коли церква філаретівська продовжує існувати?»

– **Це він казав і в інтерв'ю...**

– Так? Я про це не читав.

– **Так! У нього було інтерв'ю**

десь у 2007 році, і його спитали, чи можна було зробити якимось інакше? Він сказав, що ми бачимо, що треба було зробити щось інакше... Але чому він так сказав? Тільки тому, що не вийшло так, як він розраховував?

Але я виступав не взагалі проти автокефалії — що, я, українець, проти себе буду виступати? Але я виступав проти автокефалії в умовах Радянського Союзу! Бо вважав, що це нереально.

– Не вийшло! Вони ж думали так: якщо вони мене усунуть, то і весь єпископат — у них, і Церква незалежна не буде існувати. І тому професор отець Віталій Боровой з Москви, коли була тут міжнародна конференція в Лаврі, вже після всіх цих подій 1992 року, сказав таку фразу: ми все передбачили, можливе і неможливе, для того, щоби Філарет нічого не міг зробити, але ніхто з нас не передбачив, що він може об'єднатися з автокефалістами! Бо до цього я виступав проти Автокефальної Церкви, і вони це знали. Але я виступав не взагалі проти автокефалії — що, я, українець, проти себе буду виступати? Але я виступав проти автокефалії в умовах Радянського Союзу! Бо вважав, що це нереально.

– **Не на часі?**

– Так, несвоєчасно!

Давайте візьмемо такий приклад. Припустимо, що Кравчук, як голова Верховної Ради поставив би питання про незалежність України до перевороту в Москві. Підтрима-

ли би його чи ні? Не підтримали, бо в Раді була «група 239», комуністи, які мали більшість і за незалежність би не проголосували. А Кравчука би зняли, і поставили б перевіреного комуніста, як Симоненко, який би і після ГКЧП підтримував би «оновлений Союз». Кравчук розумів, що ці питання не на часі, тому їх і не порушував. А коли склалися умови — відразу підтримав незалежність. І комуністи підтримали, бо злякалися, що їх за переворот судитимуть.

Так і в церковній справі — якби я виступив раніше, ніж склалися умови, мене б теж зняли, а поставили іншого. І було би, як у Білорусі, — Екзархат РПЦ без всяких прав. Так що всьому свій час.

Коли був Радянський Союз, я діяв, зважаючи на це. А коли ми стали державою, то вже ніякі сили мене не зупинили! Цього в Москві і не передбачили, що я можу з Автокефальною Церквою об'єднатися! І ми об'єдналися в 1992 році. А коли ми вже об'єдналися, то хоча ця Церква була маленька і слабка, і думали, що вона скоро зникне, — вона набрала сили. І сьогодні вже, через майже 20 років, стала за підтримкою народу на перше місце. Бо нас, як свідчать соціологічні опитування, підтримують 14,5 мільйонів православних, а Московський Патріархат — 9,5.

**Розмову вела Тетяна ДЕРКАЧ,
(Далі буде)**

• ПЕРОМ ПУБЛІЦИСТА

ОЛЕГ ЧОРНОГУЗ (м. Київ)

КРИМСЬКИЙ «ЕСЕСІВЕЦЬ»

Спікер Владімір Константинов ВР Крима: «Нас раздражает, что некоторые министры пишут нам на украинском». (З преси).

Мені у 1942 виповнилося 6 років. Але той кривавий «ляпас-удар» мені запам'ятався назавжди. Я ще не ходив до школи. І наступний рік мені освітою також не світив. Україна була повністю окупована гітлерівцями. У нашій хаті німецький інтендант розквартирував двох офіцерів. Здається, есесівців. Пригадую форма була чорна, як і їхні душі. Мій старший брат Григорій мав тоді 14 років і за плечима — знання німецької мови. Він достатньо непогано розмовляв нею і один із гітлерівців,

приносив йому за це з польової кухні (вона стояла за дві хати від нашої) гороховий суп. Брат дякував (звісно, німецькою, аби українською мовою не дратувати фашиста — окупанта) і приступав до обіду, чекаючи аби есесівець відвернувся, щоб щось залишити і мені, молодшому. Тому Григорій їв довго і нудно. Це дратувало фашиста, але Григорій його запевняв, що німецький суп — особливий суп і йому в ньому подобаються довгі м'ясні волокна, схожі на домашню локшину тільки рожевого кольору і він нею просто насолоджується. Це гітлерівцю лоскотало душу, ніби брат мастив її українським медом.

Есесівець дружньо поплескував брата по щоці і примовляв «Гут, гут, шпрехен». Ти добре розмовляєш німецькою. Ми вас, унтерменшів, незабаром усіх навчимо розмовляти мовою Гітлера без акценту.

Одного разу брата не було вдома. А в нас у кімнаті, де ми спали на стіні у дерев'яній рамочці висіла фотографія двох моїх старших братів. Один із них, Федір, закінчив, здається, Армавірське військово училище, а другий брат, Володимир, просто одягнув таку саму форму і сфотографувався на згадку з молодим випускником — офіцером. У ті окупаційні дні обидва брати десь мерзли в око-

пах. Один, як ми вже після війни дізналися, обороняв Москву, а другий — Сталінград. Довоєнна сталінська форма моїх братів чимось скидалася на есесівську: така ж чорна, таке ж галіфе, офіцерська сорочка без погонів. Тільки пілоти з п'ятикутними зірочками. Мама цю фотографію не знімала зі стіни. Чи то забула, чи була певна — у нас гітлерівці не поселяться. А може ми просто звикли до тієї фотографії і не помітили того, що помітив есесівець.

— Хто це? — тикнув пальцем у скло картки фашист, підводячи до стіни матір і мене.

Мати розплакалася, бо тільки тепер зрозуміла всю трагедію нашої родини через власну не обачність.

— Мій старший син?

— А хто другий?

— Мій другий син?

— Де вони?

— Обидва на фронті.

— Отже обидва воюють проти нас, а ти навіть не сховала цих фотографій. Ти вважаєш, що вони незабаром повернуться?!

Мати погано розуміла німецьку. Але із жестів і вигуків типу пух-пух і тикання у свої груди вказівним пальцем навіть я, малий, здогадався, що німець каже, що твої сини стріляють у нас, а я зараз стрілятиму у вас, і ткнув спочатку пальцем у груди матері, а після цього і в мої. Потім він нас вивів на подвір'я. Стояв лютий місяць і в повітрі висів такий самий лютий мороз. Я вийшов на двір босий. Єдині чоботи на всіх взув Григорій і кудись пішов. Побачивши пістолет у руках есесівця, мати почала кричати на всю вулицю, молячи гітлерівця не розстрілювати дитину. Фашист тим часом милувався своїм пістолетом і, здається, чекав, коли збереться побільше людей, що покарати нас привселюдно. У руках окрім пістолета він тримав і фотографію у дерев'яній рамочці.

Саме в цей час прибіг Григорій. Він сміливо підбіг до есесівця і щось забелькотів німецькою. Есесівець посміхнувся, мовив свою «зергуд», але пістолет не сховав. І тут не стримався я і щось сказав йому українською. І це знову так його розлютувало, що він не задумуючись ударив мене рукояткою пістолета по голові. Кров залила усе моє лице. Мати прикрила мене грудьми. Григорій на мові есесівця щось продовжував говорити, а мене просив замовкнути,

аби більше не дратувати фашиста.

Давно вже нема моїх братів, які воювали за нашу з вами волю і мир, немає матері, от тільки автограф від рукоятки гітлерівського пістолета у мене й досі зберігається на голові, як гіркий спомин часів гітлерівської окупації.

Я ніколи про це не згадував. Ані в своїх споминах, ані в книжках. Не згадав би, мабуть, і в майбутньому, але днями, коли я дізнався з преси, що спікера парламенту Автономної республіки Крим, яка входить до складу України, В. Костянтінова так самою, як гітлерівського есесівця, дратує українська мова, мені згадався той страшний епізод.

Окупаційний епізод із мого раннього дитинства. Як дитя війни, я вже й в незалежній Україні прожив 20 з лишнім років і ніколи не думав, що на 21 році в моїй Україні, де живе такий гостинний і такий терпеливий народ, якими є споконвіку українці, ми станемо знову, як за ідеолога фашизму Альфреда Розенберга — унтерменшами. Унтерменшами в своїй і не своїй Україні. Я ніколи не думав, що за вишиту сорочку, чи українську мову, той, хто постійно підкреслює, що він «брат» українцю і хоче з ним «вічно дружити», може виколувати очі такому, яким я був у 1942. Виколувати очі чи розстрілювати маленького киянина тільки за те, що він розмовляв українською, або носив українську вишиту сорочку. Адже саме так було за часів горезвісного московського полковника Муравйова в Києві у 1918 році. Адже саме цей російський шовініст, окупант і кат за якийсь місяць-два винищив 20 тисяч українців за один — єдиний гріх моїх земляків: його дратувала українська мова. Винищував повністю українські ліцеї і гімназії, в яких предмети читалися українською. Його це дратувало. Так, як нині дратує господіна Константінова, який поки що живе в Україні і вона нібито ще не окупована такими, як Костянтінов. А може я наївний, помиляюся. Може, вже після повалення українофобами, московськими лакузами і нашими стецькомислителями Ющенка Україна в окупації?! Бо звідки така небовязнь у високого українського чиновника, який порушуючи Конституцію держави, займається антидержавними справами, а Генеральна прокуратура й СБУ мовчить, начебто роти наповнені

мертвою водою. Невже нема управи на таких а-ля муравйових, а-ля есесівців — расистів.

Так, як нині поводить себе Костянтінов, так в Україні в усі часи поводитися всі окупанти і загарбники, які приходили на нашу землю. Але найжорстокішими серед них були (тепер ми це знаємо з історії) ті, хто досі називає себе «нашими братами».

Голова Верховної Ради АРК В. Костянтінов поки що тільки голова. Ще не окупант і ще не загарбник, але вже шовініст, на тілі і душі якого немає де ставити проби. А це ж начебто високопоставлений чиновник в Українській державі, де за Конституцією цієї держави мав би знати українську мову, розмовляти нею, а не ненавидіти її і не дратуватися, як під час окупації осатанілий фашист чи його брат по духу — полковник Муравйов.

Мені навіть важко уявити, коли б настала чергова окупація Московою України і такому Костянтінову повісити ще пістолет на портупеї, чи як Хабарові нагайку, якою він пересікав навпіл аборигенів завойованого краю, то щоб у такі окупаційні дні чи місяці робив би цей нинішній російський шовініст Костянтінов? Чи не пішов він далі своїх попередників по духу, розпрезавшись окупаційним часом і розв'язаними руками, і тим самим не вписав би і своє шовіністичне нутро в історію нашого краю.

Сьогодні Кремль, освідчуючись й надалі у своїй великій любові до великого українського народу, запевняючи нас в цьому чи не з кожної трибуни і чи не за будь-якої нагоди. Я особисто, знаючи трохи історію моєї держави, яка писалася кров'ю українців, ніколи в цю любов не вірив і не повірю. Але якщо й справді щось таки змінилося в ментальності московита — вічного завойовника чужих земель, то хай би видали своєму Костянтінову другий паспорт з двоглавим орлом і довели, підтверджуючи свою любов до українців, що Кремль ні в себе, ані за кордоном не потерпить російських провокаторів, які не скріплюють дружбу між двома великими слов'янськими народами, а сіють щоденно розбрат і ненависть наслідуючи Муравйова — Розенберга, які сповідували ідеологію людиноненависництва: шовіністичну і расову водночас.

«СВОБОДА І ГІДНІСТЬ — ВАЖЛИВІШІ НІЖ ХЛІБ!»

Такі слова належать пораненому учасникові мирної протестної акції у Сирії. Далі він сказав, що він знає, що ніколи більше ходити не зможе, але боротьба з диктатором, який наказав стріляти до власного народу мусить бути переможною. Арабські країни, які повстали проти диктаторів: Туніс, Єгипет, Сирія, Лівія, Ємен — досі займають постійне місце в міжнародних новинах.

Життєвий рівень та умови, в яких живе населення названих країн, ніяк не прирівняєш до України, бо й клімат у них дуже відмінний. Прирівняти можна хіба народний рух т. зв. Помаранчевої революції та рух, який довів до повалення диктаторів в Тунісі, Лівії та Єгипті. Правда, сучасні можновладці в Україні намагаються всяко паплюжити той рух, який робив стільки надій на краще життя, на справедливість, на гідність. Саме гідність і свобода були тою рушійною силою, яка привела до скасування сфальшованих виборів президента. Різниця між рухом в арабських країнах та Україною зараз полягає в тому, що населення арабських країн ще вірить у перемогу свободи і гідності, а в Україні починають забувати про свободу, а про гідність перестали й згадувати.

В історії України ми можемо знайти багато прикладів, коли люди задля свободи й гідності йшли на жертви, вмирили від мук та терору в царських тюрмах, в сибірських засланнях, в комуністичних концтаборах, якими був усіяний СРСР. Починаючи І. Мазепою, Калнишевським, Т. Шевченком та кінчаючи Стусом і його ровесниками, в Україні тисячі патріотів поклали свої життя на вівтар свободи, а не на імперський стіл з обіцяною ковбасою! Отже, «історично склалося», як «аргументують» вороги української держави і її мови, що українці століттями боролися за вищі ідеали — свободу і національну гідність!

Під сучасну пору ми натрапляємо на окремі групи або особи, які вболівають не за гідність взагалі, яка б принесла всім і соціальну справедливість, але за свої пільги, пенсії, за нижчі ціни, за нижчі податки і т.п.. Отут і бачимо різницю між рухом в арабському світі за свободу й гідність та протестами

окремих, ізольованих від себе, груп — пенсіонерів, аграрників, афганців, чорнобильців, малих підприємців, студентів, які вболівають не за свободу й гідність взагалі, а за свої вузькі інтереси, які можна було б задовольнити, якщо б змінити всю окупаційну владу і її систему!

Сторонній людині у вічі кидається неймовірна байдужість тих 47 % виборців за кандидатку у президента України Ю. Тимошенко. Байдужість до долі інших зміцнювала нацистський режим в Німеччині. Німецький теолог та президент Екуменічної ради церкви Мартін Німолер (Niemoller, 1892 —1984) на початку націонал-соціалізму позитивно ставився до нього, але вже з 1934 р. опинився як нацистський в'язень у концентраційному таборі Заксенгаузен (Sachsenhausen) і став борцем проти націонал-соціалізму. Він визнав, що церква в Німеччині несе відповідальність у захопленні влади націонал-соціалістами. Він відкидав злиття політичної орієнтації та релігійної приналежності (порівняйте зусилля Кремлівських верховодів і патріарха РП церкви на відновлення імперії — Руський мир та Митний союз).

Висловлені думки Німолера актуальні в Україні саме зараз, коли, духом сильну, але фізично слабку жінку, арештовану та засуджену, демонстративно засуджують ще раз ув'язнену до ув'язнення! На таке не спромоглися ані німецькі націонал-соціалісти, ані московські НКВДисти. З минулого знаємо, що людьми, яким виходив строк 10—15 років додавали нових 5—10 років, але ж це було за комуні, а не у «незалежній» «демократичній» країні.

Розуміння «верховенства права» українським президентом та його командою стало причиною не підписання асоціації з ЕС, бо вони є брутальним порушенням не тільки судочинної цивілізованої системи, але й елементарних людських прав! Можливо, що ще доживемо до часів, коли постануть перед судом такі судді, які сьогодні проводять «оперативні» й «блискавичні суди» при ліжках хворої у в'язниці, але поки це відбудеться, то такі судді як А.В. Трубніков, старший

слідчий Т.В. Грабик, секретар І.О. Цислудуб, прокурори В.С. Василенко, В.О. Дробот, зможуть ще «засудити» не одного невинного!

Тому, хоча «справи» вас не торкаються, але зятимте попередження Німолера:

«Коли нацисти забирали комуністів, я мовчав, я не був комуністом.

Коли вони соціал-демократів арештували, я мовчав, я не був соціал-демократом. Коли вони членів профспілки забирали, я мовчав, я не був у профспілці.

Коли вони жидів забирали, я мовчав, я не був жидом.

Коли вони мене забирали, не було нікого, хто б міг протестувати!»

Саме «суд» над Ю. Луценком та Ю. Тимошенко є прикладом того, що може бути завтра, коли ми мовчатимемо сьогодні!

Президент України міг би скористатися своїми можливостями і помилувати арештованих, але ж це може зробити тільки той, хто почуває себе президентом і усвідомлює свою відповідальність за країну!

Щоденна брехня про «верховенство права», про те, що «історично так склалося», про небезпеку українізації України, про «регіональні мови», маючи на меті русифікацію всієї України, є тою пропагандою окупаційного режиму, якою отруюють українців протягом майже 90 років!

Відверту антиукраїнську окупаційну політику започаткував, на жаль, чинний президент України, який з «космічною» швидкістю став «направляти» «зіпсуті» взаємини з сусідом, який ще не збагнув, що доба імперій скінчилася, що глобалізація поглинає імперії. Отак і сталося, що анафabetи в українській історії стали визначати подальший розвиток тяжко здобутої незалежності. Тому й не дивно, про заперечення визвольного руху та Голодомору, що стало темою посадових осіб, які безкарно нехтують Конституцією України і продовженням окупаційної політики, започаткованої більшовицькими головорізами, руйнують не тільки українську державу, але й націю. Саме зараз потрібно було б перевидати книжку «Окупація без маски», оскільки окупанти стають де-

далі нахабнішими. Найкращим доказом окупаційного стану в Україні є те, що пан Янукович на посаді президента не в стані змінити міністра освіти, який своєю антиукраїнською діяльністю став відверто на шлях служіння імперським амбіціям своїх ідейних керівників у Кремлі.

20 грудня Німецька хвиля (Німецьке телебачення для закордону) приніс інтерв'ю зі заступницею голови Соціал-демократичної партії Німеччини пані Айдран Озгун. На запитання журналіста: Ким ви себе відчуваєте? Вона відповіла, що народилася в Німеччині, виросла в Німеччині і вона себе відчуває німкеню. Вона не бачить проблеми у тому, що вона турецького походження, а те, що дехто з німців змушений буде звикати до турецьких прізвищ німецьких громадян — це проблема самих німців. Тут доречно пригадати, що у 19 ст. до Німеччини переселилися десятки тисяч поляків, які працювали на шахтах та великих індустриальних комплексах. Саме із нащадків отих поляків сьогодні маємо визначних політиків та спортсменів, яких можна впізнати хіба по прізвищу, яке

колись дуже дивно звучало для німців — Грабовські, Вісчорек, Вішневські, або недавно обраний спортсмен року — баскетболіст Новицькі. Цілковито інший підхід до українських громадян зустрічаємо в Україні, коли яничари вимагають обмеження в державі користування української мови, коли шовіністи будують по Україні пам'ятники катам українського народу, коли підручники історії України намагаються фальсифікувати, коли посягають навіть на споконвічне майно нації — її землю, а зрусифікованих українців називають «рускоязычними».

Окупантам вдалося деморалізувати багатьох в Україні, вдалося розбити єдність і поділити на безчисленні партії та групи усе населення. Приклад арабських країн нам пригадує, що диктаторів і окупантів можна позбавитись тільки тоді, коли боротися за свободу і гідність для всіх. З визволенням від окупанта, диктатора процес становлення нового не закінчується, а щойно починається і він матиме багато перешкод від вмираючої системи і її слугів.

Слова арабського покаліченого юнака, який і далі хоче боротися

проти диктатора, про те, що свобода і гідність важливіші від хліба, повинні б пригадати усім в Україні, що Голодомор був не тому, що в Україні не було хліба, а тому, що диктаторський більшовицький режим забрав хліб, щоб знищити гідність українських хліборобів.

Англійське прислів'я каже, що пекло від раю ділять кілометри, а рай від пекла ділить один сантиметр. Саме це слід пам'ятати, коли окупаційна влада обцяє поліпшення вже сьогодні, а на увазі має закріпачення вже завтра!

Прикро, що країна, територія якої є колискою цивілізації, зараз є зразком свавілля можновладців, є місцем, де панує не закон, а політична помста, дикий капіталізм. Тисячі церков та християнська віра в Україні не сприяють тому, щоб любити ближнього, бо й серед них ведеться боротьба не за душі, а за територію, за сферу впливу. Італійці на розвалинах Римської імперії заснували цивілізовану країну, а окупанти на території скіфів та..... руйнують не тільки залишки цивілізації, але й знівечені доволі терором душі й гідність!

• ВІСТІ З ДІАСПОРИ

ЮВІЛЕЙ 90-ЛІТТЯ ОЛЕКСАНДРА СЕВЕРИНА

Ювілей 90-ліття від дня народження Олександра Северина, одного з непокірних борців за волю і незалежність України.

З часів юнацтва на Донбасині, і до сьогоднішнього Богом благоволеного і поважного віку, Олександр Северин відважно виступає за правду Українського Народу і справедливості Української Церкви.

Як і доля багатьох післявоєнних українців родина Северина змуше-

на була покидати рідну Україну і блукатися по чужих краях.

У таборі переселенців у Німеччині м. Гайденав, Олександр Северин був активним членом українських організацій – церковних і громадських.

З приїздом до США Олександр оприлюднював і далі виступає перед усім світом про жахливі вчинки комуністичної Москви – репресії, голодомор-геноцид, злочини комуністичного режиму, і завжди дбав про кращу долю українського народу. Коли прийшов час захистити Українську Православну Церкву Київського Патріархату, без жодного сумніву, вагання чи застереження Олександр Северин з своєю довголітньою (16-го травня 60 років подружжя) дружиною Надією і всією родиною гордо стали на стороні Рідної Церкви.

Святійший Патріарх Філарет нагородив Олександра Северина орденом святого рівноапостольного князя Володимира Третього ступеня: «За заслуги перед Помісною Українською Православною Церквою та побожним українським народом».

Кожного разу під час візиту Предстоятеля Помісної Української Православної Церкви Київського Патріархату – Святійшого Отця нашого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета до США, родина Северин своєю присутністю на Богослужбах чи на прийняттях збагачувала ці урочистості.

Ми тішимося, що відверто і щиро можемо висловити нашу спільну мету, що в незалежній Україні мусить бути Помісна Українська Православна Церква Київського Патріархату.

Багато наших дідів і прадідів поклали свої голови на жертвнику Української Правди, і ми не маємо жодного права відступити з цієї Остаточної Мети – бути вірними своїй Рідній Церкві і своєму Рідному Народові.

Бажаємо нашому дорогому приятелю міцного здоров'я, витривалості і всього найкращого в досягненні всіх Богом благоволених планів.

Многії і щасливі літа!

***Бюлетень помісної Української
Православної Церкви Київського
Патріархату в США***

ЯНУКОВИЧ РОЗГОВОРИВСЯ

Так воно вже ведеться у світі, що коли робить заяви президент, чи голова уряду, міністер, чи якийсь інший високий посадовець, політик, релігійний діяч — преса та інші ЗМІ коментують, аналізують. Не так воно було з відповідями президента В.Януковича, незважаючи на те, що говорив він довго і то аж двома мовами. Часом пригадувалося прислів'я: Наговорив сім мішків вовни, та всі неповні!

Я очікував, що після такого незвично довгого інтерв'ю президента появиться низка коментарів, а замість того лише кілька відважних спромоглися на слово. Навіть Українська правда спромоглася лише на одного Олексія Краснополюва (Чи може президент так відповісти? УП, 28.2.2012), але це відзеркалює ставлення людей не тільки до високого життєвого стандарту глави держави, але й до долі ближніх Ю.Тимошенко та Ю.Луценка, які ще вчора були улюбленими політиками значної кількості населення України!!!

17-ого лютого н. р. президент В. Янукович дав майже двогодинне інтерв'ю на каналі ICTV трьом журналістам. В очі кинулося зразу те, що лише один був українцем — Куликов, а інші двоє російські Gастарbeiter-у — Шустер та Кисельов, яких в Росії влада недолюблює! Коли б оці г'астарбайтери (які вже в Україні працюють значний час) показали, що вони вже вивчили і державну мову країни, яка їх прийняла та платить їм краще, ніж переважній більшості українських працівників ЗМІ, то це був би не тільки жест вдячності за працю, але й поваги до народу та його мови!

Почнемо все ж із плюсів! Великим плюсом інтерв'ю було те, що Віктор Янукович вперше майже дві години відповідав на запитання, які часто були критичними. Іншим незаперечним плюсом була чиста українська мова президента, який міг багатьох переконати, що він здатний вчитися, коли порівняти його українську два роки тому і зараз. І тут важливо пригадати ще й те, що президент вживав українську в той час, коли його міністр Табачник готує «Валуєвський» закон, щоб зменшити години української мови в школах та усунути історію України з навчальної програми в

українських школах. Можливо, що «супер»-міністр хоче замінити українську історію «світовою», а українську мову «другою», чужою, щоб так підготувати майбутнього «світового президента», а може, просто — безбатченка, якого легше зтягнути у «русский мир»!?

До плюсів слід зарахувати й те, що слухачі могли на власні вуха переконатися, що українська мова українського президента була значно грамотнішою, ніж його російська, яку він вживав десь у 2/3 відповідей.

До плюсів слід зарахувати й те, що Янукович не читав відповіді, але намагався «спонтанно» відповідати на запитання, що дає надію, що він даватиме інтерв'ю не тільки г'астарбайтерам, але й українським журналістам.

Іншим плюсом було й те, що слухачі могли переконатися, що Янукович не має певної уяви, що він може зробити. Тобто слухач-глядач повинен був зрозуміти, що змінює міністрів не він, а вони виявляють бажання (напр. пані Богатирьова) працювати за професією.

Зрештою плюсом є й те, що слухачі (глядачі) могли переконатися, що Янукович не має контролю над власною партією та міністрами й іншими посадовцями.

До мінусів інтерв'ю Януковича слід віднести те, що хоч журналісти-г'астарбайтери росіяни, але ставили питання до проблем України, української політики, тому й не зрозуміло, чому президент вживав чужу мову, коли інтерв'ю передавало українське телебачення і для українців? Можливо, що президент хотів цим підкреслити свою перевагу над панами Шустером і Кисельовим, мовляв, ви от вже по кілька років живете й працюєте в Україні, а ще не вивчили мови, яку я так добре опанував, що вона у мене краща від російської! Чому Янукович так зробив, то довідаємось, може, колись з іншого інтерв'ю президента, але вже українським журналістам.

Звичайно, що не всякий журналіст може собі дозволити інтерв'ю з президентом, зрештою, і в решті світу так воно є, що лише «вибрані» мають можливість підій-

ти до Олімпа влади. Але дивує, що навіть такий вислужений перед сучасним режимом і найґрунтовніше поінформований про владну політику і партію влади пан Піховшек, який, чи не найкраще із усіх активних у ЗМІ, вмів маніпулювати фактами та перекручувати їх, не удостоївся такої честі — провести інтерв'ю з головою владного Олімпа. А, може, для інтерв'ю він просто не годиться.

До мінусів інтерв'ю Януковича належить і те, що відповіді були дуже довгими і часто мало змістовними. Гадаю, що в Україні ніхто не повірить, що сучасний президент України залежний від рішень судів, від голосувань у ВР України, бо і судді і провладна більшість завдячують своє існування саме президентові — наприклад, суддя Кіреєв, або т. зв. тушки, які не тільки зрадили партію, за списками якої пройшли до парламенту, але й безкарно порушили Конституцію своїми вчинками.

Жоден з дотеперішніх президентів не мав такої влади, яку має В. Янукович і тому залежить тільки від його волі, чи звільнити Ю.Тимошенко та Ю. Луценка від показових процесів, які так пригадують часи комуністичної імперії! Зрештою, у світі так заведено, що королі, президенти мають право помилювати кого хочуть!

Мінусом висловлювань пана президента під час інтерв'ю було й те, що він, як Гарант Конституції виправдовує святкування різних т. зв. державних свят, а Луценкові закидають його прокурори це, як «зловживання» посадою. Можливо, що найбільшою «провиною» пана Луценка було те, що він на посаді міністра не зумів розбагатіти, щоб купити якийсь маєток у Австрії, як це вдалося Ключеву, чи синові Аза-

рова. Зрештою, пані Тимошенко також зробила свої «оборудки» не як прем'єр, але ще до того часу, поки вступила у велику політику і тому така різниця між тими, хто збагатів без продажу партійної належності і голосу у ВР України і тими, хто не збагатів взагалі, або збагатів завдяки своїй спритності в часі, коли розпалася велика імперія!

Спосіб та методи, якими судили й засудили опозиційних політиків Ю.Тимошенко та Ю.Луценка дуже нагадують минуле «Імперії зла» (Р.Рейган), коли засуджували не за провину, а за вказівками, а пан Янукович це добре знає.

Належне слід віддати Януковичу, який пішов на такий «геройський

вчинок» — майже дві години відповідав і то двововно (!) на запитання відомих журналістів. Правда, він наговорив досить того, щоб усі громадяни України зважили, чи їм живеться краще, як жилося за влади іншого Віктора, чи життя їхнє покращилося вже сьогодні, чи хліб і молоко коштують менше, ніж два роки тому, або, чи, просто, люди заздрісні, що вони не можуть так жити, як він живе у Міжгір'ї!? Тому його слова: «Якщо мені хтось заздрить, я скажу — правильно роблять, нехай спробують так жити!» — викликають не тільки бажання так жити, але й питання: А де ж я знайду друге Міжгір'я, де я знайду ще таку Україну? А хто мені

побудує вертолітний майданчик, чи зупинятиме усіх і вся, щоб я проїхав без затримки й перешкод?

Перефразовуючи «класичну» народну мудрість, можна дійти висновку, що кожен народ має таких керівників, яких собі вибрав, або, скажімо, яких терпить!

А інтерв'ю Януковича на ICTV показало, що людина, навіть на найвищому щабелі держави, не позбавлена людських рис, що вміщують плюси й мінуси, від яких дехто страждає, а дехто насолоджується!

Зрештою, якщо вам тиснуть черевики, то не звинувачуйте сусіда, але змінійте черевики!

ВІДГУК НА ПРАЦЮ В. ПАЙТАША «ЛІТУРГІЙНИЙ СПІВАНИК»

Серед численних музичних творів, написаних композиторами для церковних хорів, співові самого священика не надавалось достатньої уваги і значення. Для нього не відпрацьована нотна партитура і в служебних книгах її нема. В наслідок цього багато священиків при богослуженні відходять від фактичної мелодії і одержують правильно деякі зауваження від музикознавців і цінителів церковного співу.

Автор «Літургійного Співаника» пан В. Пайташ є знавцем церковної музики, диригентом церковного хору в м. Перемишлі.

Літургійний співаник, збірник церковних відправ священика з хором і вклю-

чає Службу Божу і цілий ряд інших Богослужень.

Для кожного Богослуження написана нотна партитура для священика (основне), нотна партитура для хору вірних, подана текстова частина.

Рецензована праця базується на багатющому літургійному матеріалі видатних церковних достойників, як о. Дольницький, Коциловський і другі, які внесли свій вагомий вклад в розвиток церковного співу.

Співаник опрацьовано добре і ґрунтовко. Праця актуальна і на сьогодні потрібна. Заслуговує високого визнання.

Цінним в праці є те, що видана окремою книжкою, вона може служити для викладачів і питомців духовних семінарій навчальним підручником співу на доброму і правильному науково-музичному рівні.

Кандидат мистецтвознавства Марія БЛИНСЬКА

• ПОЕТИЧНИМ РЯДКОМ

*Любов ВАСИЛІВ-БАЗЮК
(Торонто, Канада)*

САМОСТІЙНА УКРАЇНА

22-го Січня — це День для нас могутий —
Відновлення держави України!

Хоч снігом, льодом все було покрите,

У наших душах вже цвіла весна і
жайворонки нам співали,

Воскресла вже держава, борітеся за неї
всі до кінця!

Багато літ на цей великий день усі
чекали,

Бо кров'ю жертв полита Матінка —
Земля,

Яка нових героїв довго не родила,
Вона розгнівалася вся на нас,

Бо зрадниками немов хмизом-будяками
вся цвіла.

Раділи ми, святочно звеличали цей
очікуваний день,

А ворог зуби затискав, гострив,

Всю нашу землю обкрадав, багато обіцяв,

Зимову квіточку "Нашу Державу" —

По всіх дорогах і полях жорстоко
розтоптав.

Так, як Христос воскрес із гробу,

Наша держава Україна в душах полум'ям
палала,

Жертвами всю землю покривала,

22-го Січня крізь сніги, морози та
льодові дороги

Нас десятками літ до нової перемоги
кликала, навчала!

• БОЛИТЬ

ГОТУЙМОСЯ ДО ЧЕСНИХ ВИБОРІВ

В Україні нині велика частка суспільства фактично вже доведена до відчаю нестатками і відсутністю закону в повсякденному житті. За опитуваннями різноманітних соціальних служб більше половини українців готові взяти участь у вуличних заворушеннях, захищаючи свої громадянські права. Однак, в українців є реальний шанс замість того аби вийти з косами і сокирами на вулицю Банкову в Києві, де знаходиться резиденція президента, то краще вийти ще більшою силою до виборчих урн, щоб одногосно заявити: Ні! — більше існуванню олігархічній корумпованій антиукраїнській владі! Ні знуцанням над народом! Пригадайте садиста Гітлера, якого боявся цілий світ, а він зі страху, щоб поминути всенародний суд і знуцання, наказав убити себе і спалити. Другий сатрап

Сталін, терором змушував народи до послуху й покори, а сам зі страху перед смертю, не допускав навіть найближчих до себе. Отож, настав день, коли його знайшли мертвого на підлозі за зачиненими дверима. Виглядає, що теперішня українська влада погано знає навіть найближчу історію. А головне народну мудрість, котра вчить, що «носив вовк, а в кінці понесли вовка». Тому кожному з українців нині в Україні суцільний слід добре усвідомити. Його правдива і дієва зброя — майбутні вибори до Верховної Ради України. І всі ми, розсіяні по усій планеті, якщо любимо свій нарід та свій край, мусимо докласти усіх зусиль аби вибори до українського парламенту пройшли чесно і прозоро.

**КОЛОНКА
БОГДАНА
СЕРЕДЮКА
З ДЕТРОЙТА
(США)**

• РЕКЛАМА

ШВИДКО
ЗРУЧНО
ПРЯМО В РУКИ

Найшвидший і найбільш надійний посилковий сервіс до України та країн СНД. Порівняйте терміни доставки пакунків через компанію MIST з іншими компаніями і переконайтесь в цьому самі.

- ДОСТАВКА КОРАБЛЕМ
В Україну: 30-40 днів
В Москву: 30-40 днів
В Ст. Петербург: 35-45 днів
Решта регіона на www.mist.ua
- ЕКСПРЕС ДОСТАВКА ПОСИЛОК:
В Україну: 3-5 робочих днів
В Москву: 5-7 робочих днів
- ВІДПРАВКА АВІА І МОРСЬКИХ ВАНТАЖІВ
- ДОСТАВКА АВТОМОБІЛІВ У КОНТЕЙНЕРАХ
- УПАКОВКА І СТРАХУВАННЯ
- ПЕРЕКАЗ ГРОШЕЙ ЗА НАЙНИЖЧИМИ ЦІНАМИ

1-800-288-9949 www.mist.ua

Company registered in Singapore

Редіагус - колєгія: Адреса редакції: Релігійний бюлетень/журнал "Бористен"
"Наша Церква - Київський Патріархат", вул. Телевізійна, 3, 49010 м. Дніпропетровськ, Україна. Тел. 050-340-28-27. E-mail: borysten@a-teleport.com
Представництво редакції:

У СІ Mr. V. Babanskyj,
74 Oakridge Lane
Watchung, N.J.
07089, USA.

В Україні: Юрій Звєгородний
вул. Артема, 40, кв. 1,
м. Київ, 04053

Підписано до друку 29.02.2012. Формат 60/84/8,
друк офсетний. Умов. друк. арк. 1. Зам. № 461.

ТОВ "Перша міська друкарня".

АДРЕСА:
вул. Степового фронту, 11а, м. Павлоград
Дніпропетровської обл.,
51400, Україна.